Sanskrit-Drucke

Eine Sammlung indischer Texte begründet von

Karl F. Geldner.

1.

Halâyudha's Kavirahasya

in beiden Recensionen

herausgegeben

von

Ludwig Heller.

Greifswald

Julius Abel

1900

Das kritische Material, auf dem die vorliegende Ausgabe der beiden Recensionen des Kavirahasya aufgebaut ist, habe ich zum grössten Teile bereits in meinem Schriftchen Halāyudha's Kavirahasya, *Einleitung, Göttingen 1894, besprochen.* Es bleibt mir nur noch übrig, das Verwandtschaftsverhältnis der Quellen, die mir für die Rekonstruktion der Texte zu Gebote gestanden haben, etwas näher zu erörtern.

a) Längere Recension

Dass D und Bhª *auf eine gemeinsame Stammhandschrift zu*rückgehen, wird klar, sobald man einige Seiten des kritischen Apparates verfolgt; beide Manuskripte gehen in einer grossen Zahl markanter Fehler Hand in Hand. Ich nenne die Handschrift, in der D und Bhª *sich vereinigen*, y.

Die dritte Handschrift, Bū, scheint mit y wieder auf eine vom Archetypus verschiedene Quelle zurückzugehen. Dafür sprechen mehrere gemeinsame Fehler (Str. 10, 22, 35, 55, 74, 175, 221). Ich nenne die Handschrift, *in der Bū und y sich vereinigen*, x.

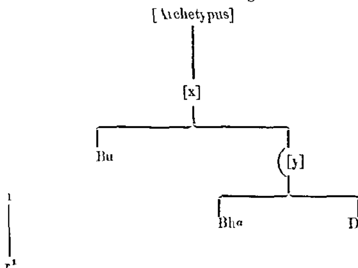
In den wenigen Fällen, in denen ich Bhª gegen Bū D, oder D *gegen Bū Bhª gefolgt bin, liegen die Verhältnisse so, dass der* Annahme unabhängigen Entstehens derselben Lesart nichts im Wege steht (Str. 7, 72, 79, 170, 176, 190, [illegible], [illegible]).

Die Stellung des Kommentators r (Ravidharman) *zur Textüber*lieferung muss etwa folgende sein: r scheint zum mindesten nach drei Quellen gearbeitet zu haben, die oder deren Ascendenten auf der Linie Archetypus — x, auf der Linie x — Bū und auf der *Linie x — Bhª D zu suchen sind. An den meisten Fehlern, die* Bū Bhª D gemeinsam haben, nimmt r nicht teil. Er scheint somit eine ausserhalb der x-Familie liegende Quelle benutzt zu haben. Zu Str. [illegible] macht r einen verzweifelten Versuch, neben der richtigen, in Bhª D bezeugten Lesart *[illegible]*, auch das in Bū überlieferte unsinnige *[illegible]* zu erklären, ein Umstand,

der darauf hinweist, dass ihm eine Quelle zur Verfügung gestanden hat, deren Provenienz unterhalb x auf der Linie nach Bu zu suchen ist. Dafür, dass r auch eine Quelle benutzt hat, deren Ursprung unterhalb x auf der Linie nach Bha D liegen muss, spricht die Thatsache, dass er in Str. [illegible] die in Bha D überlieferte unsinnige Lesart *dh[illegible]ana na dharma°* erklärt*)

Ganz nach r gearbeitet und für die Textkritik von äusserst geringer Bedeutung ist der Kommentar r1. Str. 10[illegible], wo r das richtige *[illegible]ya[illegible]* erklärt, bespricht r1 die falsche Lesart *g dhyan[illegible]* der y Gruppe. r1 wird somit auch seinerseits wieder eine Quelle benutzt haben, deren Ursprung unterhalb x auf der Linie nach Bha D zu suchen ist**)

Ich stelle also mit allem Vorbehalt folgendes Stemma auf

Bu ist die weitaus beste Handschrift des Textes.

Die Kommentare r und r1 sind anfangs recht ausführlich, werden dann aber immer spärlicher, um sich schliesslich auf die

*) Selbstverständlich besteht auch die Möglichkeit, dass r kontaminierte Manuskripte und Manuskripte mit Marginal-Varianten benützt hat.

**) Das Manuskript von r1 ist von derselben Hand wie D. Die kurzen Citate der Strophenanfänge sind aus D oder D's Vorlage abgeschrieben (s. Einl. S. 53).

Erklärung der Verbalformen zu beschränken. Um nun jeden Zweifel über das kritische Material, nach dem eine bestimmte Stelle bearbeitet ist, zu beseitigen, habe ich bis Str. 150, ungefähr dem Punkte, wo die Kommentare dürftiger werden, bei allen irgendwie wichtigen Lesarten den Umstand, dass von einem *Kommentar oder von beiden die fragliche Stelle nicht erörtert wird*, stets durch „r schweigt“, „r¹ schweigt“ oder „r r¹ schweigen“ notiert Ist also bis Str. 150 bei einer Variante von Belang nichts über die Kommentare vermerkt, so stimmen diese mit meinem Texte überein. Von Str. 151 an ist stillschweigend vorausgesetzt, dass die Kommentare nur *die Verbalformen erklären* Es ist, wenn jede Bemerkung über die Kommentare fehlt, in dieser Partie bei allen Wörtern ausser den Verbalformen, die illustriert werden sollen, stets anzunehmen, dass die Kommentare die betreffende Stelle nicht erörtern. Geschieht dies doch, und giebt die Stelle zu kritischen Zweifeln Anlass, so ist auf die Erläuterungen der Kommentare besonders aufmerksam gemacht

β) Kürzere Recension:

C A Bhβ G und der Kommentar v bilden eine eng geschlossene Gruppe. Andererseits weisen B und L T F durch Übereinstimmung in Fehlern auf eine gemeinsame Stammhandschrift. B ist zwar durch Schreibfehler arg entstellt, repräsentiert aber die beste Überlieferung L T F*) *sind fast als ein einheitlicher Text zu betrachten* In ganz vereinzelten Fällen scheint eine *Kontamination* zwischen den Gruppen C A Bhβ G und L T F stattgefunden zu haben; die in dieser Beziehung wichtigste Stelle ist Str. 163 Das neu hinzugekommene Manuskript P (Paris, Bibl. nat Sanscr. bengal 82 A, 12 fol, 6—7 lin.**) ist kritisch fast ganz wertlos, weil es aus

*) F ist im Interesse der Klarheit im kritischen Apparat nicht nur dann citiert, wenn es anders liest als T (s Einl. S 54), sondern stets, wenn es von meinem Texte abweicht.

**) Eine Kollation dieser *Handschrift verdanke ich der Liebenswürdigkeit des Herrn* Louis Finot in Paris

verschiedenen Quellen kontaminiert ist In vereinzelten Fällen scheint P gegen die übrigen Handschriften mit *a* übereinstimmend, die korrekte Lesart zu bieten

Von den Kommentaren ist v kritisch wertlos, weil er nur das bietet was schon aus C A Bhβ G bekannt ist t leistet für die Herstellung des Textes gute Dienste während vl, ursprünglich wohl dasselbe Werkchen wie t vielfach nach L umgeändert ist

Diese Kommentare der kürzeren Recension erklären nur die Verbalformen

---

Ich habe mich hier auf die notwendigsten Angaben über die Verwertung des kritischen Materials für die Rekonstruktion des Textes der beiden Recensionen beschränkt Weitere das Kavirahasya betreffende Fragen sollen bei der demnächst erfolgenden Veröffentlichung der Anmerkungen Kommentarauszüge und Übersetzungen erörtert werden

Herr Professor Geldner hat mir durch opferwilliges Entgegenkommen die Veröffentlichung dieser Texte ermöglicht

Zu grösstem Danke bin ich ausserdem mehreren Greifswalder Professoren verpflichtet, die durch Überweisung einer zu wissenschaftlichen Zwecken bestimmten Summe den Druck dieser Arbeit unterstützt haben

Greifswald

L Heller

α) Text der längeren Recension.

जयन्ति मुरजित्पादनखदीधितिदीपिकाः ।
मोहान्धकारविध्वंसान्मुक्तिमार्गप्रकाशिकाः ॥ १ ॥
प्राणायामश्रमोद्भूतस्वेदार्द्रः पातु वः शिवः ।
गङ्गोपगूहनभ्रान्त्या पार्वत्या वीक्षितः क्षणम् ॥ २ ॥
लोकेषु शास्त्रेषु च ये प्रसिद्धाः काव्येषु ये सत्कविभिः प्रयुक्ताः ।
उच्चित्य तांश्चित्तविनोदनाय शब्दानहं धातुभिरुद्धरामि ॥ ३ ॥
एकार्था एकशब्दाश्च भिन्नार्था एकवाचकाः ।
तुल्यार्थास्तुल्यशब्दाश्च नानार्थाः सदृशाक्षराः ॥ ४ ॥
एकार्थाः समशब्दाश्च निबध्यन्ते ऽत्र धातवः ।
धातुपारायणाम्भोधिपारोत्तीर्णधिया मया ॥ ५ ॥

अस्त्यगस्त्यमुनिज्योत्स्नापवित्रे दक्षिणापथे ।
कृष्णराज इति ख्यातो राजा साम्राज्यदीक्षितः ॥ ६ ॥

D Bh[a] beg श्रीगणेशाय नमः ॥ r[1] beg श्रोम् श्रीगणेशाय नमः ॥ गोपायतीति, s Strophe 7 ॥ r Jainadiagramm श्रों । श्रर्जं नमः ॥ Näheres s. Einl S 49 flg ॥ Bh[a] श्रथ कविगुह्यनामकाव्यमारभः ॥ — १) = β 1. D °दीपिकाः st. °काशिका ॥ — 3) Indravajrâ = β 2. D तान्विक्तविनोद°, Bh[a] तान्श्चिन्नविनोद°, über °खिन्न °ist °चित्त° geschr., r r[1] schweigen ॥ — ४) cfr β 3 — ५) cfr β 4 — ६) = β 5

गोपायति क्षितिमिमां चतुरब्धिसीमां
धीमानधर्मवचनाच्च जुगुप्सते यः ।
वित्तं न गोपयति यस्तु वनीपकेभ्यो
धीरो न गुप्यति महत्यपि कार्यजाते ॥ ७ ॥

अग्निं पृणाति पृणति द्विजदेवतांश्च
प्रीणाति सज्जनमनांसि पृणोति धर्मं ।
यः प्रीयते प्रणयिषु प्रयते च बन्धू-
न्यं प्रीणयन्ति कविसूक्तरसायनानि ॥ ८ ॥

धर्मे व्याप्रियते पिपर्ति पृथिवीं यः पारयत्याश्रमं
शश्वत्पारयति व्रतानि विधिवद्ब्रह्मैकताने स्थितः ।
सर्वस्यापि च पूरयत्यभिमतं यः किंचिदापूयते
पूर्यन्ते च मनोरथाः सुकृतिनो यस्यार्थिसंदर्शनात् ॥ ९ ॥

यस्यांहः क्षयति क्षियन्ति रिपवः क्षीणाति विघ्नोदयो
ब्रह्माभ्यासरसायनव्यसनिनः कायश्च न क्षायति ।
क्षीयन्ते न वसूनि याचकजनैः स्वेच्छागृहीतान्यपि
क्षोणीशः क्षिणुते समस्तमपि यः क्षिप्रं प्रजोपद्रवम् ॥ १० ॥

यो धर्मं श्रुतिनिर्मलेन मनसा मीमांसते सर्वदा
यो मान्यान्बहु मानयत्यविरतं भृत्यांश्च संमानति ।

---

७) Vasantatilaka cfr β 6 r setzt voraus धीमान्न धर्म° D धोमान्न धर्म्म° zwischen न्न und ध ist ऽ übergeschr am Rande न Bh^{a} धिमान्न धर्म° r[1] schweigt । Bü D वीरो st धीरो r[1] schweigt ॥ — ८) Vasantatilakâ cfr β 7 D °सूक्ति°, r[1] schweigt ॥ — ९) Çârdulavikrîḍita cfr β 37 und β 151 D °पूरयेत् Bb^{a} °पूर्यते st °पूयते । D यस्यार्थस° ॥ — १०) Çârdulavikrîḍita cfr β 110 und β 11 Bu D Bb^{a} चयति st क्षियन्ति, r r[1] erkl क्षियन्ति । D Bb^{a} चणुते r[1] चणुया हिंसाया तनादौ ॥

शचौ मानयते मनांसि मनुते यश्चेष्टया देहिनां
युद्धे वैरिबलं तृणाय सकलं यो मन्यते तेजसा ॥ ११ ॥

धूनोति चम्पकवनानि धुनोत्यशोकं
चूतं धुनाति धुवति स्फुटितातिमुक्तम् ।
वायुर्विधूनयति केसरपुष्परेणू-
न्यत्कानने धवति चन्दनमञ्जरीश्च ॥ १२ ॥

तृष्णां न पुष्णाति यशांसि पुष्यति
प्रवारणैर्विप्रमनांसि पोषति ।
भृत्यांस्तु यः पोषयतीप्सितैर्धनैः
प्रतिक्षणं पूषति यस्य विक्रमः ॥ १३ ॥

कायो न जीर्यति जृणाति न यस्य शक्ति-
र्नो जूर्यते भुजबलं न जिनाति तेजः ।
यद्विद्विषां जरति चेतसि भोगतृष्णा
तेषां वपूंषि विपिनेषु च जारयन्ति ॥ १४ ॥

गाथां ग्राथयति ग्रथत्यविरतं श्लोकांश्च लोकोत्तरा-
न्गद्यं ग्रन्थयति स्फुटार्थललितं यो नाटकं ग्रन्थति ।
ग्रथ्नाति श्रुतिशास्त्रयोर्विवरणं ग्रन्थाननेकांश्च यः
स्वच्छं यस्य मनः स्वभावसरलं न ग्रन्थ्यते कुत्रचित् ॥ १५ ॥

---

११) Çârdulavikrîdita cfr β 32 und β 156. D stellt die Strophe hinter die folgende. D द्वेव st शचौ ॥ — १२) Vasantatilaka = β 8. D चपक° st चन्दन° ॥ — १३) Upajâti (Indravança + Vamçastha s. Anm.) = β 21, nur hat β च statt तु । Bh^a प्रचारणै° ॥ — १४) Vasantatilaka = β 9 — १५) Çârdulavikrîdita cfr β 12. D Bl^a श्लोकाश्च श्लोकोत्तरान्, Bu श्लोका-श्चलोकोत्तरान्, r लोकोत्तरान्, r[1] schweigt । D ग्रथ Bh^a ग्रथा st गद्य ॥

यस्तृप्यति प्रवरकाव्यरसामृतेन
तृप्नोति शास्त्रपरिभावनया च भूयः ।
ज्ञानेन तर्पयति यः परमात्मवेदी
तर्पेत्यनन्यसुलभैश्च सुखोपभोगैः ॥ १६ ॥

मृषयति न मृषालापं मृषति न पिशुनं न मृष्यति क्षुद्रम् ।
मर्षयति न दुर्वृत्तं मर्षति न शठं न मर्षते कपटम् ॥ १७ ॥

यो प्रीणाति जयश्रियं रणमुखे धर्मं वृणीते ऽध्वरे
सत्कीर्तिं च वृणाति यश्च वरयत्यानन्दमध्यात्मजम् ।
तेजोभिर्जगदावृणोति वरति ज्ञातीन्यशो व्रीयते
युद्धे वारयति द्विषो निवरते नित्यं प्रजोपद्रवम् ॥ १८ ॥

यस्याननान्न खलु निष्कलतीत्यसूक्तं
धीरस्य यस्य हृदयं कलते न कश्चित् ।
यः कालयत्यरिपु काल इवोग्रदण्डं
लीलां च यः कलयति त्रिदशाधिपस्य ॥ १९ ॥

श्राति श्राद्धे हविरभिमतं श्रोत्रियाणां गृहेषु
श्रायन्त्यन्ये तु परमरसान्क्षीरखण्डप्रकारान् ।
राष्ट्रे यस्य द्विजवरजनः प्रीतिहेतोः पितॄणां
संश्रीणाति श्रुतिनिगदितं स्वादु हव्यं च कव्यम् ॥ २० ॥

---

१६) Vasantatilaka cfr β 10 Bl α प्रचुरकाव्य°, r[1] schweigt । Bü यत् st य' ॥ — १७) Āryā (Gīti) cfr β 15 D दुर्वृत्त मृषति शठ नैव मर्षते ॥ — १८) Çārdulavikrīdita cfr β 11 Bl α नयश्रिय । Bh α धर्मे । Bu यस्य st यश्च । D °वृणाति st °वृणोति । Bu r[1] वारयते s Anm ॥ — १९) Vasantatilaka cfr β 70 D °मूक्तिर् st °सूक्त r[1] schweigt । D Bl α वीरस्य st धीरस्य r r[1] schw । Bh α यस्य कैलते हृदय न r r[1] nicht zu entscheiden ॥ — २०) Mandā-

ईर्ते यत्कीर्तिरैन्द्रं पदमुपरि ततः सप्तलोकीमियर्ति
प्रेम्णा यं प्रेरति श्रीरतिशयविषयप्रीतिसंप्राप्तये च ।
यं धर्मे प्रेरयन्ति प्रमुदितमनसो यज्ञभागेन देवाः
प्रेलत्यर्थैरनर्थान्रणशिरसि शरैः प्रेलयत्यप्रियान्यः ॥ २१ ॥

यस्योद्यानवने स्फुटन्ति सततं वल्लीषु पुष्पच्छटाः
स्फोटन्ते नवकुड्मलानि कुटजप्रायेषु वृक्षेषु च ।
स्फोटन्ति द्विषतां शिरांसि सहसा यस्याप्रियं कुर्वतां
यश्चास्फोटयति स्फुटं दश दिशः कुर्वन्रवैः पूरिताः ॥ २२ ॥

यः शोभते सदसि शक्र इवोज्ज्वलश्रीः
स्त्रीणां पुरः शुभति काम इवाभिरामः ।
यः शुम्भति त्रिपुरशत्रुरिवात्तधन्वा
शत्रून्निशुम्भति कृतान्त इवाहवस्थः ॥ २३ ॥

धर्म्यां धुरं धरति धीरधियां प्रधानो
धाम्ना च धारयति यो धरणिं धनुष्मान् ।
आधीयते न खलु कस्यचिदात्मशक्ति-
र्यस्मिन्यशश्च धियति ध्रियते च कीर्तिः ॥ २४ ॥

---

krântâ cfr β 19 D Bh$^{\alpha}$ त्वभिमतरसान् r r[1] schweigen । Bü चीरषड°, r r[1] schweigen । Bü °जना । D सश्चाणाति, r[1] श्चाग् श् पाके क्रयादौ । Bh$^{\alpha}$ श्रुतनि° r[1] schweigt । D चाटु st स्वादु r r[1] schweigen ॥

२१) Sragdharâ cfr β 18 und β 45 D Bh$^{\alpha}$ °प्राप्ति° st °प्रीति° । D bh$^{\alpha}$ °भागे च देवा । D प्रेरत्यर्थै° ॥ — २२) Çârdulavikridita. = β 13 D पुष्पच्छदा, r[1] schweigt । D स्फोटते द्वि° । r द्विपता शत्रूणा किकुर्वता श्रहित विदधता, Var zu β 13 ist यस्याहित r[1] schweigt । Bü Bh$^{\alpha}$ D यस्या-स्फोटयति, aber r य । Bh$^{\alpha}$ D यश्च ° st रवै, r r[1] schweigen ॥ — २३) Vasantatilakâ cfr β 41 Bü शत्रु st शत्रून्, Bh$^{\alpha}$ शत्रुन्, r[1] schweigt ॥ — २४) Vasantatilaka cfr β 35 Bh$^{\alpha}$ धाम्नावधार° । D शक्तिवि° st कस्यचि° ॥

एको ऽपि यः समिति शेषति शत्रुसैन्यं
रूपेण यश्च विशिनष्टि रतेरभीकम् ।
त्यागेन शेषयति केवलराजचिह्नं
शेषं न शेषति धनं किमपि क्षितीशः ॥ २५ ॥

वस्ते चीनवरं निवासयति यश्चित्रं च पत्त्रोर्णकं
चित्तं सर्वजनस्य वासयति यस्तैस्तैर्गुणैरुज्ज्वलैः ।
यो देवानुपवासयत्यविरतं निर्वासयत्याहवे
द्रोहान्यस्य मुखाम्बुजे निवसति प्रत्यक्षवाग्देवता ॥ २६ ॥

यज्ञैरिच्छति जेतुमिन्द्रपदवीं यः कीर्तिमन्वेषते
दण्डो यस्य च दिङ्मुखेषु जयिनः सर्वेष्वपि प्रेषते ।
इष्णाति प्रयतः प्रसन्नहृदयो यो धर्मकार्ये सदा
यश्चान्विष्यति जामदग्न्यचरितं तैस्तैः कथाविस्तरैः ॥ २७ ॥

नाराचान्निशिनोति कश्चिदपरश्चक्रं निशीशांसते
कश्चिन्निश्यति तोमरान्निशणाति प्रासांस्तथैवेतरः ।
कश्चित्खड्गवरं निशानयति च प्राप्तप्रकामोदयः
प्रत्यासन्नरणोत्सवप्रमुदितो यत्सैन्यमध्ये जनः ॥ २८ ॥

---

२५) Vasantatilaka cfr β 91 und β 194 Bü रतेषु भीक r erklart sowohl रतेषु भीकम् als auch रतेरभीकम् r[1] nur das Letzte ॥ — २६) Çardulavikridita cfr β 14 Bü D r[1] im Strophencitat चीर° st चीन°, r[1] in d Erkl schweigt । D Bh[α] चित्त st चित्र । Bh[α] पत्त्रोर्णक । D Bh[α] चेत st चित्त r schweigt r[1] nur सर्वस्यापि चेतो रञ्जयतीत्यर्थः । D Bh[α] य प्रत्यक्षवाग्देवता देवान्वासयति प्रवासयति य क्रुद्ध कुल विद्विषा [cfr β] लक्ष्मीर्यस्य मुखाम्बुजे निवसति प्रीत्या सरस्वत्यपि [cfr β] st यस्तै° — °वाग्देवता r erklart d e Lesungen von Bu r[1] nicht zu entscheiden s Anm — २७) Çardulavikridita cfr β 36 Bh[α] प्रयत r[1] schweigt ॥ — २८) Çardulavikridita cfr

रणाङ्गणे यः प्रमिणोति बाणान्मीनाति तैर्मत्तमतङ्गजेन्द्रान् ।
प्रमीयते ऽन्यानपि वीरमुख्यान्धर्मेण नित्यं मयते धनं च ॥२९॥

आज्ञापयत्यवनिपानुपदानहेतो-
र्युद्धे च संज्ञपयति प्रतिपक्षभूतान् ।
विप्रानुपज्ञपयति प्रचुरैः स्ववित्तै-
र्यः प्रज्ञया ज्ञपयति त्रिजगत्करस्थम् ॥ ३० ॥

उद्घट्टते न परमर्म स धर्मशीलः
संघट्टयत्यरिषु दुर्दमदोःसहायः ।
तेषां विघाटयति हस्तिघटासहस्र-
मित्थं च तस्य घटते नरवीरशब्दः ॥ ३१ ॥

ब्रह्मध्यानात्तुडति सहसा यस्य संसारबन्ध-
स्तुड्डत्यन्तःकलुषमखिलं भावनामार्जनेन ।
यं यं पश्यत्यमलहृदयस्तस्य तस्यात्मवेदी
तोडत्यंहः सकलमचिरात्तोडयत्यप्रियं च ॥ ३२ ॥

कुरति गुणवत्क्रौञ्चद्वन्द्वं गुञ्जन्ति च सारसाः
श्रवणसुभगं हंसानीकं कुनाति मनोरमम् ।

β 76 D निश्निणति, Bu निसणति [स scheint aus श्न geändert zu sein] st निश्रणति r निसणति । वण पण सभुक्तौ । भ्वादौ । परस्मै । r[1] in d Str निश्रणति erkl श्राण श्राण दाने । Bü in प्रासा° wohl स aus श्न verbessert । r[1] in d Str निश्रानयति erkl श्राणन् ॥

२९) Upajâti (Viparîtâkhyânakî) cfr β 39 D Bhª r[1] in d Str महागजेन्द्रान्, r[1] in d Erkl schweigt ॥ — ३०) Vasantatilakâ cfr β 69 Bhª °पचभूपान् । D Bhª r[1] in d Str हिरण्यै° st स्ववित्तै°, r[1] in d Erkl schweigt ॥ — ३१) Vasantatilakâ cfr β 165 und β 207 — ३२) Mandâkrântâ D चुड्डत्यत Bhª तुडुत्यत ॥

यदुपनगरस्रोतस्विन्यां रतोन्मदकामिनी-
मणितमधुरं क्रूयन्ते च क्वचिज्जलरङ्कवः ॥ ३३ ॥
स्वर्गं भावयते भुजार्जितधनः काम्यैरसौ कर्मभि-
र्वेदोक्तैर्दुरितक्षयं च भवते नित्यैः स नित्योदितः ।
कृत्स्नं भावयति प्रसन्नहृदयो ब्रह्मैकतत्त्वं जग-
द्यस्याविर्भवति स्वयं गुणगणः सर्वो ऽपि योगोद्भवः ॥ ३४ ॥

सत्येन यः शुन्धति वाचमात्मनः
कायं च यः शुन्धयति व्रतादिभिः ।
यः शुन्धते दोषनिवर्तनात्मनो
यस्य चय शुध्यति कारणैस्त्रिभिः ॥ ३५ ॥

तापयत्यशिशिरद्युतिर्दिवा पावकस्तपति वासरक्षये ।
यः सदा वितपते निजौजसा तप्यते च मुनिवत्परं तपः ॥ ३६ ॥

अतिरेचयति श्रिया सुरेन्द्रा-
दतिरिङ्क्ते च न तेजसा खरांशोः ।

---

३३) Harini cfr β 17 D Bhα r[1] in der Strophe क्नाति [Bhα sehr oft क्नु st क्रु] r[1] erkl क्नूग् श शब्दे क्र्यादौ । अत्र कविना परमतेन ह्रस्व क्रियते s Anm । B i D Bhα r °श्रोतस्विन्या r[1] in d Str स्रो°, schweigt in d Erkl । Bhα r[1] in d Str रते मद° r[1] in d Erkl und r schweigen D रतैमद° । D कूयते Bhα r[1] in d Str कूयते r[1] erkl क्रूयेड । r[1] य कणति क्वणतोति पाठ सो ऽशुद्ध इव लक्ष्यते दात्यूह कणति क्वणतीत्यादिवृत्तवच्यमाणे [Ms °दि । वृ°] पुनरुक्तदर्शनात् s Anm und α 43 ॥ — ३४) Çârdulavikridita cfr β 50 Bu r lassen d. Str aus D स्वर्गे । Bhα विश्वैक° st ब्रह्मैक° । D r[1] in d Strophe सुधीर् st जगद् r[1] schweigt in d Erkl ॥ — ३५) Indravamçâ cfr β 30 Bhα शुद्धति शुधयति शुधते r[1] im Strophencitat richtig य शुधतीति, in d Erkl zu dieser Form शुध शुद्धौ भ्वादौ । r[1] शुधच् दिवादौ । Bu D Bhα °वर्त्तनात्मनो ॥ — ३६) Rathoddhata cfr β 29

व्यतिरेचति नात्मबन्धुवर्गा-
द्दतो ऽप्यस्य रिणक्ति नार्थसंपत् ॥ ३७ ॥
सर्वो ऽपि धर्ममनुशीलति तस्य राष्ट्रे
कामांस्तु शीलयति धर्मधनाविरुद्धान् ।
स्वस्थो जनः शिलति को ऽपि न वस्तु किंचि-
द्भिक्षां यतिः सिलति यस्य तु शैववृत्तिः ॥ ३८ ॥
यो वृंहति द्विरदसैन्यमृतूपचारै-
र्भोगैश्च वृंहयति वारणशास्त्रवेदी ।
यद्वृंहति प्रतिगजानिव तर्जदुच्चै-
स्तद्वीक्ष्य यश्च वृहति द्विषतां क्षयाय ॥ ३९ ॥
न केचिद्व्याधन्ते व्यपगतरुजः सर्वमनुजा
न वाधन्ते ऽन्योन्यं प्रकटितसुहृद्वृत्तिमधुराः ।
अनङ्गः सर्वेषा परमिह शरैर्विध्यति मनः
प्रजायां यस्यान्यो विधति न विरुद्धं कथमपि ॥ ४० ॥

---

३७) Aupacchandasika (Vasantamâlikâ). cfr. β 98 D °रित्ते st. °रिङ्क्ते । D Bhᵅ यश्च st च न । D विरिणक्ते ददतोपि st दद° — °णक्ति, Bhᵅ °वर्गाद्रि-णक्ति ददति, lässt den Rest fort ॥ — ३८) Vasantatilakâ. cfr. β 247. D यस्य st. तस्य, Bhᵅ om., r r[1] schweigen । D स्वछो? st स्वस्थो, r[1] erkl. स्वछत्वात्, r शुद्धत्वात्, s Anm । D om. को ऽपि — सिलति । Bhᵅ भिचा । r शिलति । शिल पिल ... उछे ... शिलति । स एव शिल पिल ...। धात्वादेः षः [Ms. प] सः । इत्यनेन सकारं निरूपयति, r[1] सिल शिल उछे ...। एप एव द्वितीय एव सिल, Bü शिलति st सिलति ॥ — ३९) Vasantatilakâ cfr. β 95. Bhᵅ यो st. यद् । D °निव गर्जदु°, r[1] schweigt । D यद् st तद्, r r[1] unentschieden । Bhᵅ वृहति st. वृहति ॥ — ४०) Çikharini r वाधंते । वाधृ ... st. वाधन्ते । D °वृत्तम° । r[1] सर्वसामिति पाठः । D Bhᵅ प्रजाना, r[1] schweigt । D वधति न विरुद्धः ॥

धर्मेण साधु परिवर्हति यः पृथिव्यां
नित्यं निवर्हयति चार्थिजनस्य दौःस्थ्यम् ।
शौर्येण शत्रुबलमाशु निवर्हते यः
शत्रून्प्रवल्हत उदात्तमतिः सदैव ॥ ४१ ॥

गजति गजसमूहस्तस्य वेलावनान्ते
सरुष इव समुद्राः प्रेक्ष्य तं गाजयन्ति ।
तदुभयमनुकर्तुं गर्जतीवाम्बुवाहः
प्रतिरवभरितत्वाद्गर्जयन्त्यद्रयो ऽपि ॥ ४२ ॥

दात्यूहः कणति क्वणत्यविरतं श्वेतच्छदानां गण-
स्तीरोपान्ततरुस्थिता च कुररश्रेणी कुणत्युत्सुका ।
यस्यान्तःपुरदीर्घिकासु हृदयं यूनां समुत्कण्ठय-
न्कर्णाटीसुरतस्वरानुकरणैः कोयष्टिकः कूजति ॥ ४३ ॥

तेतिल्यते शिशुजनो धनिनां गृहेषु
तिल्लन्ति यौवनमदेन च तद्युवानः ।
चिल्लन्ति चारुनयनाः सततं तरुण्य-
श्चुल्लन्ति वृद्धवयसो ऽपि तदीयराष्ट्रे ॥ ४४ ॥

---

४१) Vasantatilakâ cfr β 254 r überall व Bh[a] überall व, D in der ersten, Bu in der letzten Form व, sonst व r[1] im Strophencitat परिवर्हतीति erkl वृह् die übrigen Wurzeln mit व । r परिवर्हति erkl तृहि वृहि वृद्धौ भ्वादौ । D Bh[a] नित्य च वर्हयति साधुजनस्य, r[1] unentschied n । Bh[a] शत्रुन्प्रवर्हति r[1] वर्हि, erkl Parasm, s Anm, D प्रवल्हति, r will neben वल्ह् auch वल्ह् zulassen, s Anm । Bh[a] न दात्त°, D न दान° st उदात्त°, r r[1] schweigen ॥ — ४२) Malini cfr β 222 D य st त, r unentschieden, r[1] त गजसमूह । Bü D r °रवपरिपूर्णा Bh[a] °प्रतिपूर्णा r[1] schw aber r scheint ausser °परिपूर्णा noch die Lesart °भरितत्वाद zu erwähnen Nah res s Anm ॥ — ४३) Çârdulavikrîḍita cfr β 17 — ४४) Vasantatilakâ cfr β 47

यस्य पृथ्वी प्रसूते ऽर्थं धर्मो ऽर्थाच्च प्रसूयते ।
प्रसौति विजयं धर्मः स च प्रसवति श्रियम् ॥ ४५ ॥
शास्त्यरीन्धर्ममाशास्ते कीर्तिमाशसते पराम् ।
यः शंसति सतां मार्गे विशसत्युत्पथस्थितान् ॥ ४६ ॥
घिणुते न परद्रव्यं गृह्णाति विदुषां मनः ।
ग्रहते हृदयं स्त्रीणां द्विषां गृहयते शिरः ॥ ४७ ॥
ददाति द्रविणं भूरि दाति दारिद्र्यमर्थिनाम् ।
यो ऽवदायति कीर्तिं च शिरो ऽवद्यति विद्विषाम् ॥ ४८ ॥
वेत्ति सर्वाणि शास्त्राणि गर्वो यस्य न विद्यते ।
विन्त्ते धर्मं सदा सद्भिस्तेषु पूजां च विन्दति ॥ ४९ ॥
रात्रावुदयते चन्द्रो दिवोदयति भास्करः ।
उदेति यः सदैवोर्व्यां नोदीयन्ते च विद्विषः ॥ ५० ॥
नित्यं महति माहेयीं महयत्यर्थिनो द्विजान् ।
स्वर्गे महीयते यस्य कीर्तिर्लक्ष्मीश्च मंहते ॥ ५१ ॥
वृणक्ति वृजिनैः सङ्गं वृक्ते च वृषलैः सह ।
वर्जत्यनार्जवोपेतैर्यो वर्जयति दुर्जनै. ॥ ५२ ॥

---

४५) cfr β 26 — ४६) cfr β 22 D Bhα °शासतेतरा, r r[1] erkl आश सते, *schweigen uber* पराम् *s Anm* ॥ — ४७) *cfr* β 33 D घणुते st घिणुते r[1] im Strophencitat घिणुते erkl घिणुते । Bhα गर्हते D गर्द्धते st ग्रहते r[1] गर्हि गर्ह्हि कुत्सने भ्वादौ [i e गर्हते] । Bū द्विषता गृह्यते, r गृहयते geandert in गृह्यते r u r[1] erklaren aber गृहयते ॥ — ४८) = β 24 D दारिद्र्यम° ॥ — ४९) = β 25 Bu शास्त्राणि सर्वाणि r[1] schweigt in d Erkl im Strophencitat वेत्ति सर्वाणि इति ॥ — ५०) cfr β 23 D °वोग्रो Bhα °वोग्र st °वोर्व्यां, r r[1] schw ॥ — ५१) cfr β 34 — ५२) = β 27 r[1] s folg Str । D वृक्ते Bū वृक्ते verbessert aus वृक्ते ॥

न सपृणक्ति कृपणैः संपृक्ते न पृथग्जनैः ।
संपर्चति सदाचारैः संपर्चयति पण्डितैः ॥ ५३ ॥
नियुङ्क्ते गुल्मपालान्यो नियोजति नियोगिनः ।
नियोजयत्यनीकस्थान्स्वयं चात्मनि युज्यते ॥ ५४ ॥
बाणावलिं किरत्याजौ करोति शरमण्डपम् ।
कृणोति करिणः शत्रोर्यः कृणाति हयान्नरान् ॥ ५५ ॥
तयते यस्त्रयीधर्मं तायते च तपोधनान् ।
त्रायते भुवनं कृत्स्नं यत्कीर्तिः स्त्यायति क्षितौ ॥ ५६ ॥
सर्वस्वे ऽपि हृते वनीपकजनैः क्षुभ्नाति न त्यागिनः
संग्रामे परिवारितस्य रिपुभिः शूरस्य न क्षोभते ।
यस्यान्तःकरणं स्मरालसलसत्पौराङ्गनालोचनै-
स्तृप्यद्भिः परिपीयमानवपुषो धीरस्य न क्षुभ्यति ॥ ५७ ॥
यो लक्षते क्षितिभृतां चरितानि चारै-
र्लिङ्गैश्च लक्षयति यो हृदयं परेषाम् ।
सूक्ष्मातिसूक्ष्ममपि लक्षयते महात्मा
यो मन्त्वमप्रतिहतप्रतिभाप्रभावात् ॥ ५८ ॥

---

५३) cfr β 28 r[1] nur न सपृणक्तीति dann erst folgt d Frkl der vorig n Str ॥ — ५४) cfr β 42 — ५५) cfr β 44 D कृणाति करिण । Bh[α] शत्रुर्यं । alle Hdschr bieten हयातरान् r हयातरान्हयविशेषान् r[1] nur हयविशेषान् ॥ — ५६) cfr β 40 D स्त्यायते चिती ॥ — ५७) Çârdulavikrîdita cfr β 56 Bh[α] कृते st हृते । Ob °वारितस्य oder °चारितस्य in Bu r nicht zu entscheiden, r[1] schweigt । Bu त्विष्यद्भिः, D Bh[α] तृप्यद्भि st konjic तृप्यद्भिः, r r[1] schw । Bu वीरस्य st. धीरस्य r r[1] schw ॥ — ५८) Vasantatilaka. D यो लघति, r[1] यो लक्षतीति als Strophencitat, seine Frkl scheint mir fur लक्षते zu sprechen s Anm । r सूक्ष्मातिसू° । D परात्मा st महात्मा । Bü °हत st °हत° r[1] schw ॥

युद्धे निरुद्धदिनकृत्किरणप्रचारं
नाराचमण्डपमसौ गगने तनोति।
तेजो वितानयति तीव्रमरातिराष्ट्रे
कीर्तिं कृती वितनति त्रिषु विष्टपेषु ॥ ५९ ॥
सर्वायसं करिणि मुञ्चति कङ्कपत्त्र
दीप्रं च मोचयति तद्बलमश्वकाये।
संख्येषु मोक्षयति यश्च शरं मनुष्ये
स्वां स्वां भुवं प्रतिगते विदितास्त्रवेदः ॥ ६० ॥
यो मार्ष्टि मृज्जिरुदकैश्च बहिः शरीर-
मन्तश्च मार्जति पवित्रतरान्नपानैः।
संसारदोषकलुषीकृतमात्मतत्त्व
ज्ञानेन मार्जयति यश्च विशुद्धसत्त्वः ॥ ६१ ॥
उत्कण्ठते न हृदयं प्रमदासु यस्य
नोत्कण्ठति क्षणसुखेषु च कौतुकेषु।
उत्कण्ठयत्यविरतं पुनरात्मतत्त्व
सम्यक्प्रबोधमधुपानरसायनेषु ॥ ६२ ॥
धृष्णोति तस्य न कविर्न च पण्डितो ऽग्रे
सर्वस्य धर्षति धियं विदुषो विवादे।

---

५९) Vasantatilakā cfr β 97 Bu वितनुति ॥ — ६०) Vasantatilakā cfr β 48 Bu Bl α r[1] दौप्र [D r दीप्र]। Bu r[1] तद्बल° ॥ — ६१) Vasantatilaka cfr β 55 Bl α °तरात्तपानै। Bh α विरुद्ध° st विशुद्ध°। Bu °तत्व st °सत्त्व wohl त aus प verbessert r[1] schweigt ॥ — ६२) Vasantatilaka cfr β 89 Bh α चणमुखेषु r[1] schw ॥

एको ऽपि यः सकलशत्रुसमूहमाजा-
वाक्रम्य धर्षयति दुर्धरबाहुवीर्यः ॥ ६३ ॥
यो नृत्यते विषमवैदिकवाक्यजात-
मात्मीयया प्रतिभया जितवृत्तिकारः ।
भृत्येषु वर्तयति यश्च समानदृष्टिः
शिष्टेषु बान्धवजनेष्विव वर्तते यः ॥ ६४ ॥
यो वर्धते विधुरिवाखिलदिङ्मुखेषु
शश्वत्प्रसारितकरः कमनीयकान्तिः ।
धर्मेण वर्धयति यस्य च धीर्विशुद्धा
युद्धे विवर्धयति यश्च रिपूत्तमाङ्गम् ॥ ६५ ॥
वप्राणि लोटयति लुट्यति गोपुराणि
प्राकारचक्रमतिलोटति लोष्टतुल्यम् ।
यो विद्विषां द्विरदधीरबलो बलीया-
न्दुर्गेषु दुर्गतजनोद्धरणैकबुद्धिः ॥ ६६ ॥
अर्थं प्रयच्छति सदर्थिजनाय नित्यं
दीदांसते दुरितमुग्रतरैस्तपोभिः ।
यश्चावदानयति दानवकक्षतुल्यं
साक्षादधोऽक्षज इव प्रतिपक्षचक्रम् ॥ ६७ ॥

---

६३) Vasantatilakā cfr β 87 — ६४) Vasantatilaka — ६५) Vasantatilaka cfr β 80 Bu D Bh^{a} युद्धेषु वर्धयति r[1] nicht zu entscheiden ॥ — ६६) Vasantatilaka cfr β 107 Bü अभि° st अति°, r अभिलोटति । लुट अतिपूर्व [D Bl^{a} r[1] अति°] । Bü Bl^{a} लोष्ठ°, [D r लोष्ट°] । D Bh^{a} °वीर° st °धीर°, r r[1] schwe gen ॥ — ६७) Vasantatilaka r सदर्थं°, D समर्थं° st सदर्थि°, r[1] schw । Bl^{a} °यच°, D °पक्ष°, Bu °कक्ष्य° st konj c °कक्ष°, r r[1] schw ॥

वातोद्धतो जलनिधेर्मलयोपकण्ठे
यं शीकते शिशिरशीकरवारिवर्षैः।
शीकन्ति सिन्धुसलिलानि हिमाद्रिपार्श्वे
मन्दाकिनीजलकणा अपि शीकयन्ति ॥ ६८ ॥

खेलन्ति लीलागतिविभ्रमेण यद्वारनार्यो जितराजहंसाः।
क्ष्वेलन्ति पौराः सह सुन्दरीभिः सुखं च खेलायति भृत्यवर्गः
॥ ६९ ॥

यद्वस्तु शुच्यति न तत्किल भक्षणीय-
मित्यागमस्थितिभिदां चरितं नृपाणाम्।
यः शोचति श्रुतिनिवेदितमार्गसेवी
ज्ञानेन शुच्यति सदा हृदयं च यस्य ॥ ७० ॥

कश्चिन्न कौति करणैरुपपीड्यमान-
स्तस्य प्रजासु कुवते न च तस्करेण।
काव्यानि यश्च कवते कविवल्लभो ऽसौ
तं पूजयत्यभिमतैर्विभवैरजस्रम् ॥ ७१ ॥

यस्य बाणनिवहो रणाङ्गणे द्योतिताम्बरतलो ऽभिधावति।
धावति त्रिदशमन्दिरे यशः कीर्तिरप्यखिलदिक्षु धन्वति ॥ ७२ ॥

---

६८) Vasantatılakâ cfr β 1°5 Bu ımmer सी॰, D सीकति r सीकते सीकृ शोकति चीकृ शीकृ सीकयति स एव इनत। Bu r ॰सोकर॰, r[1] schw ॥ — ६९) Upajâtı cfr β 64 Bhα खलति। D सुर॰ st सह, r[1] schw ॥ — ७०) Vasantatılakâ cfr β 208 und β 2°0 — ७१) Vasantatılakâ cfr β °0 Bu r करणैरुप॰ r[1] राजग्राह्यभागे पीडित सन्। D पूजयत्यपि म॰। Bhα ॰मतैर्वि॰ ॥ — ७२) Rathoddhatâ cfr β 128 D ॰मदिर r[1] schw। Bū D धावति st धन्वति, r[1] सर्व धव धाव गतौ भ्वादौ ॥

निशितशरसहस्रैश्छादयत्यन्तरिक्षं
छदति रणभुवं यो विद्विषां खण्डखण्डैः ।
समरविजयलक्ष्म्यालिङ्गितं यच्छरीरं
सुरयुवतिविमुक्ताश्छादयन्ति स्रजश्च ॥ ७३ ॥

पतयन्ति रणेषु यस्य बाणाः
सततं तैर्निहताः पतन्ति कायाः ।
चतुरश्चतुरब्धिमेखलाया-
मिह धात्र्यामधिपत्यते च यः ॥ ७४ ॥

प्रयते पृथिवीभुजां विजेतु-
श्चरितं यस्य चतुर्दिशां मुखेषु ।
प्रथयत्यतिथिप्रियस्य कीर्तिः
पृथुवत्प्राथयति स्थिरं यशश्च ॥ ७५ ॥

यतते यतिवद्विमुक्तिहेतो-
रपि शत्रुं न च यातयत्यदोषात् ।
अपराधिषु राजकेषु यश्च
प्रतिनिर्यातयति प्रसह्य वैरम् ॥ ७६ ॥

कोपादसौ शपति भृत्यजनं न कंचि-
त्प्राप्तापराधमपि शप्यति न प्रभुत्वात् ।

---

७३) Malini cfr β 16 D भुवि रण st रणभुव ॥ — ७४) Aupacchandasika (doch s Anm) cfr β 49 D Bh[α] शतशस्तै°, Bü शनशस्तै° st सतत तै°, r[1] schw , aber r सततमनवरत ते शरैर्निहता । Bh[α] °र्निहिता ॥ — ७५) Aupacchandasika (Vasantamalika) cfr β 191 Bh[α] lasst d zweite Halbstr aus D यस्य कीर्त्ति st कीर्ति पृथुवत्, r[1] schweigt । D प्रार्थयति ॥ — ७६) Aupacchandasika (Vasantamâlikâ) cfr β 75

कालप्रियाय शपते यत्तरस्य हेतो-
स्तत्कार्यमाशु कुरुते कुरुतुल्यतेजाः ॥ ७७ ॥
सज्जन्ति कुञ्जरघटाः खलु यत्प्रयाणे
य सततं युधि परिष्वजते जयश्रीः ।
चेतः समासजति यस्य गुणानुरागा-
द्विद्याविशुद्धहृदये विदुषां समूहे ॥ ७८ ॥
व्यायामशीलः पुरुषो न मेदते
प्रायेण मेद्यत्यकृतश्रमो जनः ।
एवं विदित्वायुधवाजिवारणै-
र्व्यायच्छते यश्च न मेद्यत्यतः ॥ ७९ ॥
अज्ञाननिद्रानिविडोपगूढे राजन्यके वेदयते य एकः ।
सुखानि यो वेदयते सदैव स्वार्थं प्रजा यच्च निवेदयन्ते ॥ ८० ॥
कश्चिन्न कुथ्नाति कदर्थितः शुचा
नरो न रोगव्यथितश्च कुन्थति ।
देशे तदीये प्रतिकूलवर्तिनां
मूलस्थितं कुथ्यति केवलं वपुः ॥ ८१ ॥

---

७७) Vasantatılaka cfr β 179 Bh[α] किचि° । Bh[α] कालप्रियाखाय शपते नृपतस हेतोरुत्सार्यमाशु D कालप्रियाख्या शपते नृपस्य हेतो स्तुल्य मपि य कुरुते सुतेजा r कालप्रियाख्याय । आदित्याय शपते । सभाव्यमान मिथ्याभावं निरस्यति । अथवा तव पादान्स्पृशामीत्येव शपथं करोति । किमर्थं । अयतरस्य प्रकृष्टपुण्यहेतोर्निरस्तो मिथ्याभाव । आशु शीघ्र सु[dann त्सा getilgt]र्यं करोति । किंविशिष्ट । कुरुतुल्यतेजा r[1] nicht zu entscheiden, s Anm ॥ — ७८) Vasantatilak D °हृदय ॥ — ७९) Indravamça. cfr β 136 Bu D युधि st °युध° । D यस्य st यश्च ॥ — ८०) Upajâti cfr β 52 Bu r °निविडौ°, r[1] schw । D Bh[α] न st नि° । Bh[α] विदयते ॥ — ८१) Upajati (Indravamça + Vançastha s α 13) cfr β 194 D Bh[α] रोगैर्व्य° r[1] schw । Bh[α] तदीय ॥

अवगुरते न विरुद्धं नोद्गूरयते क्वचिद्वृथाघातम् ।
आगूर्यते जयश्रीरत एव च संमुखं तस्य ॥ ८२ ॥
बोधते ब्रह्मविद्यां यः क्षत्रविद्यां च बोधति ।
नित्यमध्यात्मयुक्तात्मा ब्रह्मात्मानं च बुध्यते ॥ ८३ ॥
सर्वो गर्वति विद्याभिर्धनैर्गर्वयते ऽपरः ।
सर्वविद्यस्तु सम्राट् च यो न गर्वायते प्रभुः ॥ ८४ ॥
त्वरते न तथार्थेषु न च कामेषु तूर्यते ।
यथा त्वरयते धर्मे ज्ञात्वासौ जीवितस्थितिम् ॥ ८५ ॥
अर्चते चन्द्रचूडं यो गुरुमग्निं तथर्चति ।
अर्चयत्यनिशं विप्रान्करुणाधाराम्भवार्णवे ॥ ८६ ॥
अनुमीमति दूरस्थं सूक्ष्मं चाप्यनुमीयते ।
यो ऽनुमापयति श्रीमानर्थं त्रैलोक्यगोचरम् ॥ ८७ ॥
दीनेषु दयते नित्यं दयते मेदिनीं च यः ।
दीयन्ते विद्विषो यस्य प्रतापोपनिपीडिताः ॥ ८८ ॥
यो मार्गयति सन्मार्गमपवर्गं च मार्गति ।
सांसारिकं तडित्तुल्यं सुखं मृगयते न तु ॥ ८९ ॥

---

८२) Âryâ (Pathyâ) cfr β 51 D °यते वृथा क्वचिद्घात, Bh$^{\alpha}$ °यते वृथा क्वचिद्घात । Bh$^{\alpha}$ r सम्मुख, r[1] schweigt ॥ — ८३) = β 53 — ८४) cfr β 71 Bh$^{\alpha}$ सर्वे गर्वति । D °नैर्गर्व्वायते । D सम्राट् च सर्व्वविद्यश्च नित्य गर्वायतेपर', Bh$^{\alpha}$ सम्राट् सर्वविद्यश्च गर्वायते तथा न य', r सर्वविद्यश्च सम्राट् च तथापि दर्पं न करोति, r[1] schw ॥ — ८५) cfr β 257. — ८६) cfr β 116 Bū D Bh$^{\alpha}$ तथार्च्चति, r r[1] erkl तथर्चति und तथार्चति, s Anm । Bū अर्च्चयतेनिश्, r अर्च्चयते, erkl aber Parasm , s Anm ॥ — ८७) cfr α 29, β 39, β 79 Note, β 143 β 183 — ८८) cfr β 84 — ८९) cfr β 90 Bh$^{\alpha}$ ननु st न तु ॥

न हिनस्ति वृथा जन्तूंस्तृणान्यपि न हिंसति।
परं स हिंसयत्येकं यस्तदाज्ञां विलङ्घते ॥ ९० ॥
बीभत्सते परस्त्रीभ्यो यो बध्नाति रतिं रणे।
बन्धयन्ति न दुःखार्ताः केशानथरियोषितः ॥ ९१ ॥
धर्माय व्ययत्यर्थं यश्च व्ययति कीर्तये।
प्रेम्णा यस्य यशः पृथ्वी संव्ययत्युत्तरीयवत् ॥ ९२ ॥
मुटति द्विषतां दर्पं स्त्रीणां मानं च मोटति।
मोटयत्यक्षरज्ञानगर्वं यो वादिनामपि ॥ ९३ ॥
अर्जते धर्ममेवैकमर्थं धर्मार्थमर्जति।
अर्जयत्यूर्जितांल्लोकान्यो धर्मेणैव शाश्वतान् ॥ ९४ ॥
जिह्रेति नीचसंगत्या ह्रीच्छत्यनृतभाषणात्।
यो नामग्रहणादेव स्वैरिणीनां हृणीयते ॥ ९५ ॥
क्रन्दन्त्यश्रुजलोत्पीडैः क्रन्दन्ते शोकविक्लवाः।
आक्रन्दयन्ति दैवं च वैधव्याद्यदरिस्त्रियः ॥ ९६ ॥
लक्ष्म्या नोल्ललते प्रेम्णा लालयतेऽनुजीविनम्।

---

९०) cfr β 57 Bü हिसयत्येन। Bh^α तदाज्ञा ॥ — ९१) cfr β 54 D Bh^α केशान्यदरि°, r r[1] unentschieden ॥ — ९२) cfr β 117 D धर्माये व्यत्ययत्यर्थं, Bh^α धर्माय ययत्यर्थं, Bü धर्माय यो व्ययत्यर्थ r व्ययति, erkl aber richtig धर्माय व्यत्ययतीति erkl aber richtig, r r[1] व्ययति, r[1] als Strophencitat धर्माय व्यत्ययतीति erkl aber richtig, r r[1] व्ययति, r[1] als Strophencitat, die erste Verbalform mit आ zu erwahnen ausserdem die Moglichkeit, die erste Verbalform mit आ zu schreiben, cfr Dhatup 32,95, s Anm। Bh^α यश्च ययति कीर्त्तय ॥ — ९३) cfr β 104 — ९४) cfr β 100 — ९५) cfr β 98 Bü ह्रिणी° ॥ — ९६) cfr β 72 D Bh^α शोकविक्लवा, r unentschieden, r[1] क्रदुक् . वैक्लव्ये भ्वादौ शोकेन वैक्लवा स्युरित्यर्थं। r[1] zur zweiten Halbstr देवशब्द उच्चारय तीत्यर्थं ॥

लालयत्यतिमात्रेण ललनां न कदाचन ॥ ९७ ॥
लङ्घते न गुरोराज्ञां न च लङ्घयति स्थितिम् ।
अव्याधिरतिदीप्ताग्निर्यः कदाचिन्न लङ्घति ॥ ९८ ॥
न सीदति क्वचित्कार्ये नासादयति संशयम् ।
नासीदति भ्रमं यस्य बुद्धिः सर्वातिशायिनी ॥ ९९ ॥
गर्हते न तथा श्वानं चण्डालं च न गर्हति ।
गर्हयत्याहवे भग्नं यथासौ क्षत्रियं नरम् ॥ १०० ॥
प्रापयन्ति यतः सर्वे प्रार्थ्यमानार्थमर्थिनः ।
स तेभ्यः प्रापति श्रेयः कीर्त्या चाप्नोति रोदसी ॥ १०१ ॥
न प्रगल्भायते क्वापि न च दम्भात्प्रगल्भति ।
अर्थे शास्त्रे च स सम्यक्कृतबुद्धिः प्रगल्भते ॥ १०२ ॥
क्लीवते कश्चिदर्थेषु कश्चित्क्लीब्यति जीविते ।
अर्थप्राणव्यये प्राप्ते नासौ क्लीवायते क्वचित् ॥ १०३ ॥
गाधते न परद्रव्यं न गृध्यति परस्त्रियम् ।
गर्धयन्ति ततः सर्वे स्वाभिप्रेतार्थमर्थिनः ॥ १०४ ॥

---

९७) cfr. β 103 D Bh[a] नोलभते, r[1] भोलभते, so aber nur im Strophencitat । D लालयत्यनुजीविनः ॥ — ९८) cfr β 67. Bh[a] लंघयते स्थिति । D °तिदीर्घाग्निम् यः । D कदापि न, r[1] कदाचिदपि लघन न करोति ॥ — ९९) cfr. β 77. — १००) cfr. β 108 Bh[a] चाडाल r[1] schweigt ॥ — १०१) cfr. β 66. D प्राप्नोति Bh[a] व्याप्नोति, r[1] unentschieden ॥ — १०२) cfr. β 153. D Bh[a] दम्भात्प्रगल्भते, wie r[1] gelesen hat, kann ich nicht sicher entscheiden, wohl Âtm., s. Anm । D च सम्यग्यः कृत°, Bh[a] च सम्यक् यः कृत°, r nur सम्य· aus. Bü r stets क्लीव°, r[1] क्लीवते इति क्लीवृङ् . . . क्लीव . . . क्लीब . . ॥ — १०३) cfr. β 85. Bh[a] lässt die Strophe कृतबुद्धिः निश्चितबुद्धिर्यतः, r[1] schw. ॥ — cfr. β 270 und β 256. D गोधते, r[1] गोधते न परेति गोधृङ् . ., r गाधते गोध [wohl nur st. । गाधृ] . . । D Bh[a] यतः, r[1] यस्माद्राज्ञः ॥

स्वदते मधुसंपर्के स्वादते सोममध्वरे।
आस्वादयति दीप्ताग्निर्गुरु वृष्यं च भोजनम् ॥ १०५ ॥
खिद्यते यो न भृत्येषु याचकेषु न खिन्दति।
खिन्ते तेष्वेव ये द्रव्यं दीयमानं न गृह्णते ॥ १०६ ॥
डिपन्ति यस्य मातङ्गा डिप्यन्ति च तुरंगमाः।
डेपयन्ति च पादाता युद्धे निम्नोन्नतां भुवम् ॥ १०७ ॥
त्रुट्यन्ति सर्वसंदेहास्त्रुटन्ति ग्रन्थयो हृदि।
त्रुटति ब्रह्मविज्ञानाद्यस्य संसारबन्धनम् ॥ १०८ ॥
चित्तं रजति नारीणां स्वयं तासु न रज्यति।
राजते तस्य भौजंगो वृत्तिः सर्वातिशायिनी ॥ १०९ ॥
निषेधति तदीयाज्ञां यः कश्चित्कालचोदितः।
तं सेधति स दण्डेन तेन सर्वत्र सिध्यति ॥ ११० ॥
सहते शस्त्रसंपातं सहति श्रममाहवे।
उत्साहयति यच्चित्तमपि जेतुं शचीपतिम् ॥ १११ ॥
नित्यमाद्रियते धर्मे न कुतोऽपि दरत्यसौ।

---

१०५) cfr β 119 Bhα मध्य° st मधु°। Bhα D °सपर्क्कं, r r[1] schw। D दीर्घाग्नि°। D गृध्य, Bbα गृध्य st वृष्य, r schw r[1] गुरुणा बृहस्पतिना गृध्यते ऽभिलष्यत इति गुरुगृध्य ॥ — १०६) = β 68 — १०७) cfr β 96 — १०८) cfr. β 38 Bbα stets तु° st त्रु°। r zur dritten Verbalform त्रुटति त्रुट कलहकर्म्मणि तुदादौ परस्मैपदी [s aber Dhâtup 28, 83] संसारबंधन विनश्यति, r[1] त्रुटत् कालहकर्मणि तुदादौ विनश्यतीत्यर्थ ॥ — १०९) cfr β 264 D स्वय चासु न, r[1] schw। r रज्यते, r[1] unentschieden। D Bhα राजते यस्य, r[1] schw ॥ — ११०) cfr β 272 Bu कश्चित्कालप्रचोदित st य — °चोदित r[1] unentschieden, D Bhα °नोदित, r यस्तदीया आज्ञा निराकरोति स कालेन यमेन चोदित r[1] unentschieden ॥ — १११) cfr β 31 Bū यश्चित्त°। D °पति Bhα °पति, Bu °मति ॥

दृणाति यद्रणोद्योगे विद्विषां हृदय भयात् ॥ ११२ ॥
आजोडयति शत्रूणा श्रिय जित्वा हठेन यः ।
जुडत्येकाच तान्सर्वाञ्छृङ्खलाभिश्च जोडति ॥ ११३ ॥
अश्नाति यः पुरोडाशमश्वमेधे महाक्रतौ ।
अश्नुते फलमक्षय्यं श्रिया शक्र इवासति ॥ ११४ ॥
नयते नीतिमार्गेण नयत्ते विद्विषः क्षयम् ।
स नृणाति नृणा नाथो नोत्पथेन कथचन ॥ ११५ ॥
विच्छायत्यनवच्छिन्ना यस्य वाणावली रणे ।
विच्छयन्ति द्विषो दिक्षु कीर्तिः स्वर्गे च विच्छति ॥ ११६ ॥
राध्नोति पितृदेवार्थमध्वगार्थे च रध्यति ।
तद्देशे सुस्थितो लोकस्तेन राध्यति तत्कुलम् ॥ ११७ ॥
न धर्माद्भ्रशते श्रौतान्न च भ्रश्यति लौकिकात् ।
भृगायते च सर्वेषा विपक्षाणां क्षयाय यः ॥ ११८ ॥
शालन्ते शालिकेदारान्यद्देशे पथिकाः पथि ।

---

११२) cfr β 73 D धर्मे कुतोपि न दृ० r स नृप कुतोपि न विभेति r[1] scl weigt । Bh[α] ०द्योगैर्वि० r r[1] scl w ॥ — ११३) cfr β 113 D Bb[α] हत्वा st जित्वा r r[1] scl w । Bl[α] जुडत्येवाच । r zum 4 pada एकशृंखलया सवढान्करोति [r[1] शृखलाभि] ॥ — ११४) cfr β 768 D इवाश्नति r[1] letzte Wurzel अशो अपी ॥ — ११५) cfr β 273 — ११६) cfr β 120 D विच्छायत्यविच्छिन्ना r[1] im Strophencitat und in der Erkl विच्छाययतीति analysiert aber विच्छायति Bh[α] विच्छायत्यत्यनवच्छिन्ना । Bu अनविच्छिन्ना r अनविच्छिन्ना विच्छेदरहिता r[1] schw ॥ — ११७) cfr β 114 r[1] nennt die zweite Wurzel राधो । Bh[α] तद्देशेषु स्थितो r r[1] scl w ॥ — ११८) cfr β 1 ? Bu भ्रमते r भ्रसते भ्रस [uber भ्रम ist श geschr]। Bu भ्रस्यति? [स्य durch eine Änderung] r भ्रश्यति भृश भ्रश अध पतने ॥

शलन्ते शनकैः केचित्पश्यन्तो न शलन्ति च ॥ ११९ ॥
स्तम्भते पुरुषः प्रायो यौवनेन धनेन च ।
न स्तभ्नाति क्षितीशो ऽपि न स्तभ्नोति युवाप्यसौ ॥ १२० ॥
स्तोभते स्तुतिवाक्यैस्तु सर्वः स्तुभ्नाति चाटुभिः ।
स्तुतिचाटुसहस्रैस्तु नासौ स्तुभ्नोति धीरधीः ॥ १२१ ॥
विष्कम्भते शरैः शत्रून्विष्कभ्नाति शुभैरघान् ।
विष्कभ्नोति पुनर्जन्म ब्रह्माभ्यासेन यः सदा ॥ १२२ ॥
यः श्लिष्यति श्रियं प्रेम्णा श्लेषति द्विषतां पुरम् ।
दुःश्लिष्टान्यपि कार्याणि श्लेषयत्यचिरादिव ॥ १२३ ॥
तस्मै द्रुह्यति यः कश्चित्तस्मै स प्रतिदोहति ।
दोग्धि पृथ्वीं पृथुश्रीकश्चतुरम्भोनिधिस्तनीम् ॥ १२४ ॥
पिवन्ति सोधु पीवन्ति पीयन्ते च प्रियाननम् ।
यत्प्रसादादविज्ञातस्वपरोपद्रवाः प्रजाः ॥ १२५ ॥
यो वक्ति सर्वभाषाभिर्वाचयत्यखिलां लिपिम् ।
वचति श्रुतिशास्त्राणि कस्तेन सदृशो ऽपरः ॥ १२६ ॥
संवादयति यो विप्रान्दूरस्थान्संप्रदित्सया ।

---

११९) cfr β 101 D r[1] im Strophencitat शालति, r[1] erkl aber Âtm, s Anm । r[1] liest die zweite Wurzel mit आ। D Bhα वा st च, r r[1] erwähnen das Wort nicht, Näheres s Anm ॥ — १२०) cfr. β 62 D पुरुषप्रायो, r[1] Strophencitat स्तभते पुरुषेति [nicht पुरुष इति], schweigt in d Erkl ॥ — १२१) cfr β 120 — १२२) cfr β 81 Bhα शत्रु वि° । D Bhα शुभैरघान्, r[1] schlägt vor, अघान् [geschr अघानीति st अघानिति] in अघम् zu ändern r schw ॥ — १२३) cfr β 61 — १२४) D स° st स ॥ — १२५) cfr β 65 D Bhα r[1] im Strophencitat पीवति st पीवति, r[1] in d Erkl पीव । D पायति च प्रियाननम् । Bu °दादवद्यात°, r[1] schw ॥ — १२६) cfr β 34 Bhα श्रुत° ॥

योद्धु सवदते शत्रून्सर्वेच वदति प्रियम् ॥ १२७ ॥
कृणत्ति द्विपता दुर्गं शिरस्तेषां निकृन्तति ।
कीर्तयन्ति गुणान्यस्य विस्मयेन दिवौकसः ॥ १२८ ॥
यस्य न श्रथयत्यङ्गं सामर्थ्यं श्रथते न च ।
योगबद्धाभियोगस्य कर्मबन्धः श्रथायते ॥ १२९ ॥
अर्दते निर्दयं शत्रूनर्दति स्वैरिणीरतान् ।
यः स्तोकेनापराधेन न चार्दयति कचन ॥ १३० ॥
भक्षयन्त्यस्थि भक्षन्ति मास भ्लक्षन्ति शोणितम् ।
यत्खड्गखण्डिताङ्गानां शत्रूणा कौणपा रणे ॥ १३१ ॥
यद्दृष्टिगोचरे स्थित्वा हिण्डन्ते च हिलन्ति च ।
पौरनारीसहस्राणि यश्च तान्यवहेलते ॥ १३२ ॥
वण्टन्ति हाटक यस्मात्प्रतिगृह्य द्विजातयः ।
वण्टयन्ति च रत्नानि यामान्वण्टापयन्ति च ॥ १३३ ॥
ये मूषन्ति परद्रव्यं तेषा मुष्णाति यः शिरः ।
मुष्यत्यपहृतार्थाना दुःखं च द्रविणार्पणात् ॥ १३४ ॥
वयन्ति चारुचीनानि व्यूयन्ते पट्टपट्टिका· ।

---

१२७) cfr β 99 Bl α दूरस्थान्यो विमान् st यो — ०स्थान् r r[1] unentschieden । Bu सम्रदिच्छया D सपदिच्छया r deutet auf समदित्सया r[1] unentschieden ॥ — १२८) cfr β 1?2 Bl α D यो द्विपा st द्विपता r[1] scl w । Bl α दर्प्पं st दुर्गं ॥ — १२९) cfr β 1 1 D श्रयते r[1] nicht zu entscheiden । D Lb α योगे r r[1] scl w ॥ — १३०) cfr β 11? D निर्द्दय r[1] scl w । Bl α किचन ॥ — १३१) cfr β 10? r[1] will statt भषति lieber भिषते lese s Anm । Bb α भषति st भ्लक्षन्ति । Bu Bl α r कौणपा r[1] scl w ॥ — १३२) cfr β 111 — १३३) cfr β ?8 — १३४) cfr β 11? r[1] im Str ‡l citat ये मूषतीति in d Erkl मुष भ्वादौ । r मुष्यति मुश खडग्ने s aber Anm ॥

वयन्ते चित्रपत्तोर्णे यत्कृते शिल्पिनः सदा ॥१३५॥
विष्णुः खायति खड्गेन खट्वाङ्गेन खदत्यजः ।
दन्तैः खादन्ति योगिन्यो यस्याग्रे संगरे रिपून् ॥ १३६ ॥
यस्योद्याने कुसुमसुरभिर्वाति नित्यं नभस्वा-
न्वायत्यम्भःकणपरिचितः शीतलो दीर्घिकासु ।
येन स्पृष्टान्यविरतरतक्रीडया क्लान्तिभाजा-
मुद्वायन्ते श्रमजलजुषां योषितामङ्गकानि ॥ १३७ ॥

नानार्थसंशयपदे पतिता नराणां
प्रायेण दोलयति धीस्तरलस्वभावात् ।
दोलायते न खलु तस्य मतिः कदाचि-
त्कृच्छ्रेऽपि कार्यविषये स्थिरनिश्चयस्य ॥ १३८ ॥
यो दह्यमानमलयाधिपराजधानी-
धूमोच्छलद्बहलचन्दनसौरभेण ।
धूपायतीव गगनेचरमृक्षचक्र
स्वर्गस्थितानपि च धूपयतीव देवान् ॥ १३९ ॥

प्रणिङ्क्ते दक्षिणीयानां विप्राणां चरणौ च यः ।
यत्पादौ मुकुटज्योत्स्नाजलैर्नेनेक्ति राजकम् ॥ १४० ॥

---

१३५) cfr β 215 D °चीराणि r r[1] schweigen । Bh[a] पठपट्टिका । Bh[a] °यत्तोर्ण सत्कृते ॥ — १३६) D r[1] im Strophencitat विष्णु खादति r[1] erkl aber खायति Bh[a] विष्णु खाति । D दते खदति ॥ — १३७) Mandakranta. cfr β 216 — १३८) Vasantatilaka cfr β 217 D पतता नराणा r r[1] schw । Bu तरलस्वभावात्, स्व vielleicht nur missratenes स्व r r[1] schw. ॥ — १३९) Vasantatilaka D Bh[a] °धूपो° st °धूमो°, r r[1] schw । D Bh[a] °बहुल°, r r[1] schw ॥ — १४०) cfr β 137 D दीक्षिणी°, Bh[a] दक्षणी° च aus चि geandert ॥

मृद्गाति विद्विषां दर्पं यो भुजाभ्यां भुवः पतिः ।
म्रदन्ते चरणौ यस्य प्रतापोपनताश्च ते ॥ १४१ ॥
पूजामर्हति सर्वेषामृषीणामाश्रमेषु यः ।
अर्हयत्यर्घसत्कारं मधुपर्कं च पावनम् ॥ १४२ ॥
प्राणिनामुपकाराय प्राणिति प्रियदर्शनः ।
प्राण्यते पुण्यपुरुषः श्रेयसे यशसे च यः ॥ १४३ ॥
यो वाग्मी वादिनां मध्ये वाचमुच्चैः प्रपञ्चते ।
प्रपञ्चयति यत्कीर्तिं दिङ्मुखेषु महाजनः ॥ १४४ ॥
छिनत्ति संशयं शास्त्रे विदुषां सूक्तिभिः सदा ।
छेदयत्यसिधाराभिर्विद्विषां मस्तकं च यः ॥ १४५ ॥
उड्डीयन्ते शरा यस्य कोटिशः समराङ्गणे ।
भग्नानामरिसैन्यानामुड्डयन्ते रजांसि च ॥ १४६ ॥
संदधाति धनुर्ज्यायां यदैवेषुं रुषान्वितः ।
तदैव तद्भयाक्रान्ताः सधयन्ति धराधिपाः ॥ १४७ ॥
स्निह्यति ज्ञातिवर्गेषु संगतेषु न केवलम् ।
सकृद्दृष्टे ऽपि शिष्टे यः स्नेहयत्यधिकं ततः ॥ १४८ ॥

---

१४१) cfr β 144 Bu मृद्गाति यो द्विषा । Bu तस्य st. यस्य ये st ते r ते विद्विषस्तस्य चरणौ मर्द्दयति r[1] ते ऽरय[ो] मर्दयतीत्यर्थः, Bh[a] °नता शुभे ॥ — १४२) cfr β 204 D अर्हयत्यर्थसत्कार, Bh[a] अर्हयत्यघसत्कार r r[1] schweigen ॥ — १४३) cfr β 174 r प्राण्यते अन प्राणने, s Anm ! D °पुरुप ॥ — १४४) = β 147 — १४५) cfr β 248 — १४६) = β 147 Bū woll अपि st अरि° r r[1] schw ॥ — १४७) cfr β 131 Bū धनुर्ज्यायां । D Bh[a] यदैवेषून्, r r[1] schw । D Bh[a] त भया° ॥ — १४८) cfr β 246 Bh[a] शब्दे D स्निग्धे st शिष्टे, r r[1] schw । Bh[a] D स्नेहयत्यधक ॥

हते भर्तरि वैक्रव्यात्क्लिन्दन्ते यदरिस्त्रियः ।
अजस्रैरश्रुभिस्तासां क्लिद्यन्ति नयनानि च ॥ १४९ ॥
नालिङ्गति नरः कश्चिदन्यायं यस्य मण्डले ।
आलिङ्गयति सर्वो ऽपि कान्तां प्रेमभरालसाम् ॥ १५० ॥
नावद्यं घोषति द्वारे तस्य कश्चिदुपद्रुतः ।
घोषयन्ति परं सर्वे दीर्घमायुर्मुदान्विताः ॥ १५१ ॥
यस्य व्याघोटते व्यूहो नाकृतार्थः कुतश्चन ।
व्याघुटत्यरिवर्गस्तु यः संमुखमुपागतः ॥ १५२ ॥
व्याहोडते हतं येन शरैरहितहास्तिकम् ।
व्याहोडति तथाश्वीयं पादातं च भयातुरम् ॥ १५३ ॥
संविभाजयति श्रीमान्यो वित्तेन द्विजोत्तमान् ।
धर्मषष्ठांशभागेन ते ऽपि संविभजन्ति तम् ॥ १५४ ॥
अदृष्टविषये प्रायः सर्वेषां मन्दते मतिः ।
मन्दायते नरेन्द्रस्य धर्मकार्ये न तस्य धीः ॥ १५५ ॥
मनो नोद्विजते यस्य ददतो ऽर्थमहर्निशम् ।

---

१४९) cfr β 130 D क्रन्दंते Bh^α^ क्लिद्ति [क्लि aus क्लि geändert] Bü क्लिद्ते, r क्लिद्ते, erkl aber क्लिन्दन्ते । D क्लिद्यते ॥ — १५०) cfr β 243 D Bh^α^ अपाय st अन्याय, r r[1] schweigen । D आलिगयति सर्वेपि कात प्रेमभरालसा Bh^α^ आलिगति च य सर्वे काता प्रेमभरालसा, r Sing आलिगयति r[1] चुरादौ, sonst aus r r[1] nichts zu ersehen ॥ — १५१) cfr β 141 Bh^α^ उपहृत. ॥ — १५२) cfr β 146 D नान्यूनाऽर्थं, Bh^α^ नानूर्घः तश्चन । D व्याघुव्यत्यरि° । D Bh^α^ °वर्गस्थो य ॥ — १५३) D r[1] im Strophencitat व्याह्रोडति r[1] erkl aber richtig Atm, s Anm, in Bü ते aus ति verbessert । D भयान्वितम् ॥ — १५४) r सविभाजयति analysiert aber सविभज्ञयति । D सर्वे st ते ऽपि । D यम् st तम्, auch r त ॥ — १५५) cfr β 173 Bh^α^ °कार्येषु नास्य r nur तस्य धीर्धर्मकार्येषु न जडा भवति ॥

उद्विनक्ति तु ससारादसारात्तत्त्ववेदिनः ॥ १५६ ॥
क्षिप्यति क्षितिपालेषु यो दण्ड चण्डपौरुषः ।
क्षिपन्ति क्षितिपालाश्च तस्य कार्यमनारतम् ॥ १५७ ॥
क्रीडन्ति कामिनो नित्यं किलन्ति च मृगेक्षणा ।
स्वर्लोकदुर्लभैर्भोगैर्यस्य राष्ट्रे निरङ्कुशाः ॥ १५८ ॥
अविद्यानिद्रयाक्रान्ते जगत्येकः स चेतति ।
नित्य चेतयते योगी ब्रह्मात्मान सनातनम् ॥ १५९ ॥
न लुभ्यति मनो यस्य विषयेषु विनाशिषु ।
लुभति ब्रह्मविद्याया नित्यानन्दरसायने ॥ १६० ॥
तपसा भर्जते पाप सुलभ पार्थिवस्य यः ।
अनादिकर्मबीज च ब्रह्मज्ञानेन भृज्जति ॥ १६१ ॥
न क्षाम्यति क्षितीशानामपराधकणानपि ।
अपराधसहस्राणि क्षमते यो द्विजन्मनाम् ॥ १६२ ॥
आलोकते जगत्सर्वमात्मन्येव प्रतिष्ठितम् ।
आलोकयति चात्मान सर्वत्र जगति स्थितम् ॥ १६३ ॥
तोलयत्यतुल शक्त्या यो भार भुवनेश्वरः ।
कस्त तुलयति स्थाम्ना राष्ट्रकूटकुलोद्वहम् ॥ १६४ ॥

---

१५६) cfr β 149 D Bbα तस्य Bhα ददतोर्घम॰। Bu तत्वदर्शनात् ॥ — १५७) cfr β 195 Bu चडपूरुष । Bu तस्य कार्यम॰ oder कार्घम॰ r काथ दड द्रव्य ,[1] काथ दडद्रव्य ॥ — १५८) cfr β 235 D निराकुल, Blα निरा क्रला ॥ — १५९) cfr β 126 — १६०) cfr β 267 D यस्य विनयेषु । D ॰विद्याना ॥ — १६१) cfr β 97 D Bbα पार्थिवश्च य ॥ — १६२) cfr β 169 D यो महात्मनाम् ॥ — १६३) cfr β 250 — १६४) cfr β 206 D Bhα ॰लोद्भवम् ॥

एको ऽपि यः सृजत्याजौ शरजालमनेकधा ।
पुष्पवृष्टिं च यन्मूर्ध्नि सृज्यन्ते सुरयोषितः ॥ १६५ ॥
प्रायः क्लिश्नाति सर्वो ऽपि विषयैरुपपीडितः ।
न क्लिश्यते स एवैको योगाभ्याससुखे रतः ॥ १६६ ॥
यो न हृष्यति संपत्त्या महत्यापि महीपतिः ।
श्रुत्वा परगुणोत्कर्षं यथा हर्षति निर्भरम् ॥ १६७ ॥
मिलन्ति सर्वसैन्यानि यस्योद्योगे यथा यथा ।
मीलन्ति शत्रुनारीणां नयनानि तथा तथा ॥ १६८ ॥
हूयमानहविर्गन्धिः पवते पवनः शुचिः ।
यद्विसृष्टाग्रहारेषु पुनीते सततं प्रजाः ॥ १६९ ॥
आलोचते समं वृद्धैः स नीतिं भूपतिर्यतः ।
आलोचयति चात्मानं चेतसैव गुहाशयम् ॥ १७० ॥
न निन्दति नरं कंचिच्छिष्टाचारादपि च्युतम् ।
नेदते दुःखदुष्पारे संसारे पतितं जगत् ॥ १७१ ॥
आतञ्चन्ति मखे यस्य योगाभ्यासरता द्विजाः ।
आतञ्चन्ति दिगन्तेभ्यो विप्राः प्रतिजिघृक्षवः ॥ १७२ ॥

---

१६५) cfr β 169 Bhα राजाजालम्, D राजभारम् st शरजालम् ॥ — १६६) cfr β 93 Bhα प्राय क्लिश्यति । D Bhα न क्लिश्यति [r¹ क्लिश्यिच् उपतापे दिवादौ] ॥ — १६७) cfr β 211 Bū पर । Bū तथा ॥ — १६८) cfr β 145 D तस्योद्योगे । D रिपुनारीणा ॥ — १६९) cfr β 181 D Bhα °गंधि । Bhα प्रजा ॥ — १७०) cfr β 250 Bū Bhα नीति । D Bhα भूपति पति । D Bhα गुहाश्रय ॥ — १७१) cfr β 150 D निंदते st नेदते । Bū दुःखदुःपारे, D दुःख दुःमापससारे, Bhα दुःखसतापससारे ॥ — १७२) Bhα मुखे । D °प्रास्ते ते जि°, Bhα °प्रास्ते त जि°, r प्रतिजिघृक्षव ग्रहीतुमिच्छव r¹ nur ग्र° ॥

यो मिमीते जगत्सर्वं प्रमाणैः शास्त्रसंमितैः ।
न माति मानिनो यस्य यशस्त्रिभुवनोदरे ॥ १७३ ॥
न दुनोति दयालुत्वाद्वचसा कंचिदप्यसौ ।
दुरुक्तैरपि दीनानां मनस्तस्य न दूयते ॥ १७४ ॥
ध्रुवति ध्रुववद्यस्य कीर्तिः सर्वत्र शाश्वती ।
ध्रवन्ति जयस्तम्भांश्च दिक्षु यद्दण्डनायकाः ॥ १७५ ॥
धोरन्त्याधोरणाक्रान्ता विनीता यस्य वारणाः ।
धूर्यन्ते धुर्यमुख्याश्च सादिभिः साधु साधिताः ॥ १७६ ॥
विलसन्ति सुखं यस्य संतुष्टा मित्रबान्धवाः ।
तेषां गृहेषु लोलाक्ष्यो ललना लासयन्ति च ॥ १७७ ॥
लिश्यन्ते शत्रवो यस्य प्रतापाग्निनिपीडिताः ।
नित्य धर्मावधूनानि लिशन्ति दुरितानि च ॥ १७८ ॥
रसयन्ति फलं स्वादु यदुद्याने ऽप्यवारिताः ।
पत्त्रिणः सुरतोन्मत्तकान्ता इव रसन्ति च ॥ १७९॥

---

१७३) cfr β 79 und β 183 D Bh^α शास्त्रनोदिते [Bh^α °ते] ॥ — १७४) cfr β 258 — १७५) Bu Bh^α D ध्रुवति st ध्रवति, auch r ध्रुवति erkl aber ध्रुव [st ध्रु] स्थैर्ये भ्वादौ परस्मैपदी auch I rkl von r[1] [verstümmelt] weist deutlich auf ध्रवति। Bu D °स्तभाश्च Bh^α जयशुभाश्च aber r जयस्तभान् जयशोभिन स्तभान्, r[1] nur जयशोभन ॥ — १७६) cfr β 139 r[1] nur धोरत्या इति Erklarungen fehlen Bu धोरत्या°, auch r धोरति erkl धोर्य गतिचातुर्ये ऋदनुबध भ्वादौ परस्मैपदी [Dhâtup 15 45 धोर्ऋ] । Bu Bh^α °धोरणक्रा° । D धुष्यते । D साधुभि साधु ॥ — १७७) cfr β 187 r[1] lasst diese und die nachste Strophe aus zahlt aber richt g weiter Bh^α लालयति ॥ — १७८) r[1] s vor Str D क्लिश्यते । Bl^α नित्य । Bh^α °धूतानि, D °धूनाति । D श्लिन्ति ॥ — १७९) cfr β 704 D Bl^α °द्यानेप्ववा° । Bu पत्रिणा सुर°, D Bh^α पत्रित सुर° s aber β । Bh^α सुरतासनकाता D सुरताम नकाता ॥

विविनक्ति धिया धर्ममध्यात्मध्यानशुद्धया ।
विवेवेक्ति च वेदान्तान्गूढार्थानपि यः स्वयम् ॥ १८० ॥
सोमं सुनोति यज्ञेषु सोमवंशविभूषणः ।
पुरः सुवति संग्रामे स्यन्दनं स्वयमेव यः ॥ १८१ ॥
सदा मदेन घूर्णन्ति वलिनो ये द्विषां द्विपाः ।
युधि यद्बाणविद्धास्ते घूर्णन्ते दीर्घनिद्रया ॥ १८२ ॥
हल्यन्ति हस्तिपृष्ठेषु कदल्यो यस्य कोटिशः ।
हयन्ति हयमुख्याश्च सख्यातीताः प्रयाणके ॥ १८३ ॥
मोदयन्ति यदुद्याने पुष्पाणां रेणवो दिशः ।
येषां सौरभ्यमाघ्राय मोदन्ते च पुरस्त्रियः ॥ १८४ ॥
मेघगम्भीरनिर्ह्रादं श्रुत्वा यस्य धनुर्ध्वनिम् ।
नदन्ति केकिनो हर्षान्नादयन्ति च चातकाः ॥ १८५ ॥
स्तूपति प्रतिपक्षाणां शिरांसि समराङ्गणे ।
दिक्षु देवकुलव्याजाद्यशः स्तूपयतीव यः ॥ १८६ ॥
तितिक्षते क्षितीशानां न दर्पमपराधिनाम् ।
यस्तत्कण्ठकठोरास्थिशाणायां तेजयत्यसिम् ॥ १८७ ॥

---

१८०) cfr β 134 Bhª धिया D क्रिया st धिया । D Bhª °ध्यानश्र द्धया । D वेवेक्ति च वे°, Bhª विविक्ति चैव वे° ob r[1] das zweite Verbum mit Prapos gelesen hat nicht zu ersehen ॥ — १८१) cfr β 244 D सोम वेशविभूषण । D सवति ॥ — १८२) cfr β 233 Bu वलिनो यद्विपा ॥ — १८३) cfr β 167 — १८४) cfr β 219 D यदुद्यान ॥ — १८६) cfr β 154 Bhª सूपति । D देवकुले व्याजादयश स्तूपते च य Bhª °व्याजादश स्तूपयते च य Bu °व्याजात् । यशश्च स्तूपयति य cfr β ॥ — १८७) cfr β 170 Bu तद्दर्प्रम° oder तद्दर्पम° st न दर्पम° । D य सूत्कठ° ॥

न स्विद्यति वपुर्यस्य वहून्वाहयतो हयान् ।
न स्वेदयति नाराचान्सहस्राण्यपि मुञ्चतः ॥ १८८ ॥
विचारयति यो धर्मं विद्वद्भिर्ब्राह्मणैः सह ।
विचरत्यत एवास्य कीर्तिस्त्रिभुवनोदरे ॥ १८९ ॥
स्तनति स्निग्धगम्भीरं यत्संगीतेषु गोमुखः ।
तं जेतुमिव पर्जन्यः स्तनयत्यातपात्यये ॥ १९० ॥
यस्य लक्ष्मीपतेः कीर्तिः कुपितेव भ्रमत्यलम् ।
भ्राम्यत्यनुपदीभूतं स्थापत्य इव तद्यशः ॥ १९१ ॥
हस्तिहस्तं क्षुरप्रेण यो मृणाति मृणालवत् ।
नृणां मृणाति कण्ठं च कदलीकाण्डलीलया ॥ १९२ ॥
स्तृणोति बाणजालैर्यो रणे वैरिवरूथिनीम् ।
तच्छिरोभिः स्तृणात्युर्वीं तृणराजफलैरिव ॥ १९३ ॥
वनुते विभवं यस्माद्वनीपकजनः सदा ।
वनन्ति चावनीपाला यत्पादौ लोलमौलयः ॥ १९४ ॥
उत्पटन्ति यथा कृष्टाः करिभिः कदलीद्रुमाः ।
उत्पाटयन्ति निर्मूलं तन्नाराचांस्तथारयः ॥१९५॥
स भुनक्ति भुवं कृत्स्नां प्रतापोपनतद्विपाम् ।

---

१८८) cfr β 214 Bh$^{\alpha}$ सहस्रानपि D सहस्रानपि ॥ — १८९) cfr β 1०७ Bh$^{\alpha}$ तु st त्रि ॥ — १९०) cfr β203 D Bh$^{\alpha}$ स्तन॰ st स्निग्ध॰। Bu Bl$^{\alpha}$ तज्जेतु॰॥ — १९१) cfr β 65 Bu प्रीति st कीर्ति [ab r auch r कीर्त्ति] ॥ — १९२) cfr β 105 Bh$^{\alpha}$ नृणा मृणाति ॥ — १९३) cfr β 74 D r[1] im Strophe statt स्तृणाति st स्तृणोति। D Bl$^{\alpha}$ वीर॰ st वैरि॰ ॥ — १९५) D Bh$^{\alpha}$ कृत्ना st कृष्टा। Bu निर्मूल नाराचास्तास्तथा॰ Bh$^{\alpha}$ निर्मूल तनारब्धास्तथा॰ D निमूल तेनारब्धास्तथा॰ ॥

न निर्भुजति यस्य भ्रूः कोपेनाप्यरिमण्डले ॥ १९६ ॥
सुखयत्यर्थिनः सर्वानीप्सितार्थोपपादनात् ।
तदाशिषां प्रभावेन सततं यः सुखायते ॥ १९७ ॥
स निशामयते मन्त्रं दुर्लक्ष्यमपरैर्नरैः ।
निशाम्यन्ति वचस्तस्य मन्त्रिणो विस्मयाकुलाः ॥ १९८ ॥
रुणद्धि विद्विषां दुर्गं दुर्गतोद्धरणैकधीः ।
ऐक्ष्वाकं रामभद्रस्य यो धर्ममनुरुध्यते ॥ १९९ ॥
यो घोरं घातयत्यंहो महादानैर्महीपतिः ।
महेषुभिश्च शत्रूणां हन्ति हास्तिकमाहवे ॥२००॥
न तथा तुप्यति क्षोणीं जित्वाप्युदधिमेखलाम् ।
एकं सुभाषितं श्रुत्वा यथा तूपति स प्रभुः॥२०१॥
श्रावते प्रत्यहं यस्य सूर्यः पूजाजिघृक्षया ।
श्रावेति भक्तियुक्तस्य भवो ऽपि भगवान्विभुः ॥ २०२॥
उदञ्चति धनुर्यावत्संग्रामे रामविक्रमः ।
तावत्तस्य विपक्षाणां न्यञ्चयन्ति शिरांसि च ॥ २०३॥
विलीनयति संस्पृष्टं नवनीतं यथोष्मणा ।
विलालयति चित्तं च तथा स्त्रीणां यदीक्षणात् ॥ २०४॥

१९६) cfr β 261 Bü °पहतद्विपा s α 141, α 251 ॥ — १९७) cfr β 59 — १९८) Bü दुर्लक्ष° ॥ — १९९) cfr β 250 Bü D ऐचुक Bhα एचुक r एचुक इक्ष्वाकुवंशोद्भव r[1] nur इक्ष्वाकुकुलसंभव ॥ — २०१) cfr β 149 Bhα तुप्यति D तुपति r[1] तृष्ट तुष्टौ st तूपति ॥ — २०२) cfr β 190 r श्रावते । त विश्र॰ सने । श्राङ्पूर्व । भ्वादावात्मनेपदी, s Anm । D नित्य st यस्य । D Bhα प्रजा° st पूजा° । D श्रावते भक्ति° ॥ — २०३) cfr β 123 — २०४) cfr β 188 D विलाययति Bhα विलीनयति st विलालयति, r schreibt विलालयति seine Erkl würde aber ebenso gut auf विलाययति passen s Anm ॥

सुखं कृषति शालेयमिक्षुक्षेत्रं च कर्षति ।
यत्प्रसादादविज्ञातक्लेशो जनपदः सदा ॥ २०५ ॥
यस्योपद्रवादरयश्छर्दयन्ति स्वमण्डलम् ।
छर्दन्ति राज्यचिह्नानि कोशं दुर्गं च दुर्गताः ॥ २०६ ॥
नाहिर्दशयते कंचित्तद्देशे गरुडाज्ञया ।
यदि प्रमादाद्दशति तस्मै न क्रमते विषम् ॥ २०७ ॥
नोध्रस्नाति नरः कश्चित्सुभिक्षे तस्य मण्डले ।
परमुध्रसयन्त्येके ये भिक्षाव्रतचारिणः ॥ २०८ ॥
आप्यायते यथा चन्द्रः शुक्लपक्षे विवस्वता ।
धर्मेणाप्यायते तद्वद्यो धर्मविजयी नृपः ॥ २०९ ॥
अङ्कते वृषयुग्मं यः पुण्यतीर्थेषु शक्तिभिः ।
अङ्कयत्यरिचक्रं च युद्धे पृष्ठेषु सायकैः ॥ २१० ॥
न तर्जति रुषा कंचिन्नीचमप्युपकारिणम् ।
परं तर्जयते दुष्टान्सामन्तान्संगतान्मिथः ॥ २११ ॥
न निर्भर्त्सति मात्सर्यात्कंचिदप्यनुजीविनम् ।

---

२०५) = β 184 — २०६) Bü स्वमंगल, D स्वमडले । Bh^α D राज° । Bü दुर्ज्जना ॥ — २०७) cfr β 207 Bh^α दशयते । Bh^α तस्मै विक्रमते । D तदा st. विषम् ॥ — २०८) cfr β 163 Bh^α नैवोद्रस्नाति य कश्चित्सुभिक्षो यस्य मडल । D न चोद्रुस्नाति य. कश्चित्सुभिक्षे यस्य । Bh^α परमुद्धसयत्येके D परमुद्रुसयत्येके । r[1] im Strophencitat न चोद्रुस्नाति, erkl ध्रगूश उक्के प्रयादौ ·ध्रसत् उक्के ऽद्त इति , s Anm ॥ — २०९) cfr β 135 — २१०) cfr β 160 Bü च st य । D पुष्पती° । Bü शक्तिषु । D Bh^α °रिसैन्य च । Bü युद्ध । Bü Bh^α पृष्ठेषु D पृष्टिषु ॥ — २११) cfr β 258 r[1] könnte ursprünglich die folgende Strophe vor dieser gelesen haben D °चमप्युपका° । D समताल्, Bh^α समतात् ॥

अपि दुष्कृतकर्माणं न निर्भर्त्सयते द्विजम् ॥ २१२ ॥
उपश्लोकयति श्लाघ्यैः सूक्तैर्यः सूर्यमन्वहम् ।
श्लोकन्ते लोकपालाश्च यस्य लोकोत्तरान्गुणान् ॥ २१३ ॥
यथा प्रकाशते व्योम्नि चन्द्रः संपूर्णमण्डलः ।
तथा प्रकाश्यते भूमौ यः प्रजालोचनोत्सवः ॥ २१४ ॥
यो भुजाभ्यां भुवो भारं भरते भरतोपमः ।
बिभर्ति च यशोराशिं भूयांसं यस्य भूरपि ॥ २१५ ॥
शक्नोति शक्रमप्याजौ विजेतुं भुजविक्रमात् ।
शक्यते प्राणिमात्रस्य दुरुक्तं न्यायवेदिनः ॥ २१६ ॥
यो ऽर्थिनामर्थसिद्ध्यर्थं कल्पते कल्पवृक्षवत् ।
न च कल्पयति द्रव्यं गौणं मुख्यस्य संभवे ॥ २१७ ॥
यो न कुप्यति कस्मैचित्पीयूषहृदयो नृपः ।
यस्मै कोपयति क्षोणी तत्क्षणात्तस्य जीवितम् ॥ २१८ ॥
नाखेटति महाटव्यां मृगाननपराधिनः ।
आखेटयति दुष्टान्यः सामन्तानन्तराश्रयान् ॥ २१९ ॥
घोरयन्ति सुखं सुप्ता यत्प्रजा निशि निर्भयाः ।
क्रीडायारामता यासां घुरन्ति सुरतोत्सवे ॥ २२० ॥

---

२१२) cfr β 251. r[1] s vor. Str Bh[α] माधुयात्कचि° । D निभर्त्सयति ॥ — २१३) D Bh[α] श्लाघ्यैः सर्वैर्यः ॥ — २१४) cfr β 152 Bü r beide Wurzeln mit स् । D चद्रो व्योम्नि । Bh[α] तथा प्रकाशते । Bü °लोकनो° ॥ — २१५) = β 127 Bh[α] भार राजते ॥ — २१६) cfr β 63 D Bh[α] शत्रुमप्याजौ । D Bh[α] शक्यति was r[1] gelesen hat, ist nicht festzustellen ॥ — २१७) cfr β 83 D गौण । Bü सभव ॥ — २१८) cfr β 158 D पियूष° । Bh[α] कोपायति । D Bh[α] नाचीण st. तत्क्षणात् ॥ — २१९) cfr. β 155

एकेनैव शेरणैकं सूदते करिणं रणे ।
अभिसूदयति सप्त पङ्क्तिस्थान्पुरुषानपि ॥ २२१ ॥
लुण्टन्ति पराराष्ट्रेषु यथेष्टं यस्य सैनिकाः ।
लुण्टयन्ति न विप्राणां बालस्त्रीलिङ्गिनां धनम् ॥ २२२ ॥
यथा गदयति स्निग्धं घर्मान्ते घनमण्डलम् ।
तथा गदति गम्भीरं मधुरेण स्वरेण यः ॥ २२३ ॥
स्तेपन्ते यस्य वक्त्रेन्दोर्लावण्यामृतबिन्दवः ।
यं वीक्ष्य तेपते स्त्रीणां स्वेदाम्भः सततं तनोः ॥ २२४ ॥
ददते यो धनं भूरि ब्राह्मणेभ्यो दिने दिने ।
ददते ब्राह्मणास्तस्मै संतुष्टा नित्यमाशिषः ॥ २२५ ॥
दधते धीरधीर्धर्मं सततं हृदयेन यः ।
दधते च नृपास्तस्य शासनं शिरसानताः ॥ २२६ ॥
स्वप्ने ऽपि नानृतां वाणीं संगृणाति महीपतिः ।
यस्य संगिरते किंचित्तस्मै तत्प्रतिपादयेत् ॥ २२७ ॥
अर्थयन्ते द्विजन्मानो यस्मादर्थं यियक्षवः ।

---

२२१) cfr β 25. D शरेणैकवारण सूदते रणे Bh$^{\alpha}$ सदते वारणे रणे । अभि ist Konjektur Bü D अपि Bh$^{\alpha}$ अयि Bü D सूदयते, [Bh$^{\alpha}$ सूदयति so schreibt und erklärt auch r, r^{1} पूदण आश्रयणे चुरादौ हिनस्तीत्यर्थ] ॥ — २२२) cfr β 4f D यथेच्छ । Bh$^{\alpha}$ लुठयति r^{1} लुटण स्तेये चुरादौ । Bh$^{\alpha}$ बाला° । Bü °लिगिनी ॥ — २२३) cfr β 268 Bü मेघमडल ॥ — २२४) cfr β 166 D Bh$^{\alpha}$ वीच्य स्तेपते ॥ — २२५) cfr β 177 Bh$^{\alpha}$ ददाति यो । D भूरि याचकेभ्यो । D ददते याचकास्तस्मै ॥ — २२६) cfr β 176 Bü दधते धीधर्मं Bh$^{\alpha}$ धीरधीधर्म सज्जने हृदय न य । D तस्या । D Bh$^{\alpha}$ निदेश st शासन ॥ — २२७) cfr β 260 D Bh$^{\alpha}$ स भूपति st महीपति । D यद्य सगिरते कचि° । B तस्मै तत्तत्प्रदापयेत् ॥

अर्थापयति यः सम्यग्दुर्बोधं वैदिकं वचः ॥ २२८ ॥
भासते भास्कर इव प्रतापातिशयेन यः ।
भासयत्यधिकं लक्ष्म्या पुरंदर इवापरः ॥ २२९ ॥
मानः संकुचति स्त्रीणां यच्चिन्ताकुलचेतसाम् ।
उत्कोचति कुचाभोगं निर्भरं हृदये स्मरः ॥ २३० ॥
मृगेन्द्रमिव यं दृष्ट्वा संकुटन्ति द्विषद्घटाः ।
यः कुट्टयति तत्कुम्भिकटान्कुन्तैर्नखैरिव ॥ २३१ ॥
कोटीनां पणते नित्यं यस्य राष्ट्रे वणिग्जनः ।
यक्षा अपि पणायन्ते यद्विभूतिं गृहे गृहे ॥ २३२ ॥
सर्वो ऽभिलषति श्रीमानिन्द्रियार्थोपसेवनम् ।
अभिलष्यत्यसौ योगी तेभ्य एव निवर्तनम् ॥ २३३ ॥
निरूपयति यः सम्यग्वेदार्थमुपपत्तिभिः ।
निरूपति प्रमाणज्ञो न क्वचिद्वाक्यसंशये ॥ २३४ ॥
विरहन्ति पुरीं दूरे यदवस्कन्दभेषिताः ।
शचवल्लासलोलाक्षीः स्त्रियो विरहयन्ति च ॥ २३५ ॥
वञ्चन्ति यद्गुणा दिक्षु शरच्चन्द्रांशुनिर्मलाः ।

---

२२८) cfr. β 266. D r[1] im Strophencitat अर्थयंति, [r[1] schreibt d Wurzel अर्थणि] ॥ — २३०) cfr. β 140. D Bhα r[1] im Strophencitat मानसं, Erkl in r[1] indifferent । Bhα तच्चिता॰ । Bü निर्भरे, D Bhα निर्भय ॥ — २३१) cfr β 236. Bhα द्विपद्घटाः । Bhα lässt die zweite Halbstrophe aus । D कुंटयति । Bü ॰कुभ st. ॰कुम्भि॰ । D ॰कूटान् st. कटान् । Bü कुंभि॰ st. कुन्तै॰ ॥ — २३२) Bü मित्यं । Bhα यत्राश्वपि ॥ — २३३) cfr. β 227. Bü ॰सेविनः, [r[1] erkl mit विषयसेवाया] ॥ — २३४) fehlt in D Bhα r[1]. — २३५) cfr. β 264. D Bhα पुर । Bü ॰भैपिताः, D Bhα ॰भेदिताः । D ॰लोलाक्षाः । Bhα ॰लोलाक्ष्य स्त्रिया । D निरहयंति, [r विपूर्वः], r[1] schweigt ॥

वञ्चयन्ते चकोरांश्च ज्योत्स्नापानकृतोद्यमान् ॥ २३६ ॥
यं परिक्षिप्य लक्षाणि पदयन्ते पदातयः ।
कथं संपद्यते तस्य जयलक्ष्मीर्न संयुगे ॥ २३७ ॥
पथयन्ति वणिक्सार्थाः पारिपन्थिकनिर्भयाः ।
पथन्ति पथिकाः सौख्यं सुभिक्षे यस्य मण्डले ॥ २३८ ॥
ब्राह्मणान्दक्षिणीयान्यः स्वयं चर्चति चन्दनैः ।
चर्चयत्यखिलान्देवान्सदाचारपरायणः ॥ २३९ ॥
अन्तर्वेद्यामसौ विद्वान्न म्लेच्छयति केनचित् ।
न च म्लेच्छति विद्वद्भिर्वाद्मार्गे व्यवस्थितः ॥ २४० ॥
आचोटयन्ति चञ्चूभिराचुटन्ति नखैस्त्वचम् ।
यत्कृपाणनिकृत्तानां द्विषतां गृध्रपङ्क्तयः ॥ २४१ ॥
संयच्छति हृषीकाणि विषयानित्यभावनात् ।
यः संयमयति क्षिप्रं क्षितीशानुत्पथस्थितान् ॥ २४२ ॥
लभते यो विपक्षेभ्यो जयलक्ष्मीं महाहवे ।
लाभयन्ति नृपास्तांश्च यतो मृत्वा वरस्त्रियः ॥ २४३ ॥
स भाजयति नात्मीयान्वन्धूनात्मसमीकृतान् ।

---

२३६) cfr. β 182. Bh[a] दिक्षु प्रख्यातश्च सुनिर्मलाः, D ebenso, nur °ताश्चा । Bh[a] वंचयति ॥ — २३७) cfr. β 200. D यस्य st. तस्य ॥ — २३८) cfr. β 230. D Bh[a] r[1] पंथयंति, Näheres s. Anm. । D पथिकाः पथंति सैन्यं सुभिक्षं. [Bü Bh[a] r सुभिक्षे] । Bh[a] सौख्यं ॥ — २३९) cfr. β 138. D द्दीक्षिणी°, Bh[a] दक्षणी° । Bü स्वयमर्चति sec. m. verb. zu स्वयं चर्चति ॥ — २४०) cfr. β 193. Bü अंतर्विद्या° । D Bh[a] वटमार्गेष्यव° ॥ — २४१) cfr. β 231 und α 246. D चंचुभिराचोटति । D त्वचः । D Bh[a] विद्विषां st. द्विषतां ॥ — २४२) cfr. β 218. D °भावतः ॥ — २४३) cfr. β 210. Bü लोभयंति । D लाभयंति विपक्षास्तमतो मृत्वा रिपुस्त्रियः, Bh[a] लाभयंति विपक्षास्तान्ततो मृत्वा सुरस्त्रियः ॥

सभाजयति वाक्यैस्तु सूनृतैर्विभवैरपि ॥ २४४ ॥
पर्यवस्यति सर्वत्र जयश्रीर्यस्य संयुगे ।
कांदिशीभूय शत्रूणां गणः पर्यवसायति ॥ २४५ ॥
यत्रासौ क्षत्रियः कंचिद्वीक्षते वस्तुवाहनम् ।
तस्योच्चुटति तत्सर्वमुच्चोटयति वा शिरः ॥ २४६ ॥
न रुजन्ति जराव्याधिदोषास्तस्य तपोनिधेः ।
तत्प्रभावात्प्रजाना च रोजयन्ति न केचन ॥ २४७ ॥
यस्य च्योतति लावण्यं मुखाचन्द्रादिवामृतम् ।
ज्योत्स्नाजालमिव स्वच्छाः श्चोतन्ति दशनांशवः ॥ २४८ ॥
यो गुम्फति पदैः श्लोकान्वल्गुभिः फल्गुवर्जितैः ।
गाथां गुफति गम्भीरां प्रसन्नार्थां मनोहराम् ॥ २४९ ॥
हृदयं दलति स्त्रीणां यद्वियोगेन तत्क्षणात् ।
दालयत्यनिशं यश्च मरिचान्यरिमस्तके ॥ २५० ॥
यस्याज्ञा काश्यपीपृष्ठे लोठते नापरो भटः ।
लुठन्ति पादपीठे च प्रतापोपनता नृपाः ॥ २५१ ॥

---

२४४) cfr α 154, β 267 r kennt für die zweite Halbstrophe nur die Auffassung स भाजयति r[1] giebt beide Möglichkeiten ॥ — २४५) D समरे st संयुगे ॥ — २४६) cfr α 241 und β 231 D किंचि° । B। वीक्ष्यते । Bhα वस्तुवाहन । Bhα °च्चटति ॥ — २४७) cfr β 198 D Bhα °रोगा° st °दोषा° । Bu °वात्प्रजाना ॥ — २४८) D यस्योच्च्योतति r[1] im Strophencitat यस्योच्च्योतति Erkl in r[1] für Prapos indifferent । Pu स्वच्छाश्चोतति D स्वच्छाश्च्योतति ॥ — २४९) D फलवर्जितै । Bu Blα D गाथा गुफति, r गुफति गुफति । गुफ गुफ दृभी ग्रथे एतौ , r[1] im Strophencitat यो गुफति, erkl nur गुफ गुफत् ग्रथने ... द्वौ धातू । Bhα प्रसन्नार्थमनोहरां ॥ — २५०) Bhα यश्च य खड्गेनारि° D यश्च नरिचानरिमस्तक ॥ — २५१) Bı यस्याज्ञा काश्यपीपीठे । D लोटते ॥

पिण्डते पितृपिण्डार्थं यो हवींषि दिने दिने ।
को हि पिण्डयति तस्य गुणान्गणितपण्डितः ॥ २५२ ॥
नटन्ति पुरतो यस्य नाटकज्ञा नटस्त्रियः ।
नाटयन्ति यथान्यायं यासां भ्रूचक्षुरादयः ॥ २५३ ॥
आस्कन्दति परिस्कन्दानिवाभ्यर्णानसौ नृपान् ।
आस्कन्दयति दूरस्थानवस्कन्देन वाजिभिः ॥ २५४ ॥
लजते लाजिनीनां तु नाम श्रुत्वापि श्रोत्रियः ।
लज्जते पण्यनारीणां कथाभिश्च जितेन्द्रियः ॥ २५५ ॥
प्रोञ्छति ज्ञानदर्पं यो वाक्प्रवाहेण वादिनाम् ।
खड्गधारासहायश्च यशः प्रोञ्छति विद्विषाम् ॥ २५६ ॥
पृच्छति प्रणतो भूत्वा यो विप्रान्धर्मसंशयम् ।
अपि प्रच्छयति शस्त्रेण दर्पं दुष्टव्रणं द्विषाम् ॥ २५७ ॥
पल्पूलयति यः सेनां विद्विषां दुर्गलङ्घने ।
हस्तावापविधौ बाणान्यः पूलयति पाणिना ॥ २५८ ॥

---

२५२) D पितृद्दडार्थं । Bu D Bh[a] पिडयते, r पिडयति, erkl पिडि॰ चुरादौ, r[1] पिडुण्, direkte Bemerkung über Genus fehlt, s Anm ॥ — २५३) cfr β 180 D Bh[a] नाट्यविज्ञा ॥ — २५४) Bū ॰भ्यर्णनसौ । Bl[a] D परिस्कदान्पार्ष्णिग्राहानसौ, cfr r परिस्कदानिव पार्ष्णिग्राहानिव । Bh[a] आस्कदति यति स्थान वस्कंदेन च वाजिन । D वाजिन । Bū über ॰स्कंदेन [oder ॰च] ist न geschr. ॥ — २५५) cfr β 905 D लज्जते, Bū Bh[a] लजति r लजति लज्ज भर्त्सने भ्वादौ परस्मैपदी, r[1] लस्ज भर्जने भ्वादौ st konjic लजते । Bh[a] नु । Bh[a] पुण्य॰ ॥ — २५६) cfr β 107 Bu प्रोच्छति, Bh[a] प्रोछति । D ॰धारावशादस्य यश Bh[a] ॰धारावशादस्य शिर प्रोछति च द्विषा । r[1] nur उछ? उछ य उछिनोतीत्यर्थं [wohl उञ्छिनो॰] उछेत् निवासे तुदादौ ॥ — २५७) Bh[a] दुष्टव्रण, D दुष्टव्रत ॥ — २५८) Bh[a] पल्पूल॰, Bū पल्पु॰ oder पल्पू॰ D पल्प॰ oder पल्प॰ r[1] पल्पु॰ oder पल्पु॰ r erwahnt, dass man य und व

यः प्रोषति रणे शत्रूञ्शक्रतुल्यपराक्रमः ।
अपि प्लुष्यति तन्नारीहृदयं विरहाग्निना ॥ २५९ ॥
लुम्पति प्रतिपक्षाणां लक्ष्मीं यो बाणवृष्टिभिः ।
न लुप्यति मतिर्यस्य सकले ऽप्यर्थसंशये ॥ २६० ॥
लच्छति स्वच्छरूपस्य चन्द्रस्य हृदयं मृगः ।
न लाञ्छति यशो यस्य त्रिषु लोकेषु कश्चन ॥ २६१ ॥
यां यां स्पृशति हस्तेन स नारीं नरनायकः ।
सा सा पर्षति सर्वाङ्गं गर्गरीव नवोदकम् ॥ २६२ ॥
यस्योर्जति गजानीकमूर्जयन्ति च वाजिनः ।
यथेष्टं पराष्ट्रेषु चरन्तः सस्यशाकटम् ॥ २६३ ॥
शब्दयन्ति तदास्थाने ऽपृष्टाः के ऽपि न किंचन ।
एकः शब्दायते द्वाःस्थः सेवकानुपदर्शयन् ॥ २६४ ॥
एटन्ति यस्य सैन्यानि यत्र देशे महौजसः ।
केटन्ति प्रतिपक्षाश्च प्रतीपं तत्र तत्क्षणात् ॥ २६५ ॥
दोर्भ्यां यो विद्विषां दर्पं भञ्जयत्याञ्जनेयवत् ।

---

schreiben könne, s. Anm । D Bh$^{\alpha}$ यस्तेन, Bü यत्सेना st. konjic य' सेना ।
D हत्यापाप°, Bh$^{\alpha}$ हस्त्यापाय° । Bü °वियौ । D पूरयति ॥

२५९) cfr β 266 D य सोप्यति, Bh$^{\alpha}$ यः प्रोपति । D Bh$^{\alpha}$ शत्रु । D Bh$^{\alpha}$ अथ st अपि ॥ — २६०) cfr β 175 — २६१) D लक्ष्ति, Bh$^{\alpha}$ लूक्ष्ति st. लच्छति । Bü न लुछति । r[1] लकु लाबु लक्षणे भ्वादी ॥ — २६२) D वर्षति, Bh$^{\alpha}$ स्पशति st पर्षति ॥ — २६३) cfr. β 217. r[1] und einmal r शस्य°, Bh$^{\alpha}$ शम्य°, Bü und einmal r सस्य° aus शस्य° verbessert ॥ — २६४) cfr β 186. D Bh$^{\alpha}$ °स्थाने न पृष्टा. केंपि किचन । Bh$^{\alpha}$ द्वा सु ॥ — २६५) D पटति, Bü r für ए und प dasselbe Zeichen, r scheint एटन्ति zu erklären । D कटंति st केटन्ति । D प्रतीप तमञजनात्, Bh$^{\alpha}$ प्रतीपं तद्भर्जनात् ॥

भनक्ति भामिनीना च दृष्ट्या मानमनङ्गवत् ॥ २६६ ॥
न जहाति सदाचार स सदा चारणस्तुतः ।
उज्जिहीते जगज्जित्वा यस्य कीर्तिः सुरालयम् ॥ २६७ ॥
यो मुण्डति क्षुरप्रेण रिपूणां मस्तक रणे ।
धनुर्वेदकृताभ्यासादपि मुण्डयति भ्रुवौ ॥ २६८ ॥
ईट्टे त्रिविष्टपास्थाने यत्कीर्ति वासवः स्वयम् ।
ईडयन्ति नरेन्द्राश्च भूमावुद्भूतविस्मयाः ॥ २६९ ॥
यो जित्वा भुजवीर्येण पाशयत्यवनीपतीन् ।
विपाशयति चात्मानं सततं ब्रह्मभावनात् ॥ २७० ॥
सर्वः प्रमाद्यति प्रायः शौर्यदर्पेण भूपतिः ।
शूरो ऽपि नीतिमान्यो ऽसौ न प्रमादयति क्वचित् ॥ २७१ ॥
आक्रामति जगत्सर्वं यः शक्र इव तेजसा ।
आक्राम्यति मनः सम्यक्संचरद्विषमेषु यः ॥ २७२ ॥
न क्लाम्यति दिनं कृत्स्नं ददानो ऽपि धनं बहु ।
न च क्लामति सग्रामे निघ्नन्गजघटागतम् ॥ २७३ ॥
न त्रस्यति रणे क्रुद्धाद्यमाद्दण्डधरादपि ।

---

२६६) cfr β 133 D मानिनीना । D Bhα दृष्ट्वा । Bu Bhα मान मतग वत् ॥ — २६७) cfr β 26? D Bhα य st स । D सदाचरण स्तुत Bu सदाचरणमिय cfr β 176 ॥ — २६८) Bhα मुडति य D मुडते य । Bu °वेदाकृता°, Bhα °वेदकथाभ्या° ॥ — २६९) cfr β 159 Bu त्रिविष्टपस्थाने । D भूमावद्भुत° ॥ — २७०) cfr β ?3? Bu पासशय° । Bu विपासय° ॥ — २७१) cfr β ?45 D Bhα यश्च st यो ऽसौ ॥ — २७२) cfr β 189 Bhα D जगत्कृत्स्न । D यो भूप शक्रतेजसा । Bhα आक्रम्यति । Bhα सचयद्विपयेषु D सचरद्विषयेषु ॥ — २७३) cfr β ?78 Bhα ति statt पि । Bu सग्रामेनिसग्रामेतिघ्नन् ॥

परं त्रसति धर्मज्ञो यः सन्मार्गविलङ्घनात् ॥ २७४ ॥
क्षोणीमण्डलमक्ष्णोति तस्य कीर्तिर्न केवलम् ।
अक्षति स्तननिःशेषक्षचियस्य जगत्त्रयम् ॥ २७५ ॥
वातेनोपहतं यद्वत्कंपते कदलीवनम् ।
कम्पते रिपुसैन्यं च यत्प्रतापहतं तथा ॥ २७६ ॥
गेषते दक्षिणीयानि यः पात्राणि प्रयत्नतः ।
गवेषयति भूयांसि तेभ्यो दातुं वसूनि च ॥ २७७ ॥
निस्ते दन्तच्छदं स्त्रीणां यत्प्रजा निरुपद्रवा ।
स्तनकण्ठकपोलोरुकक्षचक्षुश्च निक्षति ॥ २७८ ॥
विरोचन इव श्रीमान्यो रोचयति तेजसा ।
रोचते सर्वलोकेभ्यश्चारुचारित्रभूषणः ॥ २७९ ॥
न ध्वांक्षति नरः कश्चिदसभ्यं तस्य मण्डले ।
न धाक्षति परद्रव्यं सर्वो ऽप्यर्थेन सुस्थितः ॥ २८० ॥
सिंहं दृष्ट्वा पलायन्ते यथा त्रस्ता मृगादयः ।
तथा पलन्ति सर्वासु दिक्षु यं वीक्ष्य शत्रवः ॥ २८१ ॥
लपति स्निग्धया वाचा सर्वैः परिचितैः सह ।

---

२७४) cfr β 106 Bhª रण । Bu परित्रसति [r त्रसति nicht परि° r[1] nicht zu entscheiden] ॥ — २७५) Bhª क्षोणि° । D °मक्ष्णाति ॥ — २७६) Bhª कम्पते D कपते st कंपते । Bhª om च । Bhª °तापहनन B °तापापहत ॥ — २७७) cfr β 249 D दक्षिणीयानि Bhª दक्षणीयानि ॥ — २७८) cfr β 201 Bu Bhª D °द्रवा । D °रुवक्षचक्षुश्च, Bhª °रुवक्षचक्षुश्च Bu °रुकर्णाचक्षुश्च, कक्ष ist konj cfr β ॥ — २७९) Bu °चारित्रभू° । Bhª °भूषण ॥ — २८०) cfr β 164 Bu कश्चिदसत्य । D Bhª ध्वाक्षति st धाक्षति ॥ — २८१) cfr β 201

सर्वं दृष्टमपि प्रायः साह्लादं ह्लापयत्यसौ ॥ २८२ ॥
प्रयाणयति रोषेण यत्रासौ शत्रुमण्डले ।
पेणन्ति तत्र राजानः प्रतीपं त्रस्तचेतसः ॥ २८३ ॥
असौ स्वश्लाघमानो ऽपि कत्थते नात्मनो गुणान् ।
कथयन्ति जना एव तस्य तानद्भुतान्भुवि ॥ २८४ ॥
द्राघते वपुरत्यर्थं द्राहते रजनीषु च ।
यत्खण्डितानां नारीणां चिन्तार्चलितचेतसाम् ॥ २८५ ॥
नमति ब्राह्मणान्नित्यमादित्यांश्च नमस्यति ।
ऋध्नोति धीः सदा यस्य ऋध्यति श्रीश्च भूतले ॥ २८६ ॥
लिनाति धर्म एवासौ नेन्द्रियार्थेषु लीयते ।
रणे शूरयते नित्यं शूर्यते विद्विषां बलम् ॥ २८७ ॥
दिवा निद्रायते नासौ न निद्रायति संध्ययोः ।
आत्मानं ध्यायति ब्रह्म ध्रायत्यमृतपूर्णवत् ॥ २८८ ॥
यः स्तौति भास्करं भक्त्या नौति पापहरं हरम् ।
संदर्भति महाकाव्यं संदर्भयति नाटकम् ॥ २८९ ॥
एजते तेजसा यश्च यन्नाम्ना जगदेजति ।

---

२८२) cfr β 196 Bhᵅ सर्वं परिचितिस्सह । D ह्लापय° । Bü ह्लापय° aus ह्लादय° verbessert ॥ — २८३) Bhᵅ D पेणति । Bü प्रताप Bhᵅ प्रतिय st प्रतीप ॥ — २८४) cfr β 229 Bhᵅ कथते । Bü गुणान् st भुवि ॥ — २८५) cfr β 109 Bu य खण्डि°, r¹ erkl शरीरमासयति soll viell °मायासयति nicht °मायस्यति sein ॥ — २८६) cfr β 2 und β 248 D Bhᵅ ऋध्नाति । Bᵅ श्रीश्च सर्वदा ॥ — २८७) cfr β 262 und β 246 Bu सूरयते सूर्यते । Bhᵅ द्विपता बल ॥ — २८८) cfr β 256 Bhᵅ आत्मान धार्यते । D ब्रह्म ध्याय° । Bhᵅ D °पूर्त्तवत् ॥ — २८९) cfr β 43

धनैर्देक्षयते विप्रान्दक्षते लिङ्गिनो ऽपि यः ॥ २९० ॥
यो मृडत्याश्रितान्सर्वान्मृड्डाति शरणागतान् ।
पीडयत्यरिभूपालान्न पीडयति तत्प्रजाः ॥ २९१ ॥
यस्मै रुष्यति तस्यासौ कुलमेवाभिरोषति ।
निश्चायति द्विजैः सार्धं यो धर्मं निश्चिनोति च ॥ २९२ ॥
शत्रवस्तस्य जायन्ति जगत्पूज्यः स जायते ।
सर्वस्य भाषते भद्रं न कंचिद्भषते नरम् ॥ २९३ ॥
यः पुरश्चोरयत्यर्थं चूर्यते तं स तत्क्षणात् ।
उन्मूलयति संमोहमुन्मूलति च विद्विषः ॥ २९४ ॥
अधर्माद्भिषते नित्यं भ्लेषते नात्मनः स्थितेः ।
अस्यति क्षेपणीयांश्च नायस्यति च यद्वपुः ॥ २९५ ॥
उच्चुटन्त्यरयो यस्य द्रोहादुच्चाटयन्ति च ।
यो मण्डयति साम्राज्यमाभिजात्यं च मण्डति ॥ २९६ ॥
खण्डते वादिनां दर्पं मुण्डं खण्डयति द्विषाम् ।

---

२९०) cfr β 271 und β 269 D यश्च नाम्ना च ज°, Bü यश्च नाम्नापि ज° । ob r[1] °यते oder °यति will, kann D दृचति प्राज्ञवाक्येषु st ध° — विप्रान् । ich nicht feststellen ॥ — २९१) cfr β 273 und 253 D मृडय° st यो मृड° । D मृड्डाति Bh[α] मृडाति Bü मृड्डाति so erkl auch r r[1] । D °पालान्न च पीडति ॥ — २९२) cfr β 86 — २९३) cfr β 263 und β 190 Bü किंचि°, Bh[α] कंचि° aus किंचि° verbessert ॥ — २९४) cfr β 253 Bh[α] D पुनश्चो° । Bh[α] D उन्मूलयति st उन्मूलति च, r[1] sagt der ihm vorliegende Komm erklare zwar उन्मूलति das Metrum gebiete aber उन्मूलयति, s Anm ॥ — २९५) cfr β 121 D भषते st भेषते । r क्षेपते क्षेपृ Bh[α] D भेषते, diese Form scheint auch r[1] zu erkl st भ्लेषते । Bh[α] स्थिति । Bh[α] यस्यति चेपणीयाद्य । D मायस्यति च, Bü नानायस्यति यद्वपु ॥ — २९६) cfr. β 252 Bh[α] उच्चुटत्य°, r schreibt उच्चुटति r und r[1] erkl aber उच्चुटन्ति s α 246 । Bh[α] द्रोहा उ°, D द्रोह उ° ॥

भूषयन्ति गुणाः सर्वे यो गुणानेव भूषति ॥ २९७ ॥
अनुकूलति यो धर्ममनुकूलयति द्विजान् ।
इन्द्धे यस्य मतिर्नित्यमेधते श्रीश्च सर्वदा ॥ २९८ ॥

इति समाप्तमवाप्तगुणोदयं
कविरहस्यमिदं रसिकप्रियम् ।
सदभिधानहलायुधसंज्ञक-
द्विजवरस्य कृतिः सुकृतात्मनः ॥ २९९ ॥

---

२९७) cfr β 265 und β 262 — २९८) cfr β 271 r अनुकूलयते r^1 erwähnt die Form selbst nicht die Erkl in r r^1 schweigen über das Genus, s Anm ॥ — २९९) Drutavilambita cfr β 274 Nur in D D समाप्तसदाप्त° । Ich gebe im 3 pâda die Lesung von D s aber Einl S 21 ffg ॥ Über den Schluss der Hdschr $\frac{B}{r}$ s Einl S 50 fg, zu Bh^a s ebenda Note 10), in Bh^a schliesslich noch इति कविगुह्यनामकाव्य पूर्ण । D schliesst इति कविरहस्य काव्य समाप्त । r^1 इति कविरहस्यटीकावचूरि ॥

β) Text der kürzeren Recension.

जयन्ति मुरजित्पादनखदीधितिदीपिकाः ।
मोहान्धकारविध्वंसान्मुक्तिमार्गप्रकाशिकाः ॥ १ ॥

लोकेषु शास्त्रेषु च ये प्रसिद्धाः काव्येषु ये सत्कविभिः प्रयुक्ताः ।
उच्चित्य तांश्चित्तविनोदनाय शब्दानहं धातुभिरुद्धरामि ॥ २ ॥

एकार्था एकशब्दाश्च नानार्थाश्चैकवाचकाः ।
सदृशार्थाभिधानाश्च भिन्नार्थाः सदृशाक्षराः ॥ ३ ॥

एकार्थास्तुल्यशब्दाश्च निबध्यन्ते ऽत्र धातवः ।
धातुपारायणाम्भोधिपारोत्तीर्णधिया मया ॥ ४ ॥

अस्त्यगस्त्यमुनिज्योत्स्नापवित्रे दक्षिणापथे ।
कृष्णराज इति ख्यातो राजा साम्राज्यदीक्षितः ॥ ५ ॥

Str 1—5 auch in t vollständig angeführt — १) = α 1 G महान्ध° । A °मोष° st °मुक्ति° । L T F °प्रदर्शिका ॥ — २) Indravajrā = α 3 B उच्छिद्य ता über विपश्चिता geschr., t उच्छिद्य ताम्, C A Bhβ तच्चित्यता, G P उद्धृत्य ताम् st उच्चित्य ताम् । P °विनोदहेतो ॥ — ३) cfr α 4 P एकार्थाश्चैक°, G एकार्थानेक° । T भिन्नार्था° st नानार्था° । C Bhβ T F °श्चैव st. °श्चैक° । A C Bhβ नानार्था et भिन्नार्था ॥ — ४) cfr α 5 B °म्भोधे ॥ — ५) = α 6 G P °गस्तिमु° । Bhβ °गस्त्यमतिज्यो° । B °मुनेर्ज्यो° ॥

गोपायति क्षितिमिमां चतुरब्धिसीमां
पापाज्जुगुप्सत उदारमतिः सदैव ।
वित्तं न गोपयति यस्तु वनीयकेभ्यो
धीरो न गुप्यति महत्यपि कार्यजाते ॥ ६ ॥

अग्निं पृणाति पृणति द्विजदेवतांश्च
प्रीणाति बान्धवजनानतिथीन्पृणोति ।
यः प्रीयते प्रणयिषु प्रयते च भृत्या-
न्य प्रीणयन्ति कविसूक्तिरसायनानि ॥ ७ ॥

धूनोति चम्पकवनानि धुनोत्यशोकं
चूतं धुनाति धुवति स्फुटितातिमुक्तम् ।
वायुर्विधूनयति केसरपुष्परेणू-
न्यत्कानने धवति चन्दनमञ्जरीश्च ॥ ८ ॥

कायो न जीर्यति जृणाति न यस्य शक्ति-
र्नो जूर्यते भुजबलं न जिनाति तेजः ।
यद्विद्विषां जरति चेतसि भोगतृष्णा
तेषां वपूंषि विपिनेषु च जारयन्ति ॥ ९ ॥

---

६) Vasantatilaka. cfr α 7 B चतुरोऽब्धि° । G तु C Bhβ v गु st न B यस्तु durch Korr [urspr यश्च?] G यत्र Bhβ य स्त st यस्तु । A, viell auch C वनीपकेभ्यो, P वनीयकेषु ॥ — ७) Vasantatilaka cfr α 8 B L T I t प्रायचन्ति P प्रीययन्ति st प्रीणयन्ति, t प्रीणयन्तीति क्वचित्पाठ vl nicht zu entscheiden । B P °सूक्त° ॥ — ८) Vasantatilaka = α 12 L T F स्फुरिता°, B °टि° aus °रि° verb । B L T F केशर° A Bhβ Si Kau [Bombay 1887, pag 254 l 12] चपक° st. केसर°। B चन्दनवल्लरीश्च ॥ — ९) Vasantatilakā = α 14 A Bhβ G तेजसि st. चेतसि । C A Bhβ G P न st. च ॥

यस्तृप्नोति पितॄन्स्वधापरिगतैर्हव्यैश्च कव्यैः सदा
स्वाहाशब्दपरिष्कृतेन हविषा यो ऽग्निचयं तर्पति ।
देवांस्तर्पयति प्रियोपहरणैर्मन्त्रैर्नमस्कारिभि-
स्तृप्यत्यन्यनरेन्द्रदुर्लभतमैः काम्यैः प्रकामं च यः ॥ १० ॥
यो व्रीणाति जयश्रियं रणमुखे धर्मं वृणीते ऽध्वरे
तेजोभिर्जगदावृणोति वरति ज्ञातीन्यथार्हैर्धनैः ।
सत्कीर्तिं च वृणाति यो वरयति क्षेमं यशो व्रीयते
युद्धे वारयति द्विषो निवरते नित्यं प्रजोपद्रवम् ॥ ११ ॥
गाथां ग्रन्थयति प्रसन्नललितां श्लोकं च यो ग्रन्थति
श्लाघ्यं ग्राथयति स्फुटार्थमधुरं गद्यं च हृद्यं सदा ।
भावालंकृतिपेशलं ग्रथति यः श्लिष्टाक्षरं नाटकं
ग्रथ्नाति प्रथितावदातचरितः शास्त्रं विचित्रं च यः ॥ १२॥
यस्योद्यानवने स्फुटन्ति सततं वल्लीषु पुष्पच्छटाः
स्फोटन्ते नवकुड्मलानि कुटजप्रायेषु वृक्षेषु च ।

---

१०) Çardulavikridita cfr α 16 A C Bbβ G P सुधा° st स्वधा° । P °शब्दपविचित्रेन । A C Bbβ G °शब्दपविचित्रेन । कव्यैश्च हव्यैः । P स्वाहाकारप° । T °पुरष्कृतेन । C °महेन्द्र° । L T F कामं । alle ausser P प्रियोपकरणै° । B नमस्कारकैः° । — ११) Çardulavikridita cfr. α 18 A C Bbβ G P °तमैः सम्यकप्रकामैश्च य ॥ — १२) Çardulavikridita C द्विषो हि वरते । L T F प्रियो° st प्रजो° ॥ — १२) Çardulavikridita cfr α 15 B P प्रकामललिता । B L T F P पद्य st हृद्य । B ग्रथयति st ग्रथति य । B C A Bbβ G P स्पष्टाक्षर । L F T प्रतितावदाचरितक B प्रथितो ऽवदा° geänd aus प्रथितावदा°, C °वदातचरत स्तोत्र \ Bbβ °वदातचरित स्तोत्र, G स्तोत्र F शस्त्र । Komm über Verbalformen s Anm ॥

स्फोटन्ति द्विषता शिरांसि सहसा यस्याप्रियं कुर्वतां
यश्चास्फोटयति स्फुटं दश दिशः कुर्वन्नवैः पूरिताः ॥ १३ ॥
वस्ते नेत्रवरं निवासयति यश्चित्रं च चीनांशुकं
यो वस्यत्यरिषु प्रवासयति यः क्रुद्धः कुलं विद्विषाम् ।
यश्चोद्वासयति व्रजन्दश दिशः कस्तूरिकासौरभै-
र्लक्ष्मीर्यस्य मुखाम्बुजे निवसति प्रीत्या सरस्वत्यपि ॥ १४ ॥

मृषयति न नृपाणां मृष्यते नोद्धताना-
मनुचितमणुमात्रं न द्विषा मर्षते यः ।
अपि गुरुमपराधं मर्षति ब्राह्मणानां
सितवसनभृतां यो मर्षयत्यागमज्ञः ॥ १५ ॥

निशितशरसहस्रैश्छादयत्यन्तरिक्षं
छदति समरभूमिं विद्विषां खण्डखण्डैः ।
छदयति सुरलोकं यो गुणैर्यं च युद्धे
सुरयुवतिविमुक्ताश्छादयन्ति स्रजश्च ॥ १६ ॥

---

१३) Çârdulavikrîdita = α 22 L T F •तटे st. •वने । C A Bbβ G P पुष्पच्छदा । B नवकुट्टलानि, L T I नवकुड्मलानि । C A Bbβ G सतत st. सहसा । P यस्य प्रिय, C A Bbβ यस्याहित । L T I स्फुटन्दश । B कुर्वन्नरैः L T F कुर्वन्स्फुरैः ॥ — १४) Çârdulavikrîdita cfr α 26 A G चीरांशुक । A G •विभ्रमैः, C •विभ्रमैः, Bbβ •भिर्भ्रमैः st •सौरभैः ॥ — १५) Mâlinî cfr α 17 P beg मृषति च न । C A Bbβ G stellen मृष्यते und मर्षते um [C मृष्य st. मृष्यते] । alle Texte ausser B चोद्धताना• । B ursprüngl u L I •मनु• st •मणु• । C Bbβ G विद्विषा [Bbβ •पासृ•] A यद्विषा, B म त्विषा st न द्विषा । C A Bbβ G च st य । L F T अपि शतमपराधान् । G P •भृतोर्यो । L I T •गमज्ञम् ॥ — १६) Mâlinî cfr α 73 L T F •न्तरीक्ष । L I B मुण्डखण्डैः, F खण्डमुण्डैः, A C Bbβ G P रुण्डमुण्डैः । Bbβ यो गणै• । A C Bbβ G P r •यक्षे । B स्रजाश्च । vl zur ganzen Strophe छद अपवारणे परस्मैपदी

कुरति कुररवृन्दं चक्रवाकाः कुणन्ति
श्रुतिपुटपरिपेयं क्रौञ्चचक्रं कुनाति ।
क्वणति च जलरङ्कुर्मन्मथोन्मत्तकान्ता-
रतिरसरमणीयं यद्गृहोद्यानवाप्याम् ॥ १७ ॥

ईर्ते यत्कीर्तिरैन्द्रं पुरमनवरतं प्रेरयत्यन्तरात्मा
यं धर्मे प्रेरति श्रीर्विषयसुखरसास्वादनाय प्रकामम् ।
यः प्रेलत्यात्मनोऽहः क्रतुभिरतनुभिः प्रेलयत्यस्त्रजालैः
संग्रामे शत्रुसेनां द्रविणवितरणैः पेलयत्यर्थिदौःस्थ्यम्
॥ १८ ॥

आधृषादिर्वा ह्रस्वो ऽयं घटादिपाठाद्वा, t छद अपवारणे आधृषादिरात्मनेपदी वा रूपो ऽयं च ऊर्जने वले प्राणने मि उछादीर ऊर्जने घटादिपाठात् ॥

१७) Mâlinî. cfr. α 33 und α 43 C A Bbβ G P L T F कुवति । Bbβ G P L कुरव° st. कुरर°, A कुरर° verbessert aus कुरव° । T श्रुत°, [T Note श्रुति°] । L F P कुणाति, B कूणीते, कूणी für getilgtes जनीय, st. कुनाति । C A Bhβ G P कुणति st. क्वणति । L कुजनवन्धू, F सुरवहंसो, G च जलजन्तुर्, T च कलहंसो st. च जलरङ्कुर्, T erklärt, seine Lesung sei Konj. für कुजनवन्भु und कुजनवन्धू seiner Quellen । L T °चित्तानवरत°, F °चित्तोनवरत° st. °कान्तारतिरस° । Bhβ °नवाप्यां, [A °प्यां?], C °ननाद्या । Komm.: v कुवतीति कुवतीति कु शब्दे तुदादिः..., zur 4. Verbalform कुणतीति कुण रण दंडकपठिती भ्वादिः, t कुव शब्दे कुण शब्दोपतापयोस्तुदादिः कुञ्जि शब्दे कुञ्जित्येके स्वादिः क्र्यादिः पचान्तरञ्च न निवद्धं अण ... कण क्वण ... शब्दार्थाः भुवादौ, vl कुप शब्दे कुण शब्दोपतापयोस्तुदादिः कुकञ्जि शब्दे कुञ्जित्येके स्वादिः क्र्यादिः पचान्तरं च न निषिद्धं, die 4. Verbalform wird nicht erkl ॥ — १८) Sragdharâ. cfr. α 21. Bbβ ईर्त्ते । P विषयरससुखा° । B A यः प्रेरत्या°, L T F यः प्रेणत्या° । B °त्महंतुः, L T F °त्मनो ऽघं, C °त्मनोंहुः? । L T F °भिः प्रेणय° । G °सेना । P °दोष्यम्, Bbβ B G °णैः प्रेलय°, P °णैः प्रेरय°, L T F °णैः पेणय° । Komm.: t vl ईर [vl इर] °दौस्थं, B स्थ्यं von दौस्थं über einer Tilgung । Komm.: t vl ईर [vl इर] ...

स्फोटन्ति द्विपता शिरांसि सहसा यस्याप्रियं कुर्वतां
यश्चास्फोटयति स्फुटं दश दिशः कुर्वन्नवैः पूरिताः ॥ १३ ॥
वस्ते नेत्रवरं निवासयति यश्चित्रं च चीनांशुकं
यो वस्त्यरिषु प्रवासयति यः क्रुद्धः कुलं विद्विषाम् ।
शश्वद्वासयति व्रजन्दश दिशः कस्तूरिकासौरभै-
र्लक्ष्मीर्यस्य मुखाम्बुजे निवसति प्रीत्या सरस्वत्यपि ॥ १४ ॥

मृषयति न नृपाणां मृष्यते नोद्धताना-
मनुचितमणुमात्रं न द्विषां मर्षते यः ।
अपि गुरुमपराधं मर्षति ब्राह्मणानां
सितवसनभृतां यो मर्षयत्यागमज्ञः ॥ १५ ॥
निशितशरसहस्रैश्छादयत्यन्तरिक्षं
छदति समरभूमिं विद्विषां रुण्डखण्डैः ।
छदयति सुरलोकं यो गुणैर्यं च युद्धे
सुरयुवतिविमुक्ताश्छादयन्ति स्रजश्च ॥ १६ ॥

---

१३) Çârdulavikridita = α 22 L T F °तटे st. °वने । C A Bhβ G P पुष्पच्छदा । B नवकुट्टलानि, L T F नवकुद्मलानि । C A Bhβ G सतत st सहसा । P यस्य प्रिय C A Bhβ यस्याहित । L T I स्फुटन्दश । B कुर्वन्नरै L T F कुर्वन्नच्छरै ॥ — १४) Çârdulavikridita cfr α 26 A G चीरांशुकं । A G °विभ्रमै° C °विमै° Bhβ °भिर्भ्रमै° st °सौरभै° ॥ — १५) Malini cfr α 17 P beg मृषति च न । C A Bhβ G v stellen मृष्यते und मर्षते um [C मृष्य st. मृष्यते] । alle Texte ausser B चोद्धताना° । B ursprungl u L I °मनु° st °मणु° । C Bhβ G विद्विषां [Bhβ °पांसु°] A यद्विषां, B म त्विषां st न द्विषां । C A Bhβ G च st य । L F T अपि शतमपराधान् । G P °भृतीर्यो । L F T °गमज्ञम् ॥ — १६) Malini cfr α 73 L T F °न्तरीक्ष । L I B मुण्डखण्डै F खण्डमुण्डै A C Bhβ G P रुण्डमुण्डै । Bhβ यो गणै° । A C Bhβ G P r °यन्ते । B मजाश्च । vl zur ganzen Strophe छद् अपवारणे परस्मैपदी

कुरति कुररवृन्दं चक्रवाकाः कुणन्ति
श्रुतिपुटपरिपेयं क्रौञ्चचक्रं कुनाति ।
क्वणति च जलरङ्कुर्मन्मथोन्मत्तकान्ता-
रतिरसरमणीयं यद्गृहोद्यानवाप्याम् ॥ १७ ॥

ईर्ते यत्कीर्तिरैन्द्रं पुरमनवरतं प्रेरयत्यन्तरात्मा
यं धर्मे प्रेरति श्रीर्विषयसुखरसास्वादनाय प्रकामम् ।
यः प्रेलत्यात्मनोऽहः क्रतुभिरतनुभिः प्रेलयत्यस्त्रजालैः
संग्रामे शत्रुसेनां द्रविणवितरणैः पेलयत्यर्थिदौःस्थ्यम्
॥ १८ ॥

आधृषादिर्वा ह्रस्वो ऽयं घटादिपाठाद्वा, t छद् अपवारणे आधृषादिरात्मनेपदी
वा रूपो ऽयं च ऊर्जने बले प्राणने मि उक्तादीर ऊर्जने घटादिपाठात् ॥
१७) Mâlinî. cfr. α 33 und α 43 C A Bbβ G P L T F कुषति । Bbβ
G P L कुरव° st कुरर°, A कुरर° verbessert aus कुरव° । T श्रुत°, [T Note
श्रुति°] । L F P कुणाति, B कूणीते, कूणी für getilgtes जनीय, st. कुनाति ।
C A Bhβ G P कुणति st. क्वणति । L कुजनवन्धू, F सुरवहंसी, G च जलजन्तुड्,
T च कलहंसी st. च जलरङ्कुड्, T erklärt, seine Lesung sei Konj für
कुजलवन्भु und कुजनवन्धू seiner Quellen । L T °चित्तानवरत°, F °चित्तोनवरत°
st. °कान्तारतिरस° । Bbβ °नवाप्यां, [A °प्यां?], C °ननादां । Komm · v कुषतीति
कुवतीति कु शब्दे तुदादिः...,zur 4. Verbalform कुणतीति कुण रण दण्डकपठिती
भ्वादिः, t कुव शब्दे कुण शब्दोपतापयोस्तुदादिः कुञ्ज शब्दे कुञ्जित्येके स्वादिः
क्र्यादिः पक्षान्तरस्य न निबद्धं क्षण ... कण क्वण ... शब्दार्थाः भ्वादौ, vl
कुप शब्दे कुण शब्दोपतापयोस्तुदादिः कुकञ्ज शब्दे कुञ्जित्येके स्वादिः क्र्यादिः
पक्षान्तरं च न निषिद्धं, die 4. Verbalform wird nicht erkl. ॥ — १८) Sragdharâ.
cfr. α 21. Bbβ इर्त्ते । P विषयरससुखा° । B A यः प्रेरत्या°, L T F यः प्रेणत्या° ।
B °त्मर्हंतुः, L T F °त्मनो ऽघं, C °त्मनोंहुः? । L T F °भिः प्रेणय° । G °सेना ।
B G °णैः प्रेलय°, P °णैः प्रेरय°, L T F °णैः पेणय° । P °दौस्थ्यम्, Bbβ
°दौस्थ्यं, B स्थ्यं von दौस्थ्यं über einer Tilgung । Komm.: t vl ईर [vl इर]
गतौ कम्पने [vl कल्पने] च अदादिः ईर क्षेपे आधृषादिः, dann t ईलर
स्वप्नक्षेपणयोः इन [oder इल] क्षेपाक्षेपयोस्तुदादिः इन [oder इल] प्रेरणे
चुरादिः कन [oder कल] पिन [oder पिल] क्षेपे इत्यपि, und vl ईन प्रक्षेपणे
गतौ च इन तापक्षेपयोस्तुदादिः इम प्रेरणे चुरादिः ॥

श्नाति श्राद्धे हविरभिमतं श्रोत्रियाणां गृहेषु
श्रीणात्यन्यः स्वरुचिसदृशान्क्षीरखण्डप्रकारान् ।
अन्नं श्रायत्यनुपमरसं शूल्यमुख्यं च मांसं
राष्ट्रे यस्य श्रपयति जनः सुस्थितो हव्यकव्यम् ॥ १९ ॥

कोकूयते शिशुकमप्यतिगौरवेण
यः सर्वलोकहृदयाब्जविकाससूर्यः ।
शोकान्न कौति कुवते न भयाच्च कश्चि-
द्यन्मण्डले जनपदः कवते च सूक्तम् ॥ २० ॥

तृष्णां न पुष्णाति यशांसि पुष्यति
प्रवारणैर्विप्रमनांसि पोषति ।
भृत्यांश्च यः पोषयतीप्सितैर्धनैः
प्रतिक्षणं पूषति यस्य विक्रमः ॥ २१ ॥

शास्त्यरीन्धर्ममाशास्ते कीर्तिमाशंसते पराम् ।
यः शसति सतां वृत्तं विशसत्युत्पथस्थितान् ॥ २२ ॥

---

१९) Mandakr ta cfr α 70 B L I Γ P श्रेष्ठ st श्राद्धे । B °भिहित । A °न्य st °न्य dahinter Lilgung । B सुरुचि° । L T Γ सुकविसदृ° । P °शान्खण्डदुग्धप्रकारान् । Bl β °प्रकाशान् । P अन्य st अन्नं । B शून्यमुख्य Bh β शुल्यमुख्य G P शल्यमुख्य I शृत्यमुख्यव A शूल्यसुख्य, C शूल्यमुष L शूल्यमख्यव । B जन स्वस्तितो तो aus त्थि ॥ — २०) Vasantatilaka cfr α 71 C A Bb β L Γ I G P °विकाश° ॥ — २१) Upajati (Indravajra + Vamçastha s Anm) = α 13 α तु st च । B पुष्यति यवा धनै° यु eigentl पु uber einer Tilgung G P प्रचारणै° । C Bb β G °तोहितै° A °तोहितै° ॥ — २२) cfr α 46 L T I शसते सता वृत्ति, auch vl Irt wohl शसते im Auge शसत्र । A विशस° । Komm s Anm ॥

रात्रावुदयते चन्द्रो दिवोदयति भास्करः ।
उदेति यः सदोर्व्यां च नोदीयन्ते च विद्विषः ॥ २३ ॥
ददाति द्रविणं भूरि दाति दारिद्र्यमर्थिनाम् ।
यो ऽवदायति कीर्तिं च शिरो ऽवद्यति विद्विषाम् ॥ २४ ॥
वेत्ति सर्वाणि शास्त्राणि गर्वो यस्य न विद्यते ।
विन्ते धर्मं सदा सद्भिस्तेषु पूजां च विन्दति ॥ २५ ॥
यस्य पृथ्वी प्रसूते ऽर्थं धर्ममर्थः प्रसूयते ।
प्रसौति विजयं धर्मः स च प्रसवति श्रियम् ॥ २६ ॥
वृणक्ति वृजिनैः सङ्गं वृक्ते च वृषलैः सह ।
वर्जत्यनार्जवोपेतैर्यो वर्जयति दुर्जनैः ॥ २७ ॥
संपृक्ते नाभिशस्तैर्यः संपृणक्ति न पापिभिः ।
संपर्चयति न क्षुद्रैः संपर्चति न वञ्चकैः ॥ २८ ॥
तपत्यादित्यवद्धाम्ना तप्यते यः परं तपः ।
तपते रिपुराष्ट्रं च तापयत्यहितं सताम् ॥ २९ ॥

---

२३) cfr. α 50 L T Γ सर्वदोर्व्यां st स° — च। L विद्विपा, B यत्विष°, A Bbβ G P सर्वश°, C सवश st विद्विष ॥ — २४) = α 48 C A Bbβ G P om भूरि। L F दारिद्र्यम°। G P दारिद्र्याण्यर्थि°। C A Bbβ G P °र्थिनामपि। — २५) = α 49 L T F C A Bbβ G P om च ॥ — २६) cfr α 45 — २७) = α 52 C A Bbβ G P सत्की°। C A Bbβ G P स st च ॥ — २६) cfr α 45 — २७) = α 52 तेषा st तेषु। C A Bbβ G P स st च ॥ P वृजिनैर्यश t lässt diese u d folg Str aus, zählt aber richtig weiter P वृजिनैर्यश seine Erkl passt aber nur auf वृक्ते। C A Bbβ वृक्ते। C A Bbβ वृक्ते v वृङ्क्ते seine Erkl passt aber nur auf वृक्ते। C A Bbβ G विकलैः सह ॥ — २८) cfr α 53 t s vor Str. F T L न स° st. संपर्चति न ॥ — २९) cfr. α 36 Bbβ तपते st तप्यते। F तप्यते st तपते। C A Bbβ G P

योगां शुन्धति सत्येन शुन्धते तपसा तनुम्।
धियं शुन्धयति ज्ञानाद्ध्यानाच्छुध्यति यन्मनः॥ ३०॥
साहयत्याहवे क्षोभं सहति द्रविणव्ययम्।
अन्यायं सहते नासौ सह्यति क्षितिरक्षणे॥ ३१॥
यश्च मीमांसते धर्मं मानयत्यखिलान्द्विजान्।
मानति स्वजनं सर्वं शचौ मानयते परम्॥ ३२॥
घिणणते न परद्रव्यं गृह्णाति विदुषां गुणान्।
गर्हते हृदयं स्त्रीणां द्विषां गृहयते शिरः॥ ३३॥
नित्यं महति माहेयीं भक्त्या महयति द्विजान्।
लोके महीयते यस्य कीर्तिर्लक्ष्मीश्च मंहते॥ ३४॥

यस् st च। C A G °हिता दिश Bhβ °हिता दिशा, P °हित सदा, B °हित नृणाम्॥

३०) cfr α 35 A Bhβ योग। B शुध्यति, ध्य über getilgtem न्ह C भुधा - -, A शुधति, L Γ शुद्धति st शुन्धति। P सत्वेन। B शुध्यते ध्य über einer Tilgung, A शुधते, L Γ शुद्धते st शुन्धते। A G P स्वभसा st तपसा। A G B P v शुन्धयते, Bhβ C शुधयते L Γ शुदयति। B ज्ञाना°। C A Bhβ G P stellen ज्ञानात् und ध्यानात् um। Bhβ °नाद्धुध्यति। Γ जन्मन L जन्नन। Komm t vl शुद्ध शुद्धौ भ्वादि शुद्ध शौचे कर्म्मणि आधृपाधि स्वरितेच [t स्वरिते च, vl सुचरिते च] शुध [vl शुद्ध] शौचे दिवादि॥ — ३१) cfr α 111 C A Bhβ G °हवचोभ। B सहते st सहति॥ — ३२) cfr α 11 B यश्च getilgt dafur य स। L T Γ अर्थिनो st अखिलान्। L T Γ शस्त्रैः st शचौ॥ — ३३) cfr α 47 B L Γ घिन्नते T घृणणते, C? G P v गृह्णीते, Bhβ गृणहीते, A गृहीते st घिणणते, vl घृणि ग्रहणे, t घिणि घुणि घृणि ग्रहणे। B पर verbessert aus पर। B द्विपता, द्वि am Rande für eine Tilgung st. विदुषा। t schweigt uber die 3 Verbalform। A G P रिपोः, C Bhβ रियोः st द्विषा। C A Bhβ G P B गर्हयते, B गर्ह am Rande nachgefugt v गर्हत इति गर्ह निदायां भ्वादि अस्यैव गर्हयत इति चुरादि, L Γ गृह्णयते oder °हृ° st गृहयते॥ — ३४) cfr α 51 v महयतीति मह पूजायां चुरादिरदत। A कीर्त्तिर्यस्य st यस्य कीर्तिः॥

धरते यो धुरं धर्म्यां धैर्यं धारयति ध्रुवम् ।
ध्रियते यत्र धीः सम्यग्धियति श्रीश्च शाश्वती ॥ ३५ ॥
इच्छति ब्राह्मणैः सङ्गमन्विष्यति सतां गतिम् ।
इष्णाति धर्मकार्येषु यः सदोन्नतिमीषते ॥ ३६ ॥
धर्मे व्याप्रियते नित्यं पिपर्ति पृथिवीं च यः ।
पारयत्यर्थिनामाशां पारयत्यखिलं व्रतम् ॥ ३७ ॥
त्रुट्यन्ति सर्वसंदेहास्त्रुटन्ति ग्रन्थयो हृदि ।
यस्यात्मज्ञानिनो दुःखं तुडत्येनश्च तूडति ॥ ३८ ॥
मिनोति मार्गणान्युद्धे मीनाति द्विषतां बलम् ।
यो मायां मीयते मान्यो धर्मेण मयते धनम् ॥ ३९ ॥

---

३५) cfr. α 24. G P धैर्याद्दा° । B धारयते । B भ्रियते, भ्र sec. m. durchstrichen । B C A Bbβ G यस्य st. यत्र । B धीयते C ध्रियते, A L T Γ G P ध्रियति st. धियति । Komm. zu den beiden letzten Verbalformen: ι धृञ् अनवस्थाने तुदादि त्रिलात् द्विरूप धृ धारणे च, vl nur धृञ् अनवस्थाने तुदादिः, v ध्रियत इति ध्रि धारणे तुदादिरुभयपदी धीयतीति ॥ — ३६) cfr. α 27. C A Bbβ G P °ष्यति च संगति । P इष्णाति सर्वकार्येषु । B °न्न° aus °मु° verbessert, G P सदोन्नति° । B °षते geändert aus °रते, Bbβ °ष्यते ॥ — ३७) cfr. α 9. B पृथिवीन्तु यः । P L T Γ pâda 4 पालयत्यखिलं जगत् ॥ — ३८) cfr. α 32 und α 108. ι zur letzten Verbalform पा रक्षणे समाप्तौ च ॥ — ३८) cfr. α 32 und α 108. L T Γ stellen um: त्रुटन्ति ... त्रुट्यन्ति, P त्रुटन्ति ... त्रुट्यन्ते, B त्रुट्यंति [s. o.] ... त्रुट्यंति । P सर्वसन्देहा° । C A त्रुट°, G Bbβ तुट° st. तुड° । P °स्येनं च । B त्रुट्यंति aus तुर्यंति verbessert, C त्रुट्यंति?, Bbβ कुर्यंति?, G P C A Bbβ तूटति, L T Γ तोडते । B Haken des ि von तुडति später, त verbessert aus त्. Komm. ι त्रुट छेदने तुदादिः त्रुट तोडने तुदादिः तूट इत्येके, v त्रुट्यतीति तूण इत्येके, vl त्रुटु छेदने तुदादिः त्रुट तोडने दिवादिः वा भाषेति श्यन् तदभावे त्रुटतीति तुटतीति त्रुट्यतीति त्रुट छेदने भ्वादिः तुट तोटने अस्यैव ह्रस्वोपधस्य तोटतीति भ्वादिः, तुट तोटने तुदादिः तुटतीति तूट तोटने अयमेव दीर्घोपध इत्येके G zur zweiten Halbvr. तुटति तुट कलहकर्मणि तुदादिः तूटति तुट तोडने भ्वादिः अयमेव दीर्घोपध इत्येके ॥ — ३९) cfr. α 29 u. 87. C A Bbβ G मिनोति

तयते छत्रवृत्तं यस्तायते च कुलव्रतम् ।
त्रायते वर्णधर्मं च यत्कीर्तिः स्त्यायति क्षितौ ॥ ४० ॥
शोभते रूपसंपत्त्या शुभति स्फीतया श्रिया ।
यः शुम्भति शुभैरङ्गैर्दृप्तारींश्च निशुम्भति ॥ ४१ ॥
नियुङ्क्ते गुल्मपालान्यो नियोजयति रक्षकान् ।
नियोजति च सामन्तान्स्वयमात्मनि युज्यते ॥ ४२ ॥
धर्मं स्तोमयति स्तौति देवान्नौति गुरूंन्द्विजान् ।
नुवति त्रिषु लोकेषु यद्गुणान्प्रयतो जनः ॥ ४३ ॥
बाणावलिं किरत्याजौ करोति शरमण्डलम् ।
कृणोति करिणः शत्रोः कृणाति तुरगान्नरान् ॥ ४४ ॥

नाकुलान्युद्धे । B कुलम् st बलम् । C A Bhβ G मान्ये, B मान्दे st मान्यो । L T Γ मयते ऽधमम् ॥

४०) cfr α 56 B चेच° । C A Bhβ G P °वृत्ति । L T स्व°, F स st च । P तायते st त्रायते । B °धर्माश्च Bhβ °धमश्च geandert aus °धर्मांश्च, C °धर्मं च [A °धर्म च?] । B °र्त्तिं स्नायतो über d Zeile, स्ना unter getilgtem स्त्य oder स्त्या C °र्त्तिं स्त्यायति, य von स्य nicht sicher, A Bhβ G P L °र्त्तिं स्त्यार्यति s Vartt zu Pan VIII, 3, 36, in Bhβ °ति aus °ते verbessert, F °र्त्तिं स्तायति t स्तै ष्टै शब्दसघातयो, vl स्तै शब्द° ॥ — ४१) cfr α 23 L T Γ °सम्पत्त्यो । B शुम्भति निजैवर्णैर्दुष्टारीय C दृप्ता°, L T F दृप्ता° । B विशुम्भति, वि uber d Zeile sec. m, Bhβ निसुभति ॥ — ४२) cfr α 54 Bhβ L नियुक्ते । B नियुक्त उपकर्थ्यया यो योजयति र्थ्यं nicht sicher, vor योज° न gelb getilgt । C A Bhβ G भूमि°, P धर्म° st गुल्म° । L T I °पापाणी st °पालान्यो । v योजयतीति st नियोजयतीति । L T F यो नियोजति B G P नियोजयति, C नियोजयति च st नियोजति च v नियोजयतीति A I in नियोजति ein य getilgt ॥ — ४३) cfr α 29 C A Bhβ G धर्मांस्तोभयति v धर्मात्स्तोभयतीति स्तोभयतीति स्तोभ श्लाघाया इत्यादि । P देवान्स्तौति गुरुद्विजान् C G गुरुन् B गुरून् aus गुरुन् । L T F यद्गुणान् । C A v [in v am Rande] प्रनते, in v vielleicht wieder gestrichen G P प्रणुते st प्रयतो ॥ — ४४) cfr α 55 u β 137 A Bhβ G P °वली । B कुम्भिण, über ण Korrekturzeichen sec m, L T I किरण G P किरण

यस्य कीर्तिरियर्ति द्यामृणाति फणिनां पुरम् ।
ऋणोति पृथिवीं कृत्स्नां दिङ्मुखानि तथर्च्छति ॥ ४५ ॥
न लोठति गिरा कंचित्कचित्कार्ये न लुणठति ।
ये लुणठन्ति परद्रव्यं तच्छिरो लुणठयत्यसौ ॥ ४६ ॥
तेतिल्यते शिशुजनो धनिनां गृहेषु
तिल्लन्ति यौवनमदेन च तद्युवानः ।
चुल्लन्ति चारुनयनाश्च सह प्रियेण
यस्य प्रजाश्च भयशोकवशानभिज्ञाः ॥ ४७ ॥

---

st. करिणः । L T F रणे, B परान्, C A Bhβ G नवान्, nur P [bengal.]
नरान् ॥
४५) cfr. α 21. C Bhβ द्या मृणाति, P पृणाति । P पुरीम् । L T F धरणीं
st. पृथिवीं । P B L T F °खानि च ऋच्छति [s Pân VI, 1, 128, α 286 und
β 248], C A Bhβ तथार्च्छति, G यथार्च्छति ॥ — ४६) cfr. α 222. Zum 1. pâda:
L F लोलुठन्ति गिरिं कश्चित्, T यो लुणठति गिरि कश्चित्, T Note यो लुणठति
गिरिं कश्चिदित्यत्र लोलुणठन्ति गिरिं कश्चिदिति पाठो न साधुः, C A Bhβ G P
यो लुचति गिरा किंचित्, B किचित् । zum 2. pâda: L कार्येण । L F लुणठते,
T लोठते, C A Bhβ G P लुचति । zum 3. pâda. L T F यो लुणठति, P यो
लुणडति, G यो लुञ्चति, C A Bhβ लुचंति । zum 4 pâda: C A Bhβ G P लुचय° ।
Komm.: t व्यठि लुठि गतौ भ्वादिः कुठि लुठि आलस्ये लुठ संश्लेषणे लुठ
इत्येके तुदादिः बहुलमेतन्निदर्शनमिति [Dhâtup. 35, 84] लुठि हिंसार्थः. vl
लुठि गतौ भ्वादिः लुठङ् आलस्ये लुठ लोटे तुदादिः बहुलमेतन्निदर्शनमिति
लुठ हिंसायां चुरादिः, v यो लुचतीति लुचतीति लुचि गतौ भ्वादिः लुंचतीति
रुचि लुचि आलस्ये लुचतीति लुंच स्तेये अस्यैव लुचयतीति चुरादिः, G erkl.
लुचति लुञ्च अपनयने भौवादिकः लुञ्चति लुचि आलस्ये लुञ्चन्ति लुञ्च स्तेये
लुञ्चयति भौवादिकः ॥ — ४७) Vasantatilakâ. cfr. α 44 C A Bhβ G
गृहिणा st. धनिना । Bhβ महेषु st. गृहेषु । B मदा, L T F रते st च तद् ।
B चुल्पन्ति oder चुल्यन्ति pr m geändert aus चुन्वन्ति?, C Bhβ G P चुन्दन्ति,
चुदतीति चुद क्रीडने भ्वादिः, A तुदन्ति? । Bhβ चारुल्लनाश्च, C चारल-
लनाश्च, A चारुललनाश्च, G P चारुमलनाश्च, L T चारुनलनाः, F चारुचलनाः ।
L T F सहसा st. च सह । C A Bhβ G P °रसा° st. °वशा°, B °वसा°,
über स ein Korrekturzeichen sec. m. ॥

सर्वायसं करिणि मुञ्चति कङ्कपत्त्रं
यश्च प्रमोचयति चञ्चलमश्वकाये ।
संख्येषु मोक्ष्यति यश्च शरं मनुष्ये
स्वां स्वां भुवं प्रतिगते विदितास्त्रवेदः ॥ ४८ ॥

निपतन्ति रणेषु यस्य बाणाः
शितशस्त्रैर्निहता गतासवश्च ।
पतयन्ति समन्ततो विपक्षाः
सकलक्षोणितले ऽधिपत्यते यः ॥ ४९ ॥

भवते दुरितक्षयं यथोक्तैः
क्रतुभिर्भावयते च नाकलोकम् ।
भवति त्रिदशैश्च पूजितो य-
स्तृणवद्भावयति द्विषश्च सर्वान् ॥ ५० ॥

भग्नेषु नोद्गूरयते ऽस्त्रमाहवे
मुक्तायुधे नोद्गुरते स धर्मवित् ।
आगूर्यते श्रीरपि तस्य संमुखं
स्फुरद्यशःश्वेतपटावगुण्ठिता ॥ ५१ ॥

---

४८) Vasantatilakâ. cfr. α 60. A Bhβ G v यः सत्करे, C यत्स सर्वायसं । B °चयति तेष्वसदृथंका ये, L T F °चयति पापचयः C सख्ये च मो° । B द्वेष्यां st. स्वां स्वां, द्वे über getilgtem त्वे । B °ः — ४९) Aupacchandasika (Vasantamâlikâ). cfr. α 74. L T F °र्निहिता, G P °र्निहिताङ्गभग्नवश्च । B L T F °चौणि° । C A Bhβ v वि° st. ऽधि°, G P ऽवियद्भूते, G erkl. विपत्यते ॥ — ५०) Aupacchandasika (Vasantamâlikâ). cfr. α 34. Bhβ यथार्त्तैः । P नागलोकम् ॥ — ५१) Upajâti (Indravamçâ + Vamçastha, s. α 13 Anm.). cfr. α 82. t vl गुर . . . घुरादि:, v om., Bhβ G P नोद्गुरयते । L F युक्तोपि युधि, T ऽयुक्ते ऽपि यो st. मुक्तायुधे

अज्ञाननिद्रातिमिरोपगूढे राजन्यके वेदयते य एकः ।
सुखं सदा वेदयते च सर्वं स्वार्थं प्रजा यत्र निवेदयन्ते ॥ ५२ ॥

बोधते ब्रह्मविद्यां यः क्षत्रविद्यां च बोधति
नित्यमध्यात्मयुक्तात्मा ब्रह्मात्मानं च बुध्यते ॥ ५३ ॥

बीभत्सते परस्त्रीभ्यो यो बध्नाति मतिं रणे ।
बाधयन्ति न दुःखार्ताः केशान्यदरियोषितः ॥ ५४ ॥

मार्ष्टि तीर्थोदकैर्नित्यं मार्जत्यालेपनैर्द्विजान् ।
यो मार्जयति साम्राज्यश्रियश्चापल्यवाच्यताम् ॥ ५५ ॥

यः क्षुभ्यति रिपुष्वेव क्षोभते नानुजीविषु ।
मनागपि मनो यस्य न क्षुभ्नाति महाहवे ॥ ५६ ॥

न हिनस्ति वृथा जन्तूंस्तृणान्यपि न हिंसति ।
तमेव हिंसयत्येकं यस्तदाज्ञां विलङ्घते ॥ ५७ ॥

T स्व॰, B च st स । B L T F यस्य st तस्य । Bhβ तन्मुख, G P सन्मुखे, C
om ॰मुख ॥

५२) Upajâti. cfr α 80 C A Bhβ G P स एक । B L T F P वेदयतीह
st वेदयते च । P सर्वः स्वर्थ। G य न st यच । B L T F C A Bhβ G
निवेदयन्ति । Komm t \l विद चेतना- [t वेदना॰] स्थाननिवासेषु [\l ॰स्थाने
निवासे च] चुरादिरात्मनेपदी चचार्थचये उदाहृतो ऽय वृत्तिक्रमेण [t वेत्ति॰],
v वेदयत इति विद चुरादिरात्मनेपदी तस्यैव णिचि उभयपदित्वाद्वेदय
तीत्यपि ॥ — ५३) = α 83. A C Bhβ G धर्मविद्या st ब्रह्मविद्या । A च st.
य । B ॰भ्या॰ st ॰ध्या॰ । B ब्रह्मध्यान, A C Bhβ G P ब्रह्मविद्या st. ब्रह्मात्मान ॥
— ५४) cfr α 91 L T F रिपु B रिपून् st मति । B न बाधयन्ति । C
दुःखार्ता । Bhβ क्लेशाद्यदरि॰ ॥ — ५५) cfr. α 61. C A Bhβ G P चापल॰ ॥
— ५६) cfr α 57 B क्षुभ्यते st क्षुभ्यति । C A Bhβ G न st. य und एक
st. एव, P य क्षुभ्यति न रिपुषु क्षुभ्यते ना॰ ॥ — ५७) cfr α 90. G P C Bhβ
जन्तु, L जन्तुन् । Bhβ तदाज्ञा । B L T F विलङ्घयेत् ॥

जिह्रेति नीचसगत्या ह्रीच्छत्यनृतभाषणात् ।
यो वार्त्ताश्रवणादेव स्वैरिणीनां हृणीयते ॥ ५८ ॥
शब्दादयो य विषयाः सुखयन्ति निरापदम् ।
सुखायते श्रिया नित्यं विद्यया यश्च सुख्यति ॥ ५९ ॥
देवते कन्दुकैर्नित्यं क्रीडाद्यूतैश्च दीव्यति ।
परिदेवयते कश्चित्तस्य राष्ट्रे न दु.खितः ॥ ६० ॥
य· श्लिष्यति प्रिया प्रेम्णा श्लेषति द्विषतां पुरम् ।
दुःश्लेषाण्यपि कार्याणि धिया श्लेषयति क्षणात् ॥ ६१ ॥
मथ्नाति वादिनः शास्त्रे रणे मन्थति वैरिणः ।
मनो मथति नारीणां रूपेणाप्रतिमेन यः ॥ ६२ ॥
कुतो ऽपि शङ्कते नासौ सर्वेषा शक्यते वचः ।
शक्नोत्यशक्यमप्याजौ विजेतु भुजविक्रमात् ॥ ६३ ॥
खेलन्ति वालका नित्य खेलयन्ति च योषित· ।
खेलायन्ति जरत्यो ऽपि यत्प्रजा निरुपद्रवाः ॥ ६४ ॥

---

५८) cfr α ९० B L T F नीचसङ्गेभ्यो । L T F ह्रिणी° vl T im dhâtuvivarana ह्रीणी° ॥ — ५९) cfr α 197 L T F श्रिया सुखायते । L यश्च Bhβ सश्च ॥ — ६०) L T F प्राणि° st क्रीडा° । L T I यस्य st तस्य ॥ — ६१) cfr α 123 B श्लिष्यते प्रिय । P द्विपता पुर । B कर्म्माणि st कार्याणि ॥ — ६२) B शास्त्रे । Blβ G रणे मथति i den Noten schreibt u erkl G मन्थति । B मथ्यति st मथति v मथ्यतीति मथि विलोडने दिवादि vl मथि st मथे ॥ — ६३) cfr α 216 C A Bhβ G तु य· P जर st वच । L T F विजेतु शक्नुते ऽप्यरीन् ॥ — ६४) cfr α 69 C A G P यन्नरा Blβ यनरा L T I सज्जना st वालका । L T F खेलयन्ते । B L T F खेलायन्ते C A G P खेलन्ति च auch v खेलतीति Blβ खेलति च । A Bhβ जगत्यो G P जगत्यो L T F जरत्या° । Komm t vl खेलृ [t धेनू वेणू केणू खेनू देगू वेरूृ] चलने उभयपदी भ्वादि खेलाशब्दस्य कण्ड्वादित्वादिंद ॥

पिवन्ति मधु पीवन्ति पीयन्ते च प्रियाननम् ।
यत्प्रसादादविज्ञातस्वपरोपद्रवाः प्रजाः ॥ ६५ ॥
यः प्रापयति सर्वत्र संमानं मनुराजवत् ।
प्रापति प्रत्यहं तेजः कीर्त्या चाप्नोति रोदसी ॥ ६६ ॥
न लङ्घते गुरोराज्ञां न लङ्घयति यः स्थितिम् ।
अव्याधिरतिदीप्ताग्नियैः कदाचिन्न लङ्घति ॥ ६७ ॥
खिद्यते यो न भृत्येषु याचकेषु न खिन्दति ।
खिन्ते तेष्वेव ये द्रव्यं दीयमानं न गृह्णते ॥ ६८ ॥
आज्ञापयति यो भृत्यान्यज्ञे संज्ञपयत्यजान् ।
भूपाश्च भक्तिनम्राभिर्वाग्भिर्विज्ञपयन्ति यम् ॥ ६९ ॥
निष्कलन्ते मुखाद्यस्य नाश्लीलपरुषा गिरः ।
यः श्रियं कलयत्यैन्द्रीमुत्कालयति यो यशः ॥ ७० ॥

---

६५) cfr. α 125 B T Bhβ G पिवन्ति, [G in d Note पिबन्ति], [L F P t vl bengal.] । A Bhβ पीवति, L पीयन्ति, T F पायन्ति st. पीवन्ति । F पायन्ते च, P पीवन्ते च । L T F प्रियाधर । B यस्य प्रसादविज्ञातभत्रवो ऽपद्रवाः, L F °भिज्ञात°, C°विज्ञाति° । Komm vl या पाने पाल रचणे भ्वादिरदादिश्च ॥ — ६६) cfr α 101 B सन्मान सर्वत्र । B L C A Bhβ G P सन्मान । C A Bhβ G P धर्मराजवत् । A Bhβ G प्रत्यय । P कीर्त्ति । P L T F प्राप्नोति, C A Bhβ G v व्याप्नोति t vl nicht zu entscheiden । B L C A G रोदसीं ॥ — ६७) cfr α 98 B य व्याधिरतिदीप्त्यापि कदाचित्त न लघति, L T F य व्याधिरतिदीप्तापि कदाचित्त न लङ्घति, Çabdakalpadruma यं व्याधिरतिदीप्ताङ्ग कदाचित्तु न लङ्घति, P अपि st अति°, C A Bhβ G कदापि st. कदाचिन्, P कदाचित्तु न लङ्घते ॥ — ६८) = α 106 A न च st यो न । L T खिद्यन्ते ते च ये . . गृह्यते, T खिद्यते तेषु येइ . . गृह्यते, t vl erwähnen d. rudh (d. i. -Wurzel nicht, P दीयमान न गृह्यति, über गृह्यति unleserliche Korr ॥ — ६९) cfr α 30 P आदापयति । C G भृत्यांर्चे, A Bhβ धृत्यार्चे st यो भृत्यान् । Bhβ यचे, G यज्ञेय च°, P यज्ञे सन्दप°, L T F सज्ञाप° । B L T F G भूताय भ°, A भूयय भ°, Bhβ भूयाय भ°, P भूयांसो भ° । B L T F विज्ञाप°, P विद्याप° ॥ — ७०) cfr. α 19 C A Bhβ G P यदा ॥

सर्वो गर्वेति विद्याभिर्धनैर्गर्वायते ऽपरः ।
सर्वविद्यश्च सम्राट् च यो न गर्वयते प्रभुः ॥ ७१ ॥
क्रन्दन्ते कादिशीकाश्च नश्यन्तो यस्य शत्रवः ।
क्रन्दन्त्यश्रुजलैर्यस्याक्रन्दयन्ति रिपुस्त्रियः ॥ ७२ ॥
यः सदाद्रियते धर्मे दृणाति च रणे रिपून् ।
दरन्ति दिगधीशाश्च यस्य दिग्विजयोद्यमे ॥ ७३ ॥
तृणत्ति शात्रवं युद्धे तच्छिरोभिः स्तृणाति गाम् ।
स्तृणोति त्रिदशावास यः कुन्देन्दुनिभैर्गुणैः ॥ ७४ ॥
यतते धर्म एवासौ यातयत्यहितं द्विषाम् ।
निर्यातयति वैर च नरेन्द्रेषु क्रमागतम् ॥ ७५ ॥

---

७१) cfr α 84 I गल्भायते । L T Γ विद्याधनसमृद्धोपि P विद्या धनसमृद्धिश्च st सर्व° — च G सम्राड (जो) न स ग°, C A च न स ग° Bhβ च स ग° B धनविद्यासमृद्धो यो न च गर्वायति प्रभु ॥ — ७२) cfr α 96 G क्रन्दन्ति A Bhβ कदति C कदति v कदतीति कदतीति कदि क्रदि क्लदि आह्वाने रोदने च [भ्वादि getilgt] [t कदि क्रदि क्लदि आत्मने°] । C A Bhβ °दिशीभूता G °दिशोभूता, L I कान्दनीकाश्च Γ Note कान्दिशीका इत्यत्र कान्दशीका इत्यादर्शपुस्तकपाठो न साधु । L T Γ P नश्यन्ते C A Bhβ G दिगन्ते st नश्यन्तो । A कदतेश्रु° ते am Rande [t कदि क्रदि क्लदि परस्मै°] । C A Bhβ G P °भरै° st °जलै° । C A Bhβ G P L T I वारिभ st यस्या° C कदयति vl कन्द शब्दशातत्ये चुरादि v क्रदतीत्यपि तत्रैव [s o] कदयतीत्यपि तत्र चुरादि [nur B यस्या° und t आड कन्द सातत्ये चुरादि] ॥ — ७३) cfr α 117 G P stellen diese u d fg Str um B L T F धर्म । B भृणाति । C रिपूनृणे । G P दिग्दिवीशाश्च ॥ — ७४) cfr α 193. Bhβ तृणाति B L T I P तृणोति st तृणत्ति t vl तृणु अदने तनादि । A Bhβ G शात्रवाम् C शात्रवार B स्मर्द्विप द्वि uber getilgtem त्वि st शात्रव । A Bhβ G I v °णोति st °णाति । C A Bhβ G P v तृणाति st स्तृणोति । B °समैर्गुणै ॥ — ७५) cfr α 76 L T I यातयत्यनिश । I T F द्विष C A विषा G P विशाम् Bhβ विशम् durch Anderung ॥

शीशांसते खड्गलतां निशिनोत्यसिपुत्रिकाम् ।
शानयत्याशुगान्नित्यं यस्तैन्यं समरोत्सुकम् ॥ ७६ ॥
न सीदति क्वचित्कार्ये सर्वेचासीदति श्रियम् ।
आसादयति विद्यानां सर्वासां पारमप्यसौ ॥ ७७ ॥
वण्टन्ति हाटकं यस्मात्प्राप्य विप्राः परस्परम् ।
वण्टयन्ति च रत्नानि भूमिं वण्टापयन्ति च ॥ ७८ ॥
श्रुत्या धर्मं मिमीते यः क्वचित्स्मृत्यापि मायते ।
न माति मानिनो यस्य यशस्त्रिभुवनोदरे ॥ ७९ ॥

---

७६) cfr α 98 Bhβ खड्गनता । P ॰नोति च पु॰ । C A Bhβ G ॰सिचन्द्रिकाम् । C A L I G P शाणय॰, Bhβ शातत्या॰, v om । Bhβ ॰भुगा B ॰शुग । C शाणे A सर्व st नित्य, Bhβ om, G ॰शु गात्राणि यत्से॰ । C A Bhβ G P समरोद्धरम् । Komm t शाल तेजने भुवादुभयपदी नित्य सनन्त शिञ् निशाने स्वादि शालयतीति हेत्विनन्तात् ॥ — ७७) cfr α 99 B ॰र्थे शचोरासीयते L T I सर्वेत्रासदति C A Bhβ सर्वचासादति । C A v आसीदयति Bhβ आसीदद्गायति या durch Änderung । B C सर्वासा विद्याना । L पर॰, G P परमाप्यसौ ॥ — ७८) cfr α 133 C A Bhβ G रटति P वण्ठन्ति st वण्टन्ति । P हाटक तद्वत्प्राप्य विप्रान् । A G रटयति Bhβ रटयति C रटति P वण्ठयन्ति st वण्टयन्ति । G च रत्नाणि भू॰ A Bhβ P च रत्नानि भू॰, C चानि भू॰ । B भूमी । C A Bhβ G भूमि च रटयति ते P भूमि वण्ठापयन्ति च । Komm A रटतीति रटति रटयतीति भौवादिचौरादिको रट विभाजने । रटयतीत्यपि चुरादि । वच रट भट परिभाषणे घटादिर्न वृद्धि ॥ — ७९) cfr α 87, α 173 β 183. t stellt diese u d folg Str um Bhβ श्रुत्या । L T I क्वचित् C A Bhβ G P किंचित् । A L T F च st पि । B C A Bhβ मीयते v मीयत इति माङ् माने दिवादि G Text मायते Note मीयते । मायते माङ् माने दैवादिक । पुस्तके तु मीयते इति पाठ प्रकृतार्थानुप योगी । L T I ममन्ति st. न माति । L I मायिनो । A यस्य शस्त्रिणो भु॰ । G P ॰भुवने हरे । Komm t माङ् माने शब्दे च माने दिवादि मा माने दिवादि vl माङ् मि शब्दे ह्वादि मान च माने ऽप माङ् य च । म्याभ्यासे भ्वादि [s Kav kalpadruma akarat tavarga] ॥

यस्य श्रीर्वर्धते नित्यं यो ऽर्थैर्वर्धयति द्विजान् ।
वर्धयत्यरिवीराणां क्रुद्धो मूर्धानमाहवे ॥ ८० ॥
विष्काम्भते प्रजारिष्टं विष्कभ्नाति यमाश्रयम् ।
विष्कभ्नोति परोद्योगं तपःशौर्यबलेन यः ॥ ८१ ॥
धनेन स्तम्भते सर्वः स्तभ्नात्यन्यश्च विद्यया ।
धनविद्यासमृद्धो ऽपि यो न स्तभ्नोति सज्जनः ॥ ८२ ॥
यो ऽर्थिनामीप्सितप्राप्त्यै कल्पते कल्पवृक्षवत् ।
न कल्पयति मिथ्यार्थं शिरः कल्पयति द्विषाम् ॥ ८३ ॥
दीनेषु दयते नित्यं यो ऽर्थिभ्यो दयते धनम् ।
दीयन्ते प्रत्यहं यस्य दुरितानि तपोबलैः ॥ ८४ ॥
शोकेन क्लीवते सर्वः क्षीवते हर्षहर्षितः ।
उभाभ्यामप्यसंस्पृष्टो यस्तु नातीव तीवति ॥ ८५ ॥

---

८०) cfr α 65 L F यो ऽर्थै व° । B वर्द्धते st वर्धयति in Bhβ °ति aus °ते verbessert । B क्रुद्धे, द्धे für getilgtes पो, L T Γ क्रन्त्वा st क्रुद्धो ॥ — ८१) cfr α 122 B विष्कुम्भते । C यमीभुय L Γ यशोदय T परोदयम् st यमाश्रयम्, I प्रजारिष्टमित्यत्र प्रजाविष्ट परोदयमित्यत्र यशोदयम् इत्यादर्शपुस्तकयो पाठ । Bhβ विष्कुभ्नोति, T विस्कभ्नोति so auch T im dhātuvarara B L F विष्कभ्नाति st विष्कभ्नोति । C °द्योग । B सौर्य° । B च st य ॥ — ८२) cfr α 120 C A Bhβ v स्तभुते st स्तम्भते । B सर्वं । B अन्त्याय st अन्यश । C A Bhβ G P विद्याधन° । C °समृद्धश यो । L I F पि न स्तभ्नोति स सज्जन । B सज्जन ॥ — ८३) cfr α 217 C A Bhβ G v अर्थि° st यो ऽर्थि° । C °प्सितमाप्तौ A Bhβ G °प्राप्तौ । C A P G °र्थान्, Bhβ °र्थां । L T I P कल्पति विद्विषाम् । komm t कृपू सामर्थ्ये भ्वादि भू कृपू अवकम्पने चुरादि vl कृपुड कल्पने भ्वादि कृप अवकम्पने चुरादिश्चां ॥ — ८४) cfr α 88 L I F दोनाना, B दीनाश्च । L I दोयते नित्य T दायते नित्य vl zur ersten Verbalf दाय [य?] दाने भ्वादात्मनेपदी । Bhβ दीर्यते । P तपोधने, L T I तपस्विन ॥ — ८५) cfr α 103 Die erste Verbalf nur in Bhβ v mit व, die zweite in

न रोषयति यस्तस्मै यो न तुल्यो न चाधिकः ।
यस्मै रुष्यति तस्यासौ कुलमेवाभिरोषति ॥ ८६ ॥
न धृष्णोति गुरोरग्रे न धर्षति निजाः प्रजाः ।
तमेव धर्षयत्येकं यस्तासु प्रतिकूलति ॥ ८७ ॥
चुर्यते चौर्यवृत्तीन्यश्चूर्णयत्यरिमण्डलम् ।
अवचूर्णयति व्योम यत्सेनाप्रभवं रजः ॥ ८८ ॥
नोत्कण्ठते परद्रव्यं नोत्कण्ठति परस्त्रियम् ।
यस्योत्कण्ठयति श्लाघ्यं धर्म एव मनः सदा ॥ ८९ ॥
यो मार्गयति सन्मार्गं मार्गति क्षेममात्मनः ।
यस्मिन्मृगयते नित्यं यायजूको जनो धनम् ॥ ९० ॥
विशिनष्टि स्मरं मूर्त्या श्रिया शक्रं विशेषति ।
विशेषयति यो वाग्मी वाचा वाचस्पतेर्वचः ॥ ९१ ॥

BhB G s mit व, sonst beide mit व, [L F P s vl bengal.] । Erstes Verb C F चोयते, L चीवते sl चिवृ आर्ध्ये, T A G P चीवते, BhB न्चीवते सर्व. । B सर्व । Zweites Verb s चीवते सर्वः, s चीवत इति चीवृ मदे प्रथम. । B सर्व । Zweites Verb चीवत इति चीवृ अधार्थे द्वितीयः । L T F हर्यगर्भितः । A BhB G •भ्यामपि स•, C •भ्यामपि स L T F •भ्यामप्यसमृष्टो, P •भ्यामप्ययन्दुष्टो । P यत्तेनातीव । B über C A BhB G तीरति, s तीरतीति तीर पीर मीर स्थौल्ये तुदादिः. B तीवति ist र getilgt ॥

८६) cfr. α 292. C A BhB G P •यति तस्मै स यो । L T F न वाधिक. । P कुलमेपोभि•, C A BhB G यस्मै कुप्यति, s ettiert u erkl कुप्यति u रुष्यति । B न वर्षति, B •मेवातिरो• ॥ — ८७) cfr α 63 BhB य st d ersten न । L T F यथासु ॥ — A ध• verbessert aus घ• । C A BhB G एय st एक । L T F यथासु ॥ — ८८) B C चौर• । B •वृत्ति यचू• G P •वृत्तान्यचू•, BhB •वृत्ताय चू•, A •वृत्ताय चू• । B अवचूर्णयते । P व्योम्नि ॥ — ८९) cfr. α 62. B •ते aus •ति verbessert । L T F P •द्रव्यं, BhB •द्रव्य । C A BhB G P स्लाघ्य st याघ्य, L T F स्राघ्यं ॥ — ९०) cfr α 61 P सन्मार्गं । L T F यादृक्त तादृक्त st यायजूको B यायजूकजनो ॥ — ९१) cfr α 25 β 161, β 144 C A BhB G ग्रेप st शक्र । BhB विशेषायति, A विशिष्यति st. विशेषति ॥

वितानयति यः कीर्तिं वितनत्यमलं यशः ।
वितनोति रिपुस्त्रीणां हृदये मदनव्यथाम् ॥ ९२ ॥
क्लेशते न मृषावाक्य क्लिश्यते न च निष्फलम् ।
नेन्द्रियाणि विरुद्धेषु क्लिश्नाति विषयेषु यः ॥ ९३ ॥
हितं मितं च यो वक्ति न वचत्यनृतं वचः ।
नानादेशसमुद्भूतां वाचयत्यखिलां लिपिम् ॥ ९४ ॥
यस्य वर्हति नित्यं श्रीर्दानशक्तिश्च वृंहति ।
वृंहन्ति सिंहवद्यस्य द्विपा दृष्ट्वारिवारणान् ॥ ९५ ॥
डिपन्ति यस्य मातङ्गा डिप्यन्ति च तुरगमाः ।
डेपयन्ति मनुष्याश्च युद्धे निम्नोन्नतां भुवम् ॥ ९६ ॥
तपसा भर्जते पाप तेजसारीश्च भृज्जति ।

---

९२) cfr α 59 L I वितन्यत्य° vl तनु चुरादिदिवाद्यो । I Γ च य st रिपु° I om । L I Γ मन्मथव्यथाम् B मदन° über म eine २, über द eine १ ॥ — ९३) cfr α 166 C B P वृथा st मृषा । vl dritte Wurzel क्लिपु । I T I स G P च st य ॥ — ९४) cfr α 126 L T I मित्रश्च । C A Bbβ वदत्य°, L I पठत्य° । B °द्भुत द्भु über getilgtem भू C A Bhβ G °प्रिय st °नृत । C A Blβ G P °समुत्पन्ना । B गिर st लिपिम् ॥ — ९५) cfr α 39 Blβ lasst d Str aus zählt aber richtig weiter A G immer, C in d letzten Verbalf ब sonst व [L I P t vl bengal] । P यस्य वृहति नित्य ध्यानशक्तिश्च वर्हति । वृहन्ति सिंहवद्यस्य द्विपश्रेष्ठा द्रवाचल । G दीन° L I I दान st दान° । A वृहति C G बृहति st वृंहन्ति । G द्विप° B °पाश्च भूरि वाजिन । G दुष्टारिवारणात् C दुष्टारिवाहसांत् L T I दृष्टारिवारणम् । Komm । यस्य वर्हतीति । वर्हतीति वृह वृहि वृद्धौ भ्वादि । वृहतीति वृह उद्यमे तौदादि । वृहे स्वरेणिदि चेति [P cfr Vârtt ? zu Pan VI, 4 24] पक्षमलोपभावपक्षे वृहतीति केषाचिन्मते । तृह तृहि वृह वृहि वृद्धौ वृहि शब्दे भुवादि वृक्ष उद्यमे तुदादि परस्मैपदी, vl वृह वृहि वृद्धौ भ्वादि वृक्षद्यमे तुदादि परस्मैपदी ॥ — ९६) cfr α 107 C A Blβ G P t v immer त् st द् । A Bhβ युधि ॥

कर्मबीजानि सर्वाणि योगाभ्यासाद्भृणाति यः ॥ ९७ ॥
रिङ्क्ते रिपुर्यदाक्रान्तो धनैस्तन्वैश्च रेचति ।
रेचयन्ति च तन्नारीलोचनान्यश्रुवारिभिः ॥ ९८ ॥
सत्य वदति सर्वच सर्वस्य वदते हितम् ।
यन्न सत्य न च हित न वादयति तद्वचः ॥ ९९ ॥
सर्वो ऽप्यर्जयति द्रव्यमात्मनः प्रीतिहेतवे ।
अर्जते शाश्वती कीर्ति यशश्चार्जेति यः स्थिरम् ॥ १०० ॥
यस्य सग्रामशौण्डत्व शालन्ते बाहुशालिनः ।
शलन्ते यद्गुणा दिक्षु शलन्ति च सुरालयम् ॥ १०१ ॥
भक्षयन्त्यस्थि भक्षन्ते मास भक्षन्ति शोणितम् ।
यत्खड्गखण्डिताङ्गाना शत्रूणा कौणपा रणे ॥ १०२ ॥
यश्च लालयते वन्धूल्लालयत्यखिलाः प्रजाः ।
उल्ललन्ति यमालोक्य ललनाना मनोरथाः ॥ १०३ ॥

---

९७) cfr α 161 C A Bhβ G v भृणोति st भृणाति G v भृणोति [v भृणोतीति] भृन् भर्त्सने [v भत्सने] स्वादि ॥ — ९८) cfr α 37 B stellt d Str vor 96 I vor 10? I I t vl immer च st र । B रिङ्क्ते । Bhβ •क्राते । B I T I यन्नारी• । यनै• । A घातिस्? st धनैस् । B L I I धनैर्मन्त्रैश्च । I •र्जयते । Bhβ शश्वती । C •श्रुबिन्दुभि ॥ — ९९) cfr α 17 — १००) cfr α 94 I यशाजति जय st यशश्चार्जेति य ॥ — B यशश्चाजयते C A Bhβ G I शालते st शालन्ते । C •शालिभि । १०१) cfr α 11 B शलन्ते C A Bhβ G P v शालते st शालन्ते । I I F सद्गुणा नित्य श• । B A Bhβ G P v शलन्ति C शालति st शलन्ति । G P A Bhβ G P शलन्ते v शलत इति erkl शलन्ते C शालते st शलन्ति । A Bhβ G P शलन्ते v शलत इति erkl शलन्ते C शालते st शलन्ति । A कोणपा ॥ — १०३) cfr च st घ ॥ — १०२) cfr α 131 C खण्डितायाना । A कोणपा ॥ — १०३) cfr α 97 I I I यत्नु । B लालायते । vl लल ईप्सायां चुरादावदन्तात्मनेपदी । G I लालयस्य• I t zur dritten Verlaß लल विलासे भ्वादिरात्मनेपदी । G यमालोक्य ॥

मुटति द्विषतां दर्पं तेषां दुर्गं च मोटति ।
यो मोटयति राष्ट्रेषु तत्कीर्त्यारामसण्डपान् ॥ १०४ ॥
मृधे मृणाति शत्रूणामश्वान्मृणति वारणान् ।
शत्रुबाणैः पुनस्तस्य नैको ऽपि म्रियते नरः ॥ १०५ ॥
त्रस्यन्ति शत्रवो यस्मात्त्रसन्ति परदारगाः ।
यस्त्रासयति निःशेषान्भूम्यनन्तरभूपतीन् ॥ १०६ ॥
लुट्यत्यट्टालकान्दुर्गान्कपाटानि च लोटति ।
रिपूणां लोटयत्याजौ कुञ्जराणां घटाश्च यः ॥ १०७ ॥
न तथा गर्हते श्वान शृगालं च न गर्हति ।
गर्हयत्यभ्युपेतार्थत्यागिन स नरं यथा ॥ १०८ ॥
द्राघते वपुरत्यर्थं द्राहते च निशागमे ।
द्राखति क्षीणतापन्नं यद्वियोगान्मृगीदृशाम् ॥ १०९ ॥

---

१०४) cfr α 93 P L I मुटन्ति C A ∖ मूटति, I hβ G मूढति B ऋटति। P दर्पास् C A Blβ G शौर्यं st दर्पं। C ∖ Bhβ G दर्पं L Γ Γ खड्गन् st दुर्गं। vl zweite Wurzel मूट। C ∖ G तत्कृतारामº Bhβ तत्छतारामº, I T F तत्कीर्त्त्यांमरमण्डपान् ॥ — १०५) cfr α 19? L T I युद्धे st मृधे। B मृणातिst मृणति Blβ मृणति aus मृणाति verbessert। C A Bhβ G P पुरस्तस्य। P जन C A Blβ रिपु G पुर st नर ॥ — १०६) cfr α 274 ∖ Blβ G P रिपवो C रिपुवो st शत्रवो। Ilβ ºदारणा। I I त्राशयति। C A G P भूयोनन्तरº Blβ भूयोनतरº L I Γ निःशेषान्भृत्येन परवारणान् ॥ — १०७) cfr α 66 B अट्टानि दुर्गानि C G P अट्टालिक दुर्गं ∖ Blβ अदालिक दुर्ग L T Γ अट्टालिकान्दुर्गान्। B ∖ कवाटानि J I I कवचानि P कटकानि। C ∖ Bhβ G P v लोटते। G P घटाश्च L T I घटाश्च ॥ — १०८) cfr α 100 G P श्वान। B G P सृगाल Blβ शृगालश्च। C cm न B न च L Γ Γ नापि ∖ च न। I P गर्हयत्युत्पथापन्न [b ºथ्यº oder ºश्पº st ºथाº] पापिन सतत यथा [P तथा] C गर्हयत्येकमेवाय न्यासिन सतत पथ oder यथ ∖ गर्हयत्येकमेवार्थन्यासित स घन यथा Blβ G गर्हयत्येकमेवार्थन्यासिन [G ºने] स नय यथा Γ ºर्थंº aus ºर्थेº durch Tilgung ॥ — १०९) cfr α 2? P त्राहते

क्षिणाति दुरितं दृष्ट्वा क्षिणोत्यर्थैश्च दुःस्थताम् ।
भृत्यानां नित्यमज्ञानं यः क्षिणोति सदुक्तिभिः ॥ ११० ॥
हिण्डन्ते ये वृथा रात्रौ परस्त्रीषु हिलन्ति ये ।
हेडते शीलसंपन्नो बान्धवानपि तानसौ ॥ १११ ॥
क्षयति प्रत्यहं पापं क्षायति द्विषतां कुलम् ।
यशः क्षियति रोदस्योर्यस्य धर्मरतात्मनः ॥ ११२ ॥
दण्डं जोडयति द्विट्सु वधं तेषां च जोडति ।
तानुच्छृङ्खलतापन्नाञ्छृङ्खलेन जुडत्यसौ ॥ ११३ ॥
अन्नं राध्नोति विप्रार्थं व्यञ्जनानि च रध्यति ।
यत्प्रसादाज्जनः सर्वः सततं राध्यति श्रिया ॥ ११४ ॥
यो मूषति परद्रव्यं तस्य मुष्णाति यः शिरः ।
मुष्यत्यपहृतार्थानां दुःखं धनसमर्पणात् ॥ ११५ ॥

B चयमापन्न, चाहते चायते । B निद्राचये । C L T F द्राघति st द्राखति । C A Bhβ G •योगे । Komm vl C A Bhβ G तृणतापन्न । L F •योगो T C A Bhβ G •योगे । nur द्राघृ आयामे भ्वाद्यात्मनेपदी द्राघृ निद्राघये भ्वाद्यात्मनेपदी ॥

११०) cfr α 10 L F क्षीणाति । A Bhβ P दृष्वा C दृष्य । L F क्षीणो• । A G P •र्थे च, C •र्थे च Bhβ •र्थं च । B दुता, C A Bhβ G P दुःसितम् । L T F क्षिणुते य• st यः क्षिणोति । Komm t क्षि हिंसायां भ्वादि क्षिणु हिंसायां तनाद्युभयपदी क्षणु च तनाद्युभयपदिनौ, vl क्षि हिंसायां भ्वादि क्षीण हिंसायां तनाद्युभयपदी ॥ — १११) cfr α 132 Bhβ हिठते । L T F च st ये । C A Bhβ G P मृषा, L T F यथा st. वृथा । L हिण्डस्ति T हिण्डन्ति F हिलन्ति, C A Bhβ G r हिडन्ति, vl हिण्ड हारकरणे भ्वादि । I य, C यम्, L T च st. ये । Bhβ हेड्यते P हिमन्ते st हेडते । C A Bhβ G नीति• st शील• ॥ — ११२) cfr α 10 C प्रत्यह । B पाप चयति । P द्विषता मल । A G चिपति । B P रोदस्या ॥ — ११३) cfr α 113 Bhβ मध L T F मर्त st. मध । 2 Halbstr. C Bhβ om तानु• — •लेन G P A Tilgung dann हत् सदा धर्म जुडत्यसौ C A देवतातिथिविषयं नित्यमर्थं जुडत्यसौ, L T F तानमृ• ॥ — ११४) cfr α 117 B L T F vl schreiben d zweite Wurzel (Dhātup. 26, 84) mit ध्या । mit ध ॥ — ११५) cfr α 134 L T F यो मोषति । vl मुष स्तेये (vl मुष्णमि) भ्वादि

भक्त्यार्चयति यो विप्रान्गुरून्देवांस्तथार्चति।
अर्चन्ते चरणौ यस्य मौलिरत्नांशुभिर्नृपाः ॥ ११६ ॥
वहु व्ययति द्रव्यं तदर्थं यो व्ययत्यरीन् ।
न व्येति यद्यशोबिम्बं त्रैलोक्यादर्शमण्डले ॥ ११७ ॥
अर्दति द्विषतां दर्पमर्दते दुरितोदयम् ।
यश्चार्दयति दारिद्र्यं दीनानां द्रविणं ददत् ॥ ११८ ॥
स्वदते विविधाहारान्स्वादते च रसायनम् ।
आस्वादयति सर्वेषां विषयाणां सुखानि यः ॥ ११९ ॥
यत्र विच्छति तद्व्यूहो यत्र विच्छायति स्वयम् ।
विच्छाययति तत्रासौ भूपतीनां मुखश्रियम् ॥ १२० ॥
न बिभेति नरेन्द्रेभ्यो देवेभ्यो न च भेषति ।
एकस्माद्भेषते ऽधर्मान्न भ्रेषत्यत्र लोकतः ॥ १२१ ॥

मुष इत्येके तदा मोषति । A मुष्णाति? । C शुष्य° L I मुष° st मुष्य° । B °पगतार्थानां ॥

११६) cfr α 86 P भक्त्या योर्चयते वि° [t vl nur अर्च पूजायां आधृषाद्वुभयपदी भ्वादिश्च] । B यो देवान्गुरू देवास्त°, P विप्रान्गुरून्विप्रास्त°, C विप्रान् रून् । A °शुकैर्नृपा ॥ — ११७) cfr α 9? α 50 β 23 L F व्ययति यो st व्ययति, C auch व्यपयति zu lesen । C तदर्थं व्यत्ययत्यरीन् G P Bl β A च st यो । Bhβ C व्याययत्यशो° C auch व्याप° zu lesen, Bhβ zwischen त्य und शो ist य eingefugt A व्याययत्यद्यशो°, G व्याययत्ययशो°, A व्याययतीति L Γ अर्दति यद्यशो° T व्ययते यद्यशो° vl erwähnt d dritte Verbalf nicht । B विश्व st. बिम्ब । L T Γ °दर्शता मतम् C °मडलो ॥ — ११८) cfr α 130 C A Bhβ G P दर्पान् । C A Bhβ G P द्रविण दिशन् ॥ — ११९) cfr α 105 C A Bhβ G विविधाहारै, B विविधास्वाद L Γ विविध स्वादु T विविध स्वादु । B स्वदते st स्वादते । C A Bhβ G P गिरा रसम् st रसायनम् । C च st य । t vl स्वद आस्वादने भ्वादिराधृषादौ च ॥ — १२०) cfr α 116 C A Bhβ G P विच्छत्यरिव्यूह [Bhβ विछि°] B ति uber d Zeile geschr, om तद । L T I नृपतीनां मुखाश्रयम् B मु° aus सु° verb ॥ — १२१) cfr α ?35 G P देवेभ्यश्च न भे° L T Γ देवेभ्यो ऽपि न भे° । P

य' कृणत्ति गुणग्राम कृन्तत्यरिशिरासि यः ।
कीर्तयन्तीन्द्रगोष्ठीषु यद्गुणानप्सरोगणाः ॥ १२२ ॥
न्यञ्चते प्रत्यह मोहो यस्मान् न्यञ्चन्ति चारयः ।
अञ्चयन्ति सदा यं च गुणाः सर्वातिशायिनः ॥ १२३ ॥
न कुथ्नाति बुभुक्षार्तः शीतार्तश्च न कुन्थति ।
तस्य राष्ट्रे ऽधनाढ्यो वा मृतः को ऽपि न कुथ्यति ॥ १२४ ॥
विचारयति यो धर्मं विद्वद्भिर्ब्राह्मणैः सह ।
विचरत्यस्य लोके ऽस्मिञ्छरच्चन्द्रोज्ज्वल यशः ॥ १२५ ॥
अविद्यानिद्रयाक्रान्ते जगत्येक. स चेतति ।
धिया चेतयते सर्वं परस्य हृदि सस्थितम् ॥ १२६ ॥

लोकान् st ऽधर्मान् । B धर्मान् भेपयत्यत्र ~ spater C A Bhβ धर्मात्कुया
दस्तदतिक्रम G धर्मात्तस्मात्कुर्यादतिक्रमम् P भेपत्यच L T F भेपत्यव॰ fur
d 4 pâda aus v vl nichts zu ersehen t भेपृ चलने भुवादि परस्मैपदी ॥
Bhβ कृणति ण aus णा geandert

१२२) cfr α 128 L T F य st य । Bhβ कृणति ण aus णा geandert कृणतीति कृणतीति कृती छेदने रुधादि ।
C क्रणति B L F कृन्तति v य कृणतीति C \ Bhβ G P L T F ॰यन्ति
I I F गुणग्राम B गुणग्रामान् । B च st य । C \ Bhβ G P ॰णानमराङ्गना ॥ — १२३) cfr α 903 F lasst
च गो॰ । C \ Bhβ G P ॰णानमराङ्गना ॥ \ Bhβ G P न्यञ्चति C न्यचति ।
d Str aus B यस्य न प्राचते मोहाद्य॰ । C A Bhβ नाचति G नाचन्ति ।
C प्रत्यह । C \ Bhβ G I यस्य st यस्मान् । Komm zur ersten Halbstr t vl अन्चु गतौ याचने
Bhβ सैदोप st सदा य । v न्यचतीति न्यचतीति अचु गतिपू
च अन्चु इत्येके [vl अन्चुत्येके] भ्वाद्युभयपदी ॥ — १२४) cfr α 81 C \ Bhβ G च दु खात st
जनयो अचतीति ॥ G P सीता॰ । B lasst d e zweite Halbstr aus L T F
बुभुषार्त B om । I T F विचारयत्यस्य लोके शर॰ vl nur चर
यस्य ॥ — १२५) cfr α 183 C \ Bhβ G I च st ऽस्मिन् । C शरस्वद्रो॰ st शरच्चन्द्रो॰ ॥
आसघये चुरादि \ Bhβ G P ॰क्रान्तो । C स चितति । B चिन्तयते । \
— १२६) cfr α 159 B सस्थिति C सस्थित ॥
I 1 I हृदये स्थितम्

यो भुजाभ्यां भुवो भारं भरते भरतोपमः।
बिभर्ति च यशोराशिं भूयांसं यस्य भूरपि ॥ १२७ ॥
यस्य रोषारुणा दृष्टिर्धावते यत्र शात्रवे।
पाशपाणिस्ततस्तस्मिन्यमदूतो ऽभिधावति ॥ १२८ ॥
शास्त्रेण स्तोभते प्रायो लघुप्रकृतिको नरः।
न स्तुभ्नाति महात्मासौ न स्तुभ्नोत्यच्युतस्तुतः ॥ १२९ ॥
हते भर्तरि दुःखार्ताः क्लिन्दन्ति यदरिस्त्रियः।
अजस्रैरश्रुभिस्तासां क्लिद्यन्ति नयनानि च ॥ १३० ॥
न संधयति केनापि यः सर्वविजयी नृपः।
संदधाति धनुष्येव योग्यकाले स सायकम् ॥ १३१ ॥
प्रणिङ्क्ते दक्षिणीयानां विप्राणां चरणौ च यः।
यत्पादौ मौलिरत्नांशुजालैर्नेनेक्ति राजकम् ॥ १३२ ॥

---

१२७) = α 215 B भरतोपम। C A Bhβ G °राशि भूपतेर्यस्य ॥ — १२८) cfr α 72 C A Bhβ G P तस्य शत्रवे L F यस्य शात्रवे। C A Bhβ G P B F °दूतो ऽपि धा°, t vl धावतीति v om ॥ — १२९) cfr α 121 P शोभते L तोभते F तोडते B ण स्तो über einer Tilgung। L भुयो T I भूयो st प्रायो। B °कृतिमानव। A G P v निष्ट° C Bbβ निष्ठ°, B न स्त° st न स्तु°। B °सौ स्तभ्नोति न हि कालत, स्त über getilgtem उ C A Bbβ G P न [C च] नीतिरच्युत° G P °स्तुता', A °स्तुता Bhβ °स्तुता v lasst die dritte Verbalf aus L T F °भ्नोत्यच्युतस्तत। Dass t vl in d 2 Halbstr स्तु gelesen haben, ist nicht ganz sicher ॥ — १३०) cfr α 149 Strophenstellung in L T F vl 132, 130 131, in C Bbβ G v 130 132, 131 A lässt 132 u 130 aus B L T F मृते st हते। B L F क्लिद्यन्ति t क्लिदि । A T I अजस्रमश्रु°, L अजश्रमश्रु°, B शोकेनाभ्यश्रु°। B क्लिन्दन्ति ॥ — १३१) cfr α 147 Über d Stellung s Str 130 L I सन्धायति। L T F सर्वत्र st य सर्व°। A सपत्नेन शौर्यभाक st सर्व° — °प, Bbβ om। B C धनुष्वेव। P L T F °कालेषु st °काले स C A Bhβ G यो ऽन्तकाले च सा°। B I P शायक L शायक ॥ — १३२) cfr α 140 A lässt d Str aus Über d Stellung s Str 130 L T F प्राणिङ्क्ते B प्राणीक्त। B L T I चरणेष ॥

दोर्भ्यां यो द्विषतां दर्पं भञ्जयत्याञ्जनेयवत् ।
भनक्ति कामिनीनां च दृष्ट्या मानमनङ्गवत् ॥ १३३ ॥
यो वेवेक्ति च वेदान्तं शास्त्राभ्यासेन सर्वदा ।
विविनक्ति च शत्रूणामाजौ संनहनं च यः ॥ १३४ ॥
आप्यायन्ते यतः प्राप्य यज्ञभागं दिवौकसः ।
तद्दत्तधनसंपत्तेराप्यायन्ते च यत्प्रजाः ॥ १३५ ॥
यो हि व्यायच्छते नित्यमसौ किल न मेदते ।
इति व्यायामशीलोऽसौ महाकायो न मेद्यति ॥ १३६ ॥
युद्धे कृणोति शत्रूणां वारणान्बाणवृष्टिभिः ।
दत्त्वा शस्त्रप्रहारं च तेषां क्रीणाति यः श्रियम् ॥ १३७ ॥
घृतार्चित इवार्चिष्मांश्चर्चते यो रणाङ्गणे ।
चर्चोयते ब्रुवाणश्च चर्चापारपरैः सह ॥ १३८ ॥

C G P v मौर्व्यां, Bhβ मौर्व्या
१३३) cfr α 266 A lässt d Str. aus C G P v मौर्व्यां, Bhβ मौर्व्या
st. दोर्भ्यां । C भिनक्ति । C Bhβ G दृष्टो, B तृप्य st दृष्ट्या ॥ — १३४) cfr
α 180 P lässt Str. 134, 135, 136 a, b aus. B योग वेवेक्ति वेदान्त, L T F
यश्च वेवेक्ति वेदान्त। G °क्ति पृथग्भूत भूतेषु च धन च य', Bhβ °क्ति पृथग्भूत
भूतेषु च यः, C °क्ति पृथग्भूतं भूतेषु च [dann य getilgt] धन च य', A °क्ति
पृथक्भूत यो भूतेषु च यत्नतः । L T सन्नाहनञ्च । B च यत् ॥ — १३५) cfr.
α 203 P s. Str. 134 A Bhβ प्राप्य यच्च, G प्राप्यायत्त° । L T F °भागान् ।
L T प्रभूत°, F प्रभुत° st तद्दत्त° । B °वर° st °धन° । A G °सपत्ति°, Bhβ
°सपति°, C °सपद्भि° । B यतः st च यत्° ॥ — १३६) cfr. α 79 P s. Str.
134 L T F वि st. हि । C न्यायच्छते, B व्यायामतो st व्यायच्छते । L T F
किञ्चित् st असौ । C अति st. इति । Bhβ °सीलो, wohl zuerst °शृ° geschr. ।
F °काये । Bhβ मेधति ॥ — १३७) cfr. α 55, β 44. v lässt Str. 137 bis 145
incl. aus, zählt aber richtig weiter A C Bhβ G P युद्धे कृणाति । A Bhβ
G कधराम्, C कधरा st. वारणान्, B वार oder चार über eine Tilgung
geschr. । B शक्ति° st. बाण° । L T F °पङ्क्तिभिः st. °वृष्टिभिः । A Bhβ मत्वा ।
A C Bhβ G बाण° st शस्त्र° । A Bhβ G P चीणाति यः । F स्त्रिय ॥ —
१३८) v s Str. 137. C Bhβ घृताचित । Bhβ °ष्मान्चर्चते, L T F °ष्मागर्चते,

धोरन्याधोरणाक्रान्ता विनीता यस्य वारणाः ।
जात्या धुर्याश्च धूर्यन्ते सादिभिः साधु साधिताः ॥ १३९ ॥
यस्मिन्नभ्युदिते राज्ञि तमः संकोचति क्षितौ ।
संकुचत्यरिनारीणां मुखपङ्केरुहद्युतिः ॥ १४० ॥
नावद्यं घोषति द्वारे यस्य कश्चिदुपद्रुतः ।
घोषयन्ति परं सर्वे दीर्घमायुः सदार्चिताः ॥ १४१ ॥
उड्डीयन्ते शरा यस्य कोटिशः समराङ्गणे ।
भग्नानामरिसैन्यानामुड्डयन्ते रजांसि च ॥ १४२ ॥
यो लिङ्गेनानुमयते कृत्स्नमप्यरिचेष्टितम् ।
न चानुमाययत्यन्यस्तस्य यच्चेतसि स्थितम् ॥ १४३ ॥

---

vl अर्च्च दीप्तौ भ्वाद्यात्मनेपदी । B L T F C रणाङ्गने । C A G P चर्चयत्यनुवा°, Bbβ चर्चयत्यनुवा°, L T F अर्च्चायते, vl अर्च्च शब्दे आधृषादिः । F °णस्य । L T F वचो ऽप्यस्य परैः, C A Bbβ G P चर्चते च [C चं] परैः st. चर्चापारपरैः, B °पर° st. °पार° । t चर्च्च दीप्तौ भुवाद्यात्मनेपदी चर्च्च शब्दे आधृषादिभ्यश्छन्दोपतापयोश्च इति क्यङ् ततो मतादिः ॥

१३९) cfr. α 176. v s. Str. 137. C G B P धाव°, Bbβ धाधाव°, A भाव° st. धोर, vl धौर्च्च . . . । G °क्रान्ते, C A Bbβ °क्रांतिर्वि° । B यस्य वाजिनः । L F धूर्याश्च, B धूर्यांध्यं, zwischen र्यां u. ध्यं steht द्ध unter d. Linie । A धुर्यंते, Bbβ धुर्यते, [t vl धुरी . . .], C धावंते । B L T F P साधुभिः । G सादिताः, A सादितां, Bbβ सदिताम्, L F राहिताः, T वाहिताः, B वाहितः, P वाहिनः ॥ — १४०) cfr. α 230. v s. Str. 137. B यस्मिन्नखुदिते, L T F यस्मिन्समुदिते । L T F जनः st तमः, C A Bbβ G P राज्ञि संकोचति, dann C A Bbβ तमः, G मतः, P परः । P सदा st. क्षितौ । B संकोच° st. संकुच° । L T F मुखं । L °द्युतिं, T F °द्युति ॥ — १४१) cfr. α 151. v s. Str. 137. B न वैद्य, F न वाद्य । C A Bbβ G P घोपते यस्य [Bbβ यस्मि] द्वारे क° । B L T F द्वारि । A G P भय°, Bbβ भुय°, C भप° st. उप° । L T F °पद्रवम् । B घोपंति च परं । L T F पुनः st. परं । Bbβ °यस्तदार्चिताः, L T F °युर्यदाश्रिताः ॥ — १४२) = α 146. v s. Str. 137. C उंड्रीयंते, Bbβ उड्डायंते । B L T F °राङ्गने । L F °ड्डीयन्ते, G P °ड्डयन्ते, G Note schreibt u. erkl. उड्डयन्ते, vl nur डीङ् . . . दिवादिः ॥ — १४३) cfr. α 87. v s.

मृद्नाति विद्विषां दर्पं यो भुजाभ्यां भुवः पतिः ।
म्रदन्ते चरणौ यस्य विद्विषः शरणागताः ॥ १४४ ॥
मिलन्ति प्रत्यहं यस्य वाजिवारणसंपदः ।
मीलन्ति रिपुनारीणां मुखपद्मवनानि च ॥ १४५ ॥
यस्य व्याघोटते दण्डो नाकृतार्थः कुतश्चन ।
व्याघुटन्ति विपक्षाश्च ये संमुखमुपागताः ॥ १४६ ॥
यो वाग्मी वादिना मध्ये वाचमुच्चैः प्रपञ्चते ।
प्रपञ्चयति यत्कीर्तिं दिङ्मुखेषु महाजनः ॥ १४७ ॥
यस्य न्यायार्जितैर्वित्तैः पूज्यमाना दिने दिने ।
तुर्प्यन्ति ब्राह्मणा नित्यं तूषन्ति कुलदेवताः ॥ १४८ ॥

Str 137 C A Bhβ G P °मयति, t vl als Erkl zur Strophe मोड गतौ आधृपादौ । C A G P कृत्स्नान् [C कृत्स्तान] विविधचेष्टितान् Bhβ कृत्स्नान्विविधचेष्टितान् B °ष्टिता । Bhβ G P अन्य st अन्यस् B स्त uber eine Tilgung geschr , C चानुमाययसास्य यच्चे° A चानुमापयत्यन्यस्यस्ते [न्य aus न्य स्य aus स्ये] चेतसि यत्स्थितम् ॥

१४४) cfr α 141 s Str 137 C lasst d erste Halbstr aus I T l मर्द्दन्ते t vl द्विपता B विदुपा st विद्विपा । C A Blβ G P मृदन्ते L I I मर्द्दन्ते मृद् मर्दने भ्वादि [nur B म्रदन्ते] । L I Γ शरण गता ॥ — १४५) cfr α 168 s Str 137 C यस्य विधिवाजि° । Blβ मिलति st मीलन्ति । P मुखाम्भोज° । B °पद्मवलानि ॥ — १४६) cfr α 152 C A G नाघोटते Bhβ नाद्योटते B नाभृता घोटत इति । B दन्तो P दर्पो । C A Blβ कुट्टनार्थं G घट्टनार्थं B नाभृता र्थानुजीविषु । Blβ व्याघुट्टति । B L I यत्समु° I यत्समु° ॥ — १४७) = α 144 A? C Bhβ G P वाग्मिना st वादिना । C L T प्रपञ्चयन्ति [r °यति t vl nicht zu entscheiden] । C G P L Γ I °जना ॥ — १४८) cfr α 201 r lässt d Str aus zahlt aber richtig weiter A यस्मा [d u n unleserliches akṣara] यार्जित° । B वृत्ती । C A G I L I तुपन्ति Bhβ तुपाति B तुप्यन्ति st तूर्पन्ति vl तुप तुष्टौ दिवादिर्भ्वादिश्च [nur I t तूप°] ॥

धोरन्याधोरणाक्रान्ता विनीता यस्य वारणाः ।
जात्या धुर्याश्च धूर्यन्ते सादिभिः साधु साधिताः ॥ १३९ ॥
यस्मिन्नभ्युदिते राज्ञि तमः संकोचति क्षितौ ।
संकुचत्यरिनारीणां मुखपङ्केरुहद्युतिः ॥ १४० ॥
नावद्यं घोषति द्वारि यस्य कश्चिदुपद्रुतः ।
घोषयन्ति परं सर्वे दीर्घमायुः सदार्चिताः ॥ १४१ ॥
उड्डीयन्ते शरा यस्य कोटिशः समराङ्गणे ।
भग्नानामरिसैन्यानामुड्डयन्ते रजांसि च ॥ १४२ ॥
यो लिङ्गेनानुमयते कृत्स्नमपरिचेष्टितम् ।
न चानुमाययत्यन्यस्तस्य यच्चेतसि स्थितम् ॥ १४३ ॥

---

vl अर्च्च दीप्तौ भ्वादात्मनेपदी । B L T Γ C रणाङ्गने । C A G P चर्चयत्यम्रुवा°, Bhβ चर्चयत्यवुवा°, L T I अर्चायते vl अर्च्च शब्दे आधृषादि । Γ °णस्य । L I I वचो ऽप्यस्य परै C A Bhβ G P चर्चते च [C च] परं st चर्चापारपरै B °पर° st °पार° । t चर्च्च दीप्तौ भुवादात्मनेपदी चर्च शब्दे आधृषादिभ्यश्छन्दोपतापयोश्च इति क्यङ् ततो मतादि ॥

१३९) cfr α 176 v s Str 137 C G B P धाव° Bhβ धाधाव°, A भाव° st धोर vl धौर्च्च । G °क्रान्ते, C A Bhβ °क्रातेर्वि° । B यस्य वाजिन । L I धूर्य्यांश्च, B धूर्य्यांध्य zwischen र्य्यां u ध्य steht द्ध unter d Linie । A धुर्यते Bhβ धुर्यते [t vl धुरी] C धावते । B I T I P साधुभि । G सादिता A सादिता Bhβ सदिताम् L I राहिता T वाहिता B वाहित, P वाहिन ॥ — १४०) cfr α 230 v s Str 137 B यस्मिन्नखुदिते L T F यस्मिन्समुदिते । L T I जन st तम C A Bhβ G P राज्ञि सकोचति dann C A Bhβ तम G मत P पर । P सदा st चितौ । B सकोच° st सकुच° । L T I मुख । L °दुति I I °द्युति ॥ — १४१) cfr α 151 v s Str 137 B न वैद्य F न वाद्य । C A Bhβ G P घोपते यस्य [Bhβ यस्मि] द्वारे क° । B L T Γ द्वारि । A G P भय° Bhβ भुय° C भप° st उप° । L T Γ °पद्रवम् । B घोपति च पर । I T Γ पुन st पर । Bhβ °युस्तदार्चिता, L I F °युर्यदाश्रिता ॥ — १४२) = α 146 v s Str 137 C उद्रीयते, Bhβ उड्डायते । B L Γ F °राङ्गने । L I °ड्डीयन्ते G P °हुयन्ते G Note schreibt u erkl उहूयन्ते, vl nur दीङ . दिवादि ॥ — १४३) cfr α 87 v s

मृद्नाति विद्विषां दर्पं यो भुजाभ्यां भुवः पतिः ।
म्रदन्ते चरणौ यस्य विद्विषः शरणागताः ॥ १४४ ॥
मिलन्ति प्रत्यहं यस्य वाजिवारणसंपदः ।
मीलन्ति रिपुनारीणां मुखपद्मवनानि च ॥ १४५ ॥
यस्य व्याघोटते दण्डो नाकृतार्थः कुतश्चन ।
व्याघुटन्ति विपक्षाश्च ये संमुखमुपागताः ॥ १४६ ॥
यो वाग्मी वादिना मध्ये वाचमुच्चैः प्रपञ्चते ।
प्रपञ्चयति यत्कीर्तिं दिङ्मुखेषु महाजनः ॥ १४७ ॥
यस्य न्यायार्जितैर्वित्तैः पूज्यमाना दिने दिने ।
तुप्यन्ति ब्राह्मणा नित्यं तूपन्ति कुलदेवताः ॥ १४८ ॥

Str 137 C A Bhβ G P °मयति, t vl als Erkl zur Strophe मोड
श्चाधुपादौ । C A G P कृत्स्नान् [C कृत्स्तान्] विविधचेष्टितान्, Bhβ कृत्स्ना
विधचेष्टितान्, B °ष्टिता । Bhβ G P अन्य st अन्यस्, B स्त uber eine Tilg
geschr , C चानुमाययसास्य यचे° A चानुमापयत्यन्यस्वसे [न्य aus न्य स्व
से] चेतसि यत्स्थितम् ॥

१४४) cfr α 141 v s Str 137 C lasst d erste Halbstr aus L T
द्विषता, B विदुषा st विद्विषा । C A Bhβ G P मृदन्ते L I I मर्दन्ते ।
मृद् मर्दने म्वादि [nur B म्रदन्ते] । L I I शरण गता ॥ — १४५) cfr α
v s Str 137 C यस्य विधिवाजि° । Bhβ मिलन्ति st मीलन्ति । P मुखाम्भोज
B °पद्मवलानि ॥ — १४६) cfr α 152 C A G नाघोटते Bhβ नाघोरते
घोटत इति । B दण्डो P दर्पो । C A Bhβ कुट्टनार्थं G घट्टनार्थं B नाभृ
र्थानुजीविषु । Bhβ व्याघुट्टति । B L I यत्समु°, I यत्समु° ॥ — १४७) = α 1
A? C Bhβ G P कामिना st वादिना । C L T प्रपञ्चयन्ति [v °यति
nicht zu entscheiden] । C G P L T I °जना ॥ — १४८) cfr α 201 v la
d Str aus zahlt aber richtig weiter A यस्मा [dann unleserliches akṣa
यार्जि° । B वृत्ती । C A G P L T तुपन्ति Bhβ तुपाति B तुप्यन्ति st तूपन्ति
vl तुप तुष्टौ दिवादिर्भ्वादिश्च [nur T t तूप°] ॥

मनो नोद्विजते यस्य ददतो ऽर्थमहर्निशम् ।
उद्विनक्ति तु ससारादसारादात्मवेदिनः ॥ १४९ ॥
नेदते न मर कश्चित्स्वामी यः समदर्शनः ।
त निन्दति परीवाद् परस्याभिद्धाति यः ॥ १५० ॥
पितृन्पूरयति श्राद्धे हव्यैः कव्यैश्च यः सदा ।
पूर्यन्ते पितरस्त च प्रसादैरुदितोदितैः ॥ १५१ ॥
प्रकाशते यथा व्योम्नि चन्द्रः सपूर्णमण्डलः ।
प्रकाश्यते तथा भूमौ स प्रजानयनोत्सवः ॥ १५२ ॥
न प्रगल्भायते मिथ्याकथनैर्यः कदाचन ।
आजौ प्रगल्भते दोर्भ्यां द्विपा विघटयन्घटाः ॥ १५३ ॥
यज्ञस्यान्ते द्विजातिभ्यो दातु स्तूप्यति यो धनम् ।
श्वेतं देवकुलव्याजाद्यश. स्तूपयतीव य. ॥ १५४ ॥

---

१४९) cfr α 156 Bhβ नोद्विजते । P ददतेन्नम॰ । B L T I च st तु । B ससारमस्य धर्मार्थवेदिन ॥ — १५०) cfr α 171 A Bhβ G जन C घ्नन st पर । B किंचित् C A Bhβ G P कश्चित् । B स्वासो st स्वामी । C A Bhβ G न st त । Bhβ परिवाद B परीवाप । L T Γ परस्य विद्धाति C A Bhβ ॰स्याभिरुपाति G ॰स्य भिरुपाति ॥ — १५१) cfr α 9 L T I हव्यकव्यैश्च । C ॰व्यैश्च सर्वदा । A तस्य st त च । B A Bhβ G P प्रासा॰ । B ॰सादैरुचितो॰ । I T Γ ॰तोदितम् ॥ — १५२) cfr α 214 I Γ I stellen diese und folg Str um v lasst beide aus zahlt aber richtig weiter G तथा st यथा । B L I I P प्रजाना st स प्रजा॰ ॥ — १५३) cfr α 10? L T I vor Str C प्रागल्भीयते । I दिपा L दिशा B द्विधा C A Bhβ G रिपोर् st द्विपा । P द्विपा सघटन घटं B प्रजा st घटा ॥ — १५४) cfr α 186 B स्नास्यन्त C A यज्ञवाटे Bhβ यज्ञवाटो v s u, G P यज्ञवाढे । C A तुप्यति Bhβ G I तुप्यति I I F तृप्यति । C Bhβ G श्वेत॰ I I चैत्या॰ Γ चैत्य॰ I दैत्य॰ st श्वेत । C A Bhβ G P ॰कृति॰ st ॰कुल॰ । A Bhβ G P ॰श स्तूपय॰ s Vartt zu Pan VIII 3 36 L F ॰शस्तृपय॰ T ॰शस्तपय॰ । Komm ष्टुप समुच्छ्राये दिवादि स्तूप vl तृप समुच्छ्राये दिवादिश्चुरादिश्च v nur यज्ञवाटेति तुप्यतीति तुप समुच्छ्रये दिवादि ॥

विनापराधमारण्यान्नाखेटति मृगानसौ ।
खेटयत्यरिवीरान्यः संग्रामरसिकान्नृपः ॥ १५५ ॥
मनुते मनुतुल्यो ऽसौ प्रजामात्मजवत्प्रभुः ।
पितृवन्मन्यते तं च मान्यं जनपदः सदा ॥ १५६ ॥
चित्रैश्चिचयति व्योम यो रत्नाभरणांशुभिः ।
गरीयसा चरित्रेण यस्य चिचीयते जनः ॥ १५७ ॥
न प्रकुप्यति विप्राय कुप्यते ऽपि महाप्रभुः ।
प्रकोपयति यस्तस्मै यस्तेन सदृशो जनः ॥ १५८ ॥
ईट्टे त्रिविष्टपास्थाने यन्गुणांश्चारणव्रजः ।
स्वयं पुलकितो हर्षाद्विडोजा ईडयत्यपि ॥ १५९ ॥
अङ्कते पुण्यतीर्थेषु वृषयुग्मानि शक्तितः ।
अङ्कयत्यरिसैन्यानि युधि पृष्ठेषु सायकैः ॥ १६० ॥

---

१५५) cfr α 219 P °योगेन st °मारण्यान् । C A Bhβ L T F P न खेटति, v खेटतीति, t vl nicht zu entscheiden, G य खेटति । C A Bhβ L T F P °वीराश्च । C A Bhβ G P पापर्द्धि° st संग्राम° । C A Bhβ G बहून् st नृप ॥ — १५६) cfr α 11 v lasst Str 156—161 incl aus, zählt aber richtig weiter — १५७) v s Str 156 C Bhβ G स st यो P L T F व्योम रत्नाभरणरश्मिभि । C A Bhβ G P गरीयसा च चित्रेण । B चित्रायते ॥ — १५८) cfr. α 218 v s. Str 156 A प्रकुप्यति न L T F यो न कुप्यति, ob t vl mit प्र gelesen, nicht zu entscheiden । B कुपितोपि P प्रपतेपि । C A Bhβ G स L T F च st ऽपि । B यस्तस्मै, C A Bhβ G P °यति तस्मै स यस्तेन, L T F °यत्यसौ राजा यस्तेन । C A Bhβ G P सदृशोपर ॥ — १५९) cfr α 269 v s Str 156 C A Bhβ G ईड्डते । C A Bhβ चेष्टयास्था° [Bhβ °ष्ठ°], G वेष्टयास्था°, B f von त्रि° spater, L तृ°, B L T F P °पिष्टपस्था°, B vor स्था° Tilgung । C A Bhβ G P °प्रजा । B °कितोप्येन वि° । A G बि° st वि° । C A G P T °डौजा । F ईरय° ॥ — १६०) cfr α 210. v s Str 156 A पुरती° । C Bhβ प्रस्तयुग्यानि A प्रस्तयुग्यानि G प्रस्तयुग्मानि B वृषमत्नूप्य । C A G शक्तिमान्, Bhβ शक्तिम् । B °सैन्याना । C A Bhβ G °नि विचित्रैर्युधि सा°, P युद्धे ॥

निःशेषयति यः शत्रूञ्छेषदीर्घभुजद्वयः ।
निःशेषति च दानेन भाण्डागारं दिने दिने ॥ १६१ ॥
सुलभं सस्यमुञ्छन्ति यद्देशे व्रतिनो द्विजाः ।
प्रोञ्छन्ति च चिराल्लब्धेनार्थेन दीनतां प्रजाः ॥ १६२ ॥
नोध्रस्ताति जनो वित्तं यस्य राष्ट्रे समृद्धिमान् ।
परमुध्रासयन्त्येके ये भिक्षाव्रतचारिणः ॥ १६३ ॥
न ध्राङ्क्षति क्षितिं कश्चिन्न काङ्क्षति परस्त्रियम् ।
सर्वो ऽपि धार्मिकस्तुष्टस्तस्य राष्ट्रे स्थितो जनः ॥ १६४ ॥
उद्घट्टते न कस्यापि धर्मं धर्मपरायणः ।
उद्घट्टयति गोष्ठीषु सर्वेषामेव यो गुणान् ॥ १६५ ॥

१६१) cfr. α 25, β 91, β 194. v s. Str. 156. P कोपदीर्घ° । L T F °भुजध्वजः । C निःशपति, L T F निःशेषयति दा° ॥ — १६२) cfr. α 256. L T F सुलभ यस्य मुञ्चन्ति, C सस्यमुक्ंति, B ञ्छ durch Korr. । A Bhβ G P यद्देश । L T F वलिनो । C A Bhβ G P जनाः st. द्विजाः । C A Bhβ उछंति, G P उच्छन्ति, B प्रोच्छन्ति, च्छ für getilgtes ञ्छ, L F प्रेच्छन्ति, T प्रोच्छन्ति, T Note: प्रेच्छन्तीति आदर्शपुस्तकलब्धपाठो न साधुः । L T F प्रचुरेणैपामन्नेन st. च — °न । C A Bhβ G P परिपूरिताः st दीनतां प्रजाः । Komm.: t उछी उञ्छे . उछो विपाशे . , vl मुच मोचे . . ह्युश वाञ्छे . ., v nur सुलभमिति उछंतीति । उछि विपाके ॥ — १६३) cfr. α 208. v lässt Str. 163 u. 164 aus, zählt aber richtig weiter. B यो ध्रस्ताति । B परस्तं ध्रासयंत्यन्ये । Str. in C A Bhβ G P परमुद्वासयत्येके [Bhβ °मुद्वारयं°] [A °सयत्यन्ये s. B] ये [G न st. ये] भिक्षा° . . न दीनदुःखितास्ते स्युर्ये [C स्यये] वसत्यस्य मंडले [Bhβ स्युर्ये सत्यरिमंडले], in L F परमुद्भासयल्लोके ये भिक्षा° . . न दीना दुःखिताः केचित् भ्रश्यन्ति यस्य मडले, in T उद्भ्राम्यन्ते परं लोके ये भिक्षा° . . न दीना दुःखिताः केचिद्भ्रश्यन्ति यस्य मण्डले । Komm: t उध्रस उञ्छे चुरादिश्चयादौः उदनुबन्धः, vl भ्रश अधःपते चुरादिर्भ्वादौः उदनुबन्धः ॥ — १६४) v s Str. 163 C A Bhβ G P न काङ्क्षत्यनृत कश्चिन्न वाञ्छति, L T F न ध्वङ्क्षति [T ध्माङ्क्षति] जनः कश्चिन्नाकाङ्क्षति । L T F सर्वो हि । C A Bhβ G P तत्र st. तुष्टस् । Komm: t काचि वाचि माचि काङ्क्षायां द्राचि ध्राचि घोरवासिते च . , vl ध्वाचि काङ्क्षे घोररुते ध्राचि काङ्क्षाया भ्वादिः ॥ — १६५) cfr. α 31. C A Bhβ G P v उद्घाटते । C A Bhβ G P कर्म st.

स्तेपन्ते यस्य वक्त्रेन्दोर्लावण्यामृतविन्दवः ।
यं वीक्ष्य तेपते स्त्रीणां वपुः स्मरशराहतम् ॥ १६६ ॥
हस्यन्ति हस्तिपृष्ठेषु कदल्यः कोटिशः पुरः ।
हयन्ति हरयो ऽसंख्या यस्य नागाश्वनिर्गमे ॥ १६७ ॥
एको ऽपि विसृजत्याजौ बाणवृष्टिमरातिषु ।
यस्योपरि विसृज्यन्ते पुष्पवृष्टिं च खेचराः ॥ १६८ ॥
क्षमते यो दरिद्राणां लक्षमप्यागसां प्रभुः ।
न क्षाम्यति क्षितीशानामपराधकणानपि ॥ १६९ ॥
तितिक्षते क्षमी यस्तु सापराधेषु साधुषु ।
तेजयन्ति यमाश्रान्तं वन्दिवृन्देरिता गिरः ॥ १७० ॥
यस्य योगनिषण्णस्य भोगतृष्णा श्लथायते ।
श्लथते दीर्घसंसारग्रन्थिश्चात्मविनिश्चयात् ॥ १७१ ॥

धर्मं । B C A Bbβ G P उद्घाटयति, t vl घट्ट चेष्टाया [vl चे०] चुरादिः, v om. ॥ Zählung geht richtig weiter.

१६६) cfr α 224 v lässt d Str aus; L F ढेपते, C Bbβ स्तेयते, B T तेपन्ते, L F ढेपन्ते, P जपन्ते st स्तेपन्ते । Komm t तेपृ टेपृ चरणार्थौ A Bbβ G P वेपते st तेपते । B °शरासुत । L T F vl lassen ध्वादौ, vl डिप सहती ध्वादिः ॥ — १६७) cfr α 183 diese u d folg Str aus C हस्नति, A Bbβ G हसन्ति, v हस्नतीति हस कासने, B हर्यन्ति, t हर्य गतिकान्त्योर्भ्वादि, P हर्यन्ति । P हर्म्यपृष्ठेषु । P कामिन्य, C A G सेनान्य, Bbβ समान्य st. कदल्य । C A Bbβ हर्यते, G P हयन्ते, v हयत इति हय गतौ । B हरय. सख्ये । Bbβ G नागाय, B P राष्ट्रेषु st नागाश्व° । Bbβ निर्गते ॥ — १६८) cfr. α 165 L T F vl s. vor. Str. Bbβ बाणपङ्क्तिम° । G P पुष्पदृष्टि ॥ — १६९) cfr α 162. Aलक्ष्य°, L T F °णा दुष्टान्न घमति मभु ॥ — १७०) cfr. α 187 P यमाशील: सा° । B यमाक्रान्त, L T F यमाक्रम्य सर्वथा च सता गिर । C A Bbβ G वन्दि° । Bbβ गिरः ॥ — १७१) cfr. α 129 B °निषन्नस्य, Bbβ °निषण्णास्य, C °नियस्नस्य, L T F °निमग्नस्य । Bbβ भोगे ॥

विश्राणयति यः श्रीमान्विप्रेभ्यो विपुलं वसु ।
विश्रणन्ति च ते यस्मै सत्यवाचः सदाशिषः ॥ १७२ ॥
व्यायामदृढदेहो ऽपि मन्दते यो न सुन्दरः ।
मन्दायते क्वचित्कार्ये प्रारब्धे न च कर्हिचित् ॥ १७३ ॥
अपमृत्युं परित्यज्य सुखं प्राणिति यत्प्रजा ।
न प्राण्यते परं तस्य प्रतिकूलं करोति यः ॥ १७४ ॥
यो न लुम्पति पूर्वेषां स्थितिं राज्ञां यदानने ।
उच्चुलुम्पति लावण्यं नेत्राञ्जलिपुटैर्जनः ॥१७५ ॥
दधते यः सदाचारं सदा चारणसंस्तुतः ।
दधते शासनं यस्य शिरसा च नरेश्वराः ॥ १७६ ॥
ददते द्रविणं भूरि ब्राह्मणेभ्यः सदैव यः
ददते ब्राह्मणास्तस्मै संतुष्टा नित्यमाशिषः ॥ १७७ ॥

---

१७२) B यो । B P धीमान् । G °ऽम्क्रेष्टेभ्यो, C A Bhβ श्रिष्टेभ्यो । B P धन st वसु । L T Γ P ते ऽप्यस्मै L तेष्यस्मै भ्यश्च über d Zeile । A Bhβ G सत्या वाच, P सत्यवाचा । P यदाशिय, C A Bhβ G शुभा° st सदा°, I सदाशिवा, L सदाशिव ॥ — १७३) cfr α 155 B सौ st ऽपि । Bhβ भद्ते । Bhβ कार्ये । P आरब्धे L T Γ प्रालब्धे, B र् über einer Tilgung, C A परार्थे G परार्ये, Bhβ परमार्थे न क° । L Γ Γ च न st न च ॥ — १७४) cfr α 143 F auch C? °त्यक्ता L Bhβ? G P °त्यक्ता । L T F पुर ॥ — १७५) C Bhβ योव°, v अवलुपतीति t vl indifferent, A योवलुवति । B सर्वेषा । A Bhβ G P °षा कीर्तिं [Bhβ °र्तिं] राज्ञा, C °षा राज्ञा कीर्तिं । B सदानने L T F तदानने । C A Bhβ उस्र B पात्त, L T Γ पातु st उच्चु° । Bhβ T लुप्यति, so erkl auch t, vl v schweigen, B लु über Tilgung, °पति urspr °र्यति । L T Γ नेत्राञ्जनपुटेन य B °लिपुटो नर, A Bhβ G P °लिघटैर्जन ॥ — १७६) cfr α 226 B stellt d Str hinter Str 177 B L T F G P सदाचारिण स°, Phβ om सदा चार°, cfr α 267 । B °श्वरः ॥ — १७७) cfr α 225 B s Str 176 C A Bhβ G P यस्मै, B यस्य st. तस्मै । A Bhβ सतुष्य P सतुष्टाश्च सदाशिष, G सन्ततेर्नित्य° ॥

भ्रंशते दुरितं राष्ट्रे प्रजाभ्यो यत्प्रभावतः ।
पूर्यमाणा शरौघेण भ्रश्यत्यरिपताकिनी ॥ १७८ ॥
प्रमादेनापि देवाग्निगुरुभ्यः शपते न यः ।
साक्षात्कृतागसं कोपाद्दासीमपि न शप्यति ॥ १७९ ॥
नटन्ति नाटके यस्य चरितं भरतादयः ।
नाटयन्ति स्फुटं येषां ललना विभ्रमाद्भुवः ॥ १८० ॥
होमाग्निधूमसुरभिः पवते मारुतो मृदुः ।
गोदावरीतरंगार्द्रः पुनीते यद्भुवि प्रजाः ॥ १८१ ॥
यो न वञ्चयते कंचित्सदा सत्यपरायणः ।
वञ्चन्ति च शरच्चन्द्रशुचयो दिक्षु यद्गुणाः ॥ १८२ ॥
यो ऽधिमीमति मीमांसां तदर्थमनुतिष्ठति ।
पशवो ऽपि न मीमन्ति यद्देशे दुःखपीडिताः ॥ १८३ ॥

---

१७८) cfr. α 118. B भ्रसते, A Bbβ G P स्रंसते, C स्वसते । C राष्ट्रे
भयेभ्यो । B यत्प्रसादतः । C A G P प्रेर्यमाण°, Bbβ प्रेर्यमाणा, B पूर्यमाणः ।
B L F °घेन, C om. °ण । B भ्रंशत्य°, P भ्रश्यतेरि°, A Bbβ स्रंसतेरि°, C
G स्रसतेरि° । Komm.: t स्रम्सु भ्रन्सु अवस्रंसने . . भृशु भ्रन्सु अधःपतने
दिवादिः, v nur स्रसत इति स्रंसत इति स्रसु ध्वसु अधःपतने भ्वादिः ॥ —
१७९) cfr. α 77. Bbβ प्रमोदे° । C Bbβ G P °गसः, A °गसे । B कोपापा-
सीयोपि, दा über d. zweiten पा C A Bbβ G P दासायापि । B L F
पश्यति, A कुप्यति ॥ — १८०) cfr. α 253. B L T F तेषां । 4 pâda: B
पताकाविभ्रमक्रमाः, C A Bbβ G पताकाविक्रमक्रमाः (Bbβ °विक्रमकोक्रमाः),
L T F पताकाविभ्रमद्रुमाः, P °द्भुवः ॥ — १८१) cfr. α 169. Reihenfolge in
L T F vl: 182, 181, 183, in t v: 181, 183, 182. Bbβ °सुरभि । P पवते
मृदुमारुतः । G P °द्र्राः । B L T F Bbβ पुनाति st. पुनीते, t vl nicht zu
entscheiden । A यद्भुवः, B L T F भुवि यत्प्रभाः ॥ — १८२) cfr. α 236.
Stellung s. vor. Str. L T F किंचित्, B काचित् । P धर्म° st. सत्य° । C
A Bbβ G P v वञ्चयन्ति st वञ्चन्ति च । A L T F °चन्द्रं । B °रुचयो, रु
über einer Tilgung । L T F तद्गुणाः ॥ — १८३) cfr. α 87. Stellung s.
Str. 181. B यो मिमीते हि, L T F यो मिमीते च, P nur यो मिमीते st.

सुख कृषति शालेयमिक्षुक्षेत्रं च कर्षति ।
यत्प्रसादादविज्ञातक्लेशो जनपदः सदा ॥ १८४ ॥
शीकन्ते शीकरैः सार्धं वायवो दक्षिणोदधेः ।
चन्द्रावतीतरङ्गार्द्राः शीकयन्ति च यद्वपुः ॥ १८५ ॥
शब्दायते तदास्थाने नापृष्टस्तेन कश्चन ।
पर शब्दयति द्वाःस्थः पारागमनबोधनात् ॥ १८६ ॥
विलसन्ति धनैस्तुष्टा यस्य रङ्गोपजीविनः ।
लासयन्ति रसाभिज्ञा यस्याग्रे भरतोत्तमाः ॥ १८७ ॥
विलालयन्ति य दृष्ट्वा बलवन्तो ऽपि शत्रवः ।
विलयन्त्यबलाना च हृदये मदनव्यथाः ॥ १८८ ॥

यो ऽधिमीमति vl zur ganzen Str nur माड् लि शब्दे [Kasikalpadruma] जुहोत्यादि cfr α 173 β 79 [t weist auf मीम् auch in d ersten Halb str, Erkl zur ganzen Str श्रम द्रव (sic s Dhâtup 13 22 ff) गती भ्वादि अनेकार्थत्वादर्थद्वय (Ms °त्वय) v zur ganzen Str य इति मीमतीति द्रम हम्म मीमृ गतौ भ्वादिरुदात्तेत्] । P न मीलन्ति ॥

१८४) = α 205 L F °भिघात° ॥ — १८५) cfr α 68 C A Bhβ G P शीकरासारैर्वायवो L T F सद्धे st सार्धं । C A Bhβ G शुभ्रावतो° st चन्द्रावतो° ॥ — १८६) cfr α 264 L T F G P सदास्थाने B पदस्थाने Bhβ तदास्थान । C A Bhβ G P नो पृष्ट° B नापृष्ट । B शब्दायति । C A Blβ G P द्वास्थ । L T F परागमनरोधन B पारागमनवाधनात् ॥ — १८७) cfr α 177 C A Blβ G P रणे st. धनैस् । B L T I धनैस्तृप्ता । L T F ये च st यस्य । P राष्ट्रोप° । P भरतादय ॥ — १८८) cfr α 204 C A Bhβ G v stellen die Halbstrophen um t vl indifferent A Bhβ विलाययन्ति hierauf weist auch v [F विलालयन्ति dosaçuddhi विलाययन्ति] C G विलापयन्ति G erwahnt d Moglichkeit °य° zu lesen B P विलोयन्ते च य t vl zur Strophe nur ली द्रवीकरणे श्राधृपादि । C A Blβ G गुणवन्तो । G P विलपन्त्य° G erwahnt d Moglichkeit °य° zu lesen । L I F विलयत्य° und °व्यथा । T हृदय ॥

असौ प्रक्रमते योद्धुमेको ऽपि बहुभिः सह ।
नाक्राम्यन्ति तथाप्येनं विक्रान्ता बहवो ऽपि ते ॥ १८९ ॥
वियन्ति वीरसंतानवृद्धौ यस्य कुलाङ्गनाः ।
विजायन्ते ऽवरोधाश्च यत्कुलस्थितिवर्धनाः ॥ १९० ॥
प्रथते पृथुवद्यस्य पृथिव्यामुज्ज्वलं यशः ।
प्राथयन्ति प्रथीयांसो गुणाः स्वर्गे ऽपि निर्मलाः ॥ १९१ ॥
अमन्ति व्याधयो ऽप्येनं न कदाचिद्भयादिव ।
आमयन्ति यमन्यं च तमुल्लङ्घ्य करोत्यसौ ॥ १९२ ॥
विष्णाति विषवत्प्राणांस्त्रयीधर्मद्विषामसौ ।
वेवेष्टि विष्टपं यस्य कीर्तिः सर्वातिशायिनी ॥ १९३ ॥
निःशेषं शेषति क्रोधात्प्रतिपक्षक्ष्मापतीन् ।
एकः शेषति यो ऽशेषभूतानां भरणे ध्रुवम् ॥ १९४ ॥

---

१८९) cfr α 272 C A Bhβ G P युद्धमेको । C A Bhβ G P नाक्रामन्ति, L T नाक्रम्यन्ति B न क्रामति, v om, vl nur क्रमु भ्वादिः दिवादिश्च परस्मैपदी, [t scheint auf क्राम्यन्ति zu weisen, ob mit Prapos, ist nicht zu entscheiden] । B तथाप्येव ॥ — १९०) cfr α 202 u. 293 B वियन्ति, C Bhβ G P वीयति, A वार्यति । B L Γ F °सतान । F वृद्धा । B C विजा॰ पन्ते । L Γ ऽवसोधाश्च [bengal] T ऽववोधाश्च B च योधाश्च, A पुरोधाश्च । B यत्पलस्थिति°, P यत्कुलद्युति°, C A Bhβ G यत्पुरे गृहवृद्धये [Bhβ यत्पुरो] ॥ — १९१) cfr. α 75 C Bhβ G प्रियवदास्य, A प्रियवादास्य । B पृथिव्याममम्न । F °यन्ति पृथिव्या यद्गुणाः । L T Γ C A Bhβ G P L T Γ v प्रथयन्ति । C A Bhβ G P v भ्रमयन्ति । B यमन्यश्च, C यमन्ये च, A स्वर्गे च ॥ — १९२) C A Bhβ G P v भ्रमयन्ति । B यमन्यश्च, C यमन्ये च, A Bhβ यमल्प च, G प्रमल्प च । L F तमुल्लघ, B तमुल्लघ्य, aus °घ oder °घा geändert, C A Bhβ तमनामि, G तपनामि, P तमरोग । C A Bhβ G करोति स ॥ — १९३) L T F vl stellen die Halbstrophen um P विषयात्मा° । L F °द्विषामसौ । B L T F विष्टप Bhβ विषय । C Bhβ तस्य, B L T Γ P सर्व st यस्य । B L T F कीर्त्तिर्यस्याति° । A Bhβ G °शायिन°, C °शायिन ॥ — १९४) cfr α 25, β 91, β 161. P lässt d Str aus C A Bhβ G एक । C A Bhβ G य शेषे भूभारभरणे B य शेष भूतामा भवने । F °भूतामा ॥

क्षिपति प्रतिपक्षाणां हृदये यो भयज्वरम् ।
क्षिप्यति श्रोत्रियाणां च निष्कपुष्कलमालये ॥ १९५ ॥
लपति स्निग्धया वाचा सर्वैरेव समं प्रभुः ।
सकृद्दृष्टानपि प्रेम्णा साह्लादं ह्लापयत्यसौ ॥ १९६ ॥
यौति काले कुलस्त्रीभिः क्षत्रसंतानवृद्धये ।
युनाति यौवनस्थो ऽपि न वेश्यावन्धकीजनैः ॥ १९७ ॥
न रोजयति यः कंचित्प्राणिनां करुणान्वितः ।
तस्य धर्मरते रोगा न रुजन्ति प्रजा अपि ॥ १९८ ॥
अन्तर्वेद्यामसौ विद्वान्न म्लेच्छति धृतव्रतः ।
न म्लेच्छयति सर्वज्ञो विवादे वादिभिः सह ॥ १९९ ॥
संपश्यते मतिर्यस्य त्रैलोक्ये ऽपि स्वगेहवत् ।
संपश्यति पुरः सेनां सागरान्ते महीतले ॥ २०० ॥

---

१९५) cfr α 157 C A G P °दये भचज ज्वर, Bhβ °दये भक्ताज ज्वरम्, L T Γ भय धुव, B भय aus भय verbessert, ज्व über einer Tilgung °र, . nachträgl eingeschoben । B वृन्दपुष्करमालया, T निष्क, C A Bhβ G P नि.कपचणमाचये, Γ °मालिका ॥ — १९६) cfr α 282 L Γ सम । B सुहृष्टानपि यत्प्रेम्ना, L T Γ °ष्टैरपि, C A Bhβ G P °ष्टेन च प्रेम्णा । B साक्रंद । C L T F लापय° B लपय°, A Bhβ G जापय°, vl जप व्यक्ताया वाचि भ्वादिश्चुरादिश्च, t . लप व्यक्ताया वाचि चुरादि:, ` . लापयतीति अयमेव पाठ, G Note . , जापयति जप व्यक्ताया वाचि चुरादौ पठित, [nur P ह्लापय°] ॥ — १९७) B L T Γ चेच° st चच्च° । C A Bhβ G पि वेश्याया वन्धकीजने [Bhβ °काजने] P न वेश्यावन्धुकाञ्जनै. ॥ — १९८) cfr α 247 L F P य । C A Bhβ G काश्चित्, B कश्चित् । C A Bhβ G प्राणिन, P प्राणिन । B °ना धार्मिको नृप, P करुणावशात् । B L Γ P °रतो । L F रोगानुजन्ति न प्र°, B रोगा न aus रोगान् verbessert । L T F प्रजामपि ॥ — १९९) cfr α 240 C A अतर्विद्यानसौ, Bhβ G P अतर्विद्यामसौ । C A Bhβ G विप्रान्न, B विद्यान्न । B °व्रत । B lässt d. zweite Halbstr aus । C A Bhβ G धर्मज्ञो, P प्रज्ञुज्ञो ॥ — २००) Bhβ मृतिर्यस्य । B त्रैलोक्येपु स्व° । t vl

सुखं निंस्ते मुखं स्त्रीणां यत्प्रजा निरुपद्रवा।
निक्षति स्तनकक्षोरुकपोलाक्षिगलादिकम् ॥ २०१ ॥
दृष्ट्वैव यं विघटते कोपाटोपो मृगीदृशाम्।
विघाटयति चास्फोटे वैरिणां करिणां घटा ॥ २०२ ॥
निःस्तनन्ति न दुःखार्त्तास्तद्देशे निरुपद्रवे।
स्तनयत्युग्रशब्देन पर्जन्यो ऽपि न भीतवत् ॥ २०३ ॥
रसन्ति मधुरैः कण्ठैर्यस्योद्याने पतत्रिणः।
रसयन्ति च हृद्यानि तत्फलान्यनिवारिताः ॥ २०४ ॥
लजते मञ्जिकास्पर्शे क्षत्रियः श्रोत्रियो ऽप्यसौ।
लज्जते लञ्जिकानां च वार्त्ताकर्णनतो ऽपि सः ॥ २०५ ॥

---

zur zweiten Verbalf सपग्र दु खे [t त्व खे] कष्ट्वादौ [cfr पम्पस्] । B L T F पुन, C A Bbβ G पर st पुर ॥

२०१) cfr α 278 C A Bbβ मुख सुख auch v beg मुखमिति। C A Bbβ G P निरपद्रवा, B L T F प्रतिपालिता, C प्रातिपालिता, A Bbβ G प्रीतिपालिता [Bbβ •ता] st निरुपद्रवा। C A Bbβ G स्तनवक्त्रोरुकपोला विलोक्य। — २०२) cfr α 31 L P दृष्ट्वेव C A Bbβ G v घिललाटक [Bbβ •वक्रो•] ॥ — २०२) cfr α 31 L P दृष्ट्वेव C A Bbβ G v घिललाटक [Bbβ •वक्रो•] । L T F कोपाचेपो। B •स्फोटेर्वै•, ‘ später, A G P •स्फोटन्, Bbβ •स्फोटत्, C •स्फोटान्। B C A Bbβ G P L घटा ॥ — २०३) cfr α 190 Alle नि st नि t vl om, A unleserl B दुःखार्त्ता याकुये। B पर्य्यन्यो न महीरुहान् ॥ — २०४) cfr α 179 L च हृद्यानि तत्करप्रतिवारिता, T सुखाद्यानि तत्करप्रतिपालिता, T Note च हृद्यानि तत्करप्रतिवारिता इत्यादर्शपुस्तकपाठो न समञ्जस, F च वाद्यानि तत्करप्रतिवारिता, P तत्फलान्यविभाविता, B फ aus क verb ॥ — २०५) cfr α 255 B L T P सज्जते, Bbβ ललते। L F माञ्जिकास्पर्शे, T लज्जते, vl erkl nur लज्जते [T मञ्जिकास्पर्शे] B कामिना स्पर्शे P माञ्जिकास्पर्शात्, C A Bbβ G लाञ्छन- क्षेन्द्रो च•। L T F चत्रियश्रो•, B in Klammern। Bbβ G P ह्यसौ, C A? । C A Bbβ G मञ्जिनीना [C om ते न] च L माञ्जनीनाथ, F लाञ्छनी- नाथ [T लञ्जिकानाथ] P माञ्जनीयाना, B वाञ्छिकाना च। B वार्त्तकेन- नतो। L F •र्णरता T •र्णगता C om न। C A Bbβ G P पि य, L T F पुन ॥

यस्तोलयति दारिद्र्यकर्दमे पतितान्नरान् ।
तुलयत्यपि देवेन्द्रं संग्रामे भुजविक्रमात् ॥ २०६ ॥
नाहिर्दंशयते कंचित्तत्कृत्यगरुडाज्ञया ।
यदि प्रमादाद्दशति तस्मिन्न क्रमते विषम् ॥ २०७ ॥
न शोचति शुभाचारो यो मृतानपि बान्धवान् ।
शोचयत्यतिनिःसारं संसारं सारधीरसौ ॥ २०८ ॥
यं परिक्षिप्य लक्षाणि मदयन्ते मदातयः ।
आहवे जयलक्ष्मीश्च तस्य संपद्यते ध्रुवम् ॥ २०९ ॥
यत्र लाभयति व्यूहं प्रतिपक्षे क्षमाभुजि ।
लभते ऽर्थं ततो भूमिहेमहस्तिहयादिकम् ॥ २१० ॥
श्रियं हृत्वापि शत्रूणां न प्रहर्षति यस्तथा ।
यथा प्रहृष्यति श्रुत्वा सत्कवीनां सुभाषितम् ॥ २११ ॥

---

२०६) cfr α 164 L दारिद्र° । L T F t vl तूलय°, B अवकूनति दे° s Anm ॥ — २०७) cfr α 207 B lässt d Str aus, C A Bhβ G P ı stellen diese u d folg um C A Bhβ G नोहि°, ı न इति । C Bhβ दशय°, A v दर्शय° । C किचित्, F काश्चित् । L T F 2 pâda विद्यया गारुडाख्यया । L T F नाक्रमते ॥ — २०८) cfr α 70 und β 220 Stellung s vor Str L T F stellen d Halbstrophen um, auch vl चुरादिर्भ्वादिश्च L T F सदाचारो । B सारवीरसौ L T F सारवानसौ ॥ — २०९) cfr α 237 C Bhβ G लच हि, A लच्य हि । L T F राजलक्ष्मीश्च । T Text यस्य [T Note तस्य] । B शुभ st. ध्रुवम् ॥ — २१०) cfr. α 243 B यस्य, C A Bhβ G योत्र ı य इति । T लम्भयति vl लभ शब्दे चुरादावदन्त । C A Bhβ G L T F °पच° । C Bhβ G °भुजा, A °भृता । P लभते ऽर्थलभोप्ययम्, B L T I भूमि ॥ — २११) cfr α 167 C A Bhβ G P श्रियो, ı श्रिय इति । G P हत्वापि B कृत्वापि L T F दृष्टापि । C A Bhβ G P श्रिया st तथा । A प्रहर्षति I प्रहस्यति L प्रहृष्यति । C भृत्वा ॥

धर्मे सर्वस्वदाने ऽपि यस्य दोलायते न धीः ।
दोलयत्यरिवर्गस्य जीविताशां च यः सदा ॥ २१२ ॥
वाहते वाहिनीं हन्तुं बाहुभ्यामाहवेषु यः ।
वहते विहतारातिर्बहुरूपस्य यः श्रियम् ॥ २१३ ॥
स्वेदते किल सर्वो ऽपि वपुष्मानूष्मणान्वितः ।
न तु स्विद्यति तस्याङ्गं व्यायामजितमेदसः ॥ २१४ ॥
भक्तिचित्राणि वस्त्राणि व्यूयन्ते यस्य कौतुकात् ।
वैज्ञानिका वयन्ते च पटिकापट्टिकादिकम् ॥ २१५ ॥
वाति वातः पुरे यस्य तावन्मात्रेण भीतवत् ।
उद्वायति यथा स्त्रीणां स्वेदार्द्रं सुरते वपुः ॥ २१६ ॥
ऊर्जन्ति विविधाभिश्च भ्रान्तिभिर्यस्य वारणाः ।
ऊर्जयन्ति च दानेन संमानेन पदातयः ॥ २१७ ॥

---

२१२) cfr. α 138 G धर्मो धर्मस्य दा°, P सर्वस्व दा° । B °न st. ऽपि । F C A Bhβ G यो हि st. यस्य । C A Bhβ न च, G वचः st. न धीः । F दोलायत्य° । B °रिवीरस्य । P जीवितानि च ॥ — २१३) B वहते । P सेनां st. हन्तुं । P °भ्यां सङ्गरेषु । C Bhβ G P बुधः [C बु°], A युधः st °षु यः । P वेहते । B विहतावाति वक्र°, C विहितारातिर्वक्र°, Bhβ G P विहताराते वक्र° । C A Bhβ G °पा च st. °पस्य ॥ — २१४) cfr α 188 L F खेदते ... खिद्यति । B L F C °ष्मानुष्म°, T °ष्मानुष्णरश्मितः, G P °ष्मानूष्मणा° । G नु, L T F च st. तु । L T F व्यायामार्जित° । Bhβ °तेजसः ॥ — २१५) cfr. α 135. C A Bhβ G v भतिचित्राणि । B वयति, P व्ययन्ते st. व्यूयन्ते । G विज्ञानिका, C विज्ञोनिका, A वितानिका, Bhβ विनामिका । 4 pâda: B पटिकापट्टकादिकं, °पट्ट° aus पाट्ट° verb., P पटकं पट्टिकादिकम्, L T F पट्टि-कोत्पाटिकादिक. C A Bhβ G वयते पट्टिकादिकं [G यट्टि° st. पट्टि°], auch v hat वयन्ते zweimal gelesen ॥ — २१६) cfr. α 137 C A Bhβ v lassen d. Str. aus. P वाति वायु, G वायुव मुरतो तावन्मात्रोतिभी° । L F पुरे तस्य । P भीरुवत् । B यथा वातयति st. उ° — °या G उद्देयति, P सद्वायति ॥ — २१७) cfr. α 263 L T F °भिश्च धूलिभि°, C A Bhβ G P °भिश्च विधाभि° । L T F °यस्य वाजिनः । B सम्मानेन, C समानेन, A सयानेन ॥

आयच्छति रणे मौर्वीमसौ यावद्विभित्सया ।
तावदाञ्छति शत्रूणां नश्यतां धूलिपद्धतिः ॥ २१८ ॥
मोदयन्ति यदुद्याने मारुतं पुष्परेणवः ।
हृद्यं तं गन्धमाघ्राय मोदन्ते च पुरस्त्रियः ॥ २१९ ॥
बहिराचमनस्नानप्रायश्चित्तैश्च शुच्यति ।
अन्तः शुचीयते नित्यं परमात्मविनिश्चयात् ॥ २२० ॥
स्नाति गङ्गाजलैर्नित्यं देशे यत्र क्वचिद्वसन् ।
यः स्नायति जगत्सर्वं बिसतन्तुसितैर्गुणैः ॥ २२१ ॥
यत्प्रजानामुपर्युच्चैः पर्जन्योऽपि न गर्जति ।
गर्जयन्ति कथं चान्ये वैद्यकायस्थतस्कराः ॥ २२२ ॥
दृढं धर्मे विलग्नस्य यस्य न च्यवते पदम् ।
च्यवति स्वर्गलोकाच्च न कीर्तिः सुकृतात्मनः ॥ २२३ ॥

---

२१८) cfr. α 242. B आयच्छते । L F •दाद्यति, B •दांचति, A Bhβ G P •दार्छति, G Note . . . आञ्छति इति पाठे आछि . . . अयमेव साधुरिति भाति, C?, ‹ आर्छतीति . . . । P पश्यतां, C A Bhβ चस्यतां रणपद्धतिः, G तस्य पारणपद्धतिः ॥ — २१९) cfr. α 184. L T F मोदयन्ते । P मारुतिः, A Bhβ G सारयं st. मारुतं, C om. । L T F अत्यन्तं st. हृद्य तं । C A Bhβ G P उपम् st. गन्धम् । B •दाय । L T F मोदन्ते तत्पुर•, P मोदयन्ते पुर•, B मोदयन्ते वर•, C A Bhβ G मोदन्ते [Bhβ •दते] च नर• [C नरे] ॥ — २२०) cfr. α 70, β 208 C A Bhβ G P •श्चित्तैश शु• । C A Bhβ G सम्यक्, P यस्तु, L T F तस्य st. नित्यं । C Bhβ G परमात्मनि नि•, P परात्मपरिचित्तमात् [geschr. •मति] ॥ — २२१) C A Bhβ G P v stellen diese u. d. folg Str. um. C A Bhβ G P यत्र देशे et देशे यत्र । C A Bhβ G P अमात्सर्वान् [C •र्वां] । L F विष• । L T F •तन्तुभिर्गुणैः ॥ — २२२) cfr. α 42. C A Bhβ G P v s vor. Str. B •नामुपर्युच्चैतः, C A Bhβ G P •ना मुपर्युत्थे । C A Bhβ G P चान्ये [C वान्ये] भेदकाये [A भेद•] च तस्कराः, L T F चान्यैर्भिदमानास्तु तस्कराः, B चान्यैर्वं•, ' später ॥ — २२३) B धर्मे दृढविलग्नस्य । L F च्यवते, P T व्ययते । L F च्यवति, T व्ययति, P व्ययते,

स्वरति स्निग्धया वाचा सर्वानानन्दयन्नसौ ।
स्वरयत्यतिरुष्टो ऽपि न कथंचित्परिग्रहम् ॥ २२४ ॥
समन्ति यद्वियोगेन सीमन्तिन्यः स्मरातुराः ।
यः सामयति सामज्ञः स्निग्धैरालोकनैश्च ताः ॥ २२५ ॥
हिताहितं प्रजानां यः प्रेक्षते नित्यमात्मना ।
प्रेक्षयत्यखिलानां च कर्मतत्त्वं नियोगिनाम् ॥ २२६ ॥
अभिलष्यति साधूनामुदयं सर्वदैव यः ।
साधुलोको ऽपि निःसीमां तस्याभिलषति श्रियम् ॥ २२७ ॥
कायः क्लाम्यति नाक्रन्दे यस्य प्रहरतो रिपून् ।
क्लामन्ति रिपुसेनाश्च प्लवमाना दिशो दश ॥ २२८ ॥
यः स्वप्नेनापि नात्मीयं गुणं कुत्रापि कत्थते ।
कथयत्यादिराजानां चरितानि सहस्रशः ॥ २२९ ॥

C A Bhβ G v चीवति, [t vl scheinen auf च्यवति zu führen] । B स्वर्गका॰ मस्य न, L ॰लोकाच न, F ॰लोकश्च न, P ॰लोके हि न, C A Bhβ ॰लोकांत या की॰, G ॰लोकान्त यत्की॰ । B सुहृदात्मनः ॥

२२४) B stellt diese u d. folg Str um. C Bhβ G P ॰नन्दयत्यसौ, A pr. m. त्य zu न्न verb । C A Bhβ G स्वरयत्यरिराड्रेपि, P॰भिरुष्टोपि. B न ॰तिहृष्टोपि । C A Bhβ G P न च कंचित् [C कचत्], T न कदाचित्, B न कश्चित्परूपाक्षरैः ॥ — २२५) B s vor Str L F शामयति, vl om । B ॰यति C A Bhβ G ॰त्मन. । L T F कर्म्मसिद्धि, सारज्ञः ॥ — २२६) Bhβ च st. यः । C A Bhβ G P कर्म तद्विनियोजितम् ॥ — २२७) cfr a 233 L F अभिलस्यति । C A Bhβ G L T F सद्वंतोदयः । B साधूनामुपनिःसीमां तस्याभिलसते यशः । C A Bhβ G P निःसीम । L T F ॰लपते । t vl लस कान्ती [vl कान्ते] भ्वादुभयपदी वा भामेत्यादिना [t चासे॰] श्यन् ॥ — २२८) cfr. a 273 B प्रहपते P प्रवहतो । B G P क्रामन्ति । L F शावमाना, B परमाना, C A Bhβ G वेपमाना ॥ — २२९) cfr a 291 C A Bhβ G P चात्मीयं । C A Bhβ G क्वापि st. कुत्रापि । alle Texte ausser T कथ्यते v कथ्यत इति भावे रूप vl कथ यापाया दिवादिः t कथ यापाया भुमादि, G Note कथ्यते कथ्य या॰ भी॰ ॥

व्यनक्ति यच्छरीरस्थं लक्षणं सार्वभौमताम् ।
आतनक्ति च गोदोहं यद्देशे याज्ञिको जनः ॥ २३० ॥
आचुटन्ति नखैरङ्ग मुखमाचोटयन्ति च ।
यद्बाहुकृतवैधव्या रुदत्यो ऽरिकुलस्त्रियः ॥ २३१ ॥
सपाशयति यः शत्रूञ्छृङ्खलैरखिलानपि ।
विपाशयति चात्मानं ज्ञानात्कर्मभयं नयन् ॥ २३२ ॥
घूर्णते शात्रवस्यापि यद्गुणश्रवणाच्छिरः ।
मित्रोदासीनवृत्तीना घूर्णतीति किमद्भुतम् ॥ २३३ ॥
यस्य लक्ष्मीर्विकसति प्रजा धर्मेण रक्षतः ।
विकसते च भूयांसो गुणाः श्रवणहारिणः ॥ २३४ ॥

---

२३०) cfr α 172 2 Verbum A Bhβ v आभनक्ति C आभिनक्ति L F अभिनक्त G P आभुनक्ति Γ व्यञ्जयन्ति t अन्चु सकोचने रुधादि zw को u च steht दान vl zur ganzen Str अन्चु सकोचि ऽदने च रुधादि । C A Bhβ G P न st च । L T F गोदान । L Γ याजिको द्विज, Γ याजिका द्विजा ॥ — २३१) cfr α 241 und α 246 A L [beng] F [beng] आवुटन्ति °चोटयन्ति T im Texte आवोटन्ति °वोटयन्ति, im dhatuvivarana beide Male व, Bhβ आलुटति °लोटयति, vl [beng] nur चुट छेदने चुरादि । C A Bhβ G नखैर्वाङ्ग । B °ङ्गमाचोटति मुख च ता । L T Γ मुख° st मख° । L T I यद्गूहकृत° B यद्युद्धकृत° युद्ध uber einer Tilgung । C A Bhβ G °त्यौ यदरिस्त्रिय [Bhβ वदरि°] ॥ — २३२) cfr α 270 C lasst d erste Halbstr aus A Bhβ G v वि° st स° । B सम्पास° । A G शत्रून्वन्धने°, Bhβ वधने ऽरिवला° । P निपाश° । L T F ज्ञान Bhβ ज्ञान । C कर्मभय ॥ — २३३) cfr α 182 P यद्गुणस्य वलाच्छिर C A Bhβ G °श्रवणे । B °वृत्ताना L T Γ °भूताना P °द्रूताना । T F घुणतीति ॥ — २३४) B प्रज्ञा । B रचित L F रचिता T रचितु T Note रचितुरित्यत्र रचिता इत्यादर्शपुस्तकपाठो न साधु । C A Bhβ विकसते, B L Γ विकसन्ते G P विकासन्ते, I विकाशन्ते, v om, vl कस शाते अदादिरात्मने° [t कसि गतिशातनयो अदादिरात्मने°] ॥

किलन्ति बालकाः कामं क्रीडन्ति स्थविरा अपि।
अज्ञातव्याधिदौर्गत्यविप्लवा यस्य मण्डले ॥ २३५ ॥
यः कुट्टयति शत्रूणां दृष्ट्या गजघटा रणे।
संकुटन्ति भयाक्रान्ताः शत्रवो यस्य दर्शनात् ॥ २३६ ॥
कृपते कृपणेष्वेव कृपाणार्जितविक्रमः।
प्रचुरं प्रार्थितो ऽप्यर्थं नासौ कृपयति प्रभुः ॥ २३७ ॥
अजस्रमश्रुभिः शत्रुस्त्रीणां धौतमिवाधिकम्।
यद्यशः श्वेतते दिक्षु श्विन्दते च सुरालये॥ २३८ ॥
कुशस्थलं पन्ययति पथयत्युत्तरापथम्।
दोर्दण्डखण्डिताशेषप्रचण्डरिपुमण्डलः॥ २३९ ॥
ह्रादते स्निग्धगम्भीरं यद्देशे वर्षुको घनः।
ह्लादते वर्षवातेन कृषीवलजनो ऽप्यलम् ॥ २४० ॥

---

२३५) cfr α 158 C G P ललना, A Bbβ ललना B सलभा st बालका। C A Bbβ G °वैक्लव्य° st °दौर्गत्य°। B °विप्लुता, C A Bbβ G °सुखिता st °विप्लवा ॥ — २३६) cfr α 231 C Bbβ G L T Γ v कूटयति A कुटयति? vl कुट छेदनवारणयोश्चुरादि। B L T Γ दृष्ट्वा। C संकुटति F सकूटन्ति॥ — २३७) L F कृपते t vl कृप कृपाया गतौ भुवादा [vl om] घटादि कप कृप इत्येके। B कृपापार्जित°, L I कृपणार्ज्जित°, T Note कृपाणार्ज्जित विक्रम इत्यत्र कृपणार्ज्जितविक्रम इति आदर्शपुस्तकपाठो न साधु, P कृपापार्जित° A Bbβ G कृपयार्जित° C कृपयाजित°। B P क्रपयति ॥ — २३८) C A Bbβ G P v अजस्रैरश्रु° [A om स्र] I अजस्रमश्रु°, B अजस्रुमश्रु°। B °भि स्त्रीणा धौतमानिन्यमिस्रुवत्। 2 Verbum L Γ श्विन्तते t vl श्विति श्वैत्ये भ्वादि C A Bbβ G P v श्विदते। B °मय Bbβ °लयो ॥ — २३९) cfr α 233 B देशस्थल। C A Bbβ G v stellen पन्य° und पथ° um, B प्रथय° st पथय°। C A G P यद्दण्ड° Bbβ यस्य L T I यस्यद्रुमपण्डिता°। P °खण्डितारातिप्रचण्डरिपुविक्रम, C A Bbβ G L Γ I °मम् ॥ — २४०) A stellt diese u d. folg Str um 1 Verbum B क्रादते ज्रा uber d Zeile, P क्रादते, L ह्रदते, I ह्रदये, 2 Verbum B wie oben L C Bbβ ह्राद्ते, F ह्रदते, komm

ज्योत्स्नाच्छलेन मूर्छन्ति यद्गुणाः शशलाञ्छने ।
न तं स्फूर्छति येनासौ हृष्टः सहृदयः प्रभुः ॥ २४१ ॥
दूणाति द्रोणवद्युद्धे शरजालेन यो रिपून् ।
द्रुणन्ति प्रद्रुतो यस्य दिङ्मुखेषु रिपुव्रजः ॥ २४२ ॥
लक्ष्मीमालिङ्गति स्नेहाद्यः सदा पुरुषोत्तमः ।
आलिङ्गयति रत्नांशुजालैश्च मणिकुट्टिमम् ॥ २४३ ॥
रथान्सुवति संग्रामे स्वयमव जवेन यः ।
सोमं सुनोति यज्ञेषु परलोकजिगीषया ॥ २४४ ॥
मनो मादयते यस्य शास्त्राभ्यासरसायनात् ।
सर्वलोकातिशायिन्या विभूत्या न च माद्यति ॥ २४५ ॥
स्निह्यति ज्ञातिवर्गेषु स्नेहयत्यात्मबन्धुषु ।
रणे पूरयते यश्च पूर्यते द्विषतां वलम् ॥ २४६ ॥

---

t vl ह्रद [t ह्रद] अव्यक्ते शब्दे भ्वादि ह्रादी सुखे च भ्वादि, v nur ह्रादत इति ह्राद अव्यक्ते शब्दे भ्वादिरात्मनेपदी । C °गभोर । B वर्षको । L T F शस्यलोभेन, P यस्य लोभेन, C A Bbβ G यस्य लोकेपु st वर्पवातेन [B] ॥

२४१) A s vor Str C A Bbβ द्याचोक्छलेन, v द्यामिति, G याञ्चोच्छलेन । B सूर्छन्ति । B न समूर्छन्ति, C A Bbβ न समूर्छति, G P न स मूर्च्छति, L F न सस्फूर्च्छति, v om [T न त स्फूर्च्छति], [t vl स्फूर्छा (vl स्फूर्च्छा) विस्मृतौ भ्वादि] । T यचासौ । A Bbβ G P दृष्ट°, L T I तुष्ट । B °ष्ट शुद्धमतिर्विभु, L F सहृदय ॥ — २४२) B L F द्रुणाति, T द्रुणोति, C A G P v कृणाति, Bbβ कृणन्ति, t द्रुञ हिंसाया क्र्यादि° उभयपदी, vl द्रुञ् हिं° क्र्या° उभ° । C A Bbβ G तृणवद्युद्धे [C °णा°] । C A G P कृणन्ति, Bbβ छ्णाति, v om । B प्रद्रुती, L I F प्रकृतो, A G P विद्रुता, Bbβ विद्रुतो, C विकृता । C A °व्रजा, Bbβ G P °व्रता ॥ — २४३) cfr α 150 B °लिगते । L T F सदा धरणीपति । C A Bbβ G P रत्नाना जालेन [A जलेन] मणि° ॥ — २४४) cfr α 181 C A Bbβ G P v यथा st रथान् । T सवति, B सुनाति st सुवति । C A Bbβ G P जनेन । B सोय । P पापलोके ॥ — २४५) cfr α 271 L T F योगाभ्यास° । T °रसायनम् । B सुरलोका° । C A Bbβ G न विभुत्या स, L T F विभूत्या च न P विभूत्यापि न ॥ — २४६) cfr α 148 und α 287

यः शीलति सदा धर्मं शीलयत्यात्मनो हितम् ।
न च क्लमति शोकेन न च दुःखेन ताम्यति ॥ २४७ ॥
छिनत्ति नित्यमज्ञानं छेदयत्यहितोदयम् ।
ऋध्नोति धीः सदा यस्य ऋध्यति श्रीश्च भूतले ॥ २४८ ॥
गेषते यः सतां मार्गं गवेषयति यद्ध्रुवम् ।
यत्किंचिदप्यधीते ऽसौ तदध्येति तदक्षरम् ॥ २४९ ॥
आलोचते सदा नीतिमालोचयति सत्क्रियाः ।
आलोकन्ते यमबला नालोकयति यश्च ताः ॥ २५० ॥
यो न कुत्सयते कुत्स्यं न च कुत्सति लिङ्गिनम् ।
न भर्त्सति स्वकर्मस्थान्न च भर्त्सयते परान् ॥ २५१ ॥
मण्डयन्ति गुणाः सर्वं यो गुणानेव मण्डति ।
भूषणं भूषयत्यन्यं यस्तु भूषति भूषणम् ॥ २५२ ॥

A ज्ञातियत्यार्यविप्रसज्जनबधुषु C Bhβ G P °ार्यबन्धुषु । T F विद्विषा L
विदुषा st द्विषता । P रणम्, C A Bhβ G रणे st वलम् ॥
२४७) cfr α 38 B °ना हित ॥ — २४८) cfr α 145 und α 286
C A Bhβ v साध्नोति साध्यति ॥ — २४९)
C A Bhβ v छद्य° । C A Bhβ G v एषते, B L F श्रेषते, Γ य श्रेषति [Note
cfr α 277 C A Bhβ G v एषते, B L F श्रेषते, Γ य श्रेषति [Note
°ते] t vl श्रेष अन्विच्छायां [geschr अनि°] भ्वादि [d i ग्लेष s Dhatup 16,
13], Durgadâsa z Kavikalpadruma ग्लेषते [P गेषते] । C A Bhβ G य सदा
मा° । C A Bhβ सुव्रत G च व्रतम् L T F P सत्क्रियाम् । L T F ऽसौ यदध्येति
तद्वयम्, B सदवर ॥ — २५०) cfr α 170 α 163 P beg आलोचयति यो
धर्ममा° । B °यति य क्रिया, L Γ I सत्क्रियाम् । P आलोकन्ति यमचला
ह्यालो°, C A G यमेणाच्यो Bhβ यमेणाच्यो ॥ — २५१) cfr α 212 B °ते
य च न कुत्सिति च लि°, C A Bhβ G P कुत्सान् L T F कुत्सा न तु कु°,
[Durgadasa कुत्स्य] । B लिगन C A Bhβ G लिङ्गिन, L T I P निर्धनम् ।
B भर्त्सते L I I भर्त्सयति कर्म्म°, C A Bhβ G P वि° st स्व° । L T Γ न
तु । C A Bhβ G °ते भृतान् । Komm zur 2 Halbstr t vl nur भर्त्स भर्त्सने
चुरादि, v तर्ज भर्त्स अर्जने चुरादावाकुस्मीय ॥ — २५२) cfr α 296, α 297
P भूपयत्यस्य यस्य भू°, C A Bhβ G °न्य स तु ॥

उन्मूलयति यः शत्रूनुन्मूलति तमांसि च।
राष्ट्रं पीडति नात्मीयं पीडयत्यरिमण्डलम् ॥ २५३ ॥
निवर्हयति बुद्धारीस्तपसांहो निवर्हते।
इहार्हयति यः पूजां स्वर्गे ऽपीन्द्रत्वमर्हति ॥ २५४ ॥
भक्त्या नमति यो देवान्नमस्यति गुरून्द्विजान्।
रुणद्धि रोदसी कीर्त्या सद्धर्ममनुरुध्यते ॥ २५५ ॥
दिवा निद्रायते नासौ न निद्रायति संध्ययोः।
न गृध्यति परद्रव्यं न च गर्धयते परम् ॥ २५६ ॥
तूर्यते न क्वचित्कार्ये त्वरते धर्म एव यः।
ध्वनन्ति यद्गुणान्मर्त्या ध्वनयन्ति च खेचराः ॥ २५७ ॥
तर्जयत्यहितान्भूयो न च तर्जति सज्जनम्।
न दुनोति परं वाचा दुर्जनोक्त्या न दूयते ॥ २५८ ॥

---

२५३) cfr α 294, α 291. C A Bbβ G P शत्रूणाम् st. शत्रून्। C A Bhβ वायु [Bbβ °यु] च पीतत्यात्मीय [C om त्मी] पीतयत्यरि° [C यीतत्त्यरि°] G वायु च पीतमीत्यात्मीय मीतय°, v पीततीति ॥ — २५४) cfr. α 41, α 142 B stellt die Halbstrophen um A Bhβ G beide Verbalformen mit च, C v die erste, [L Γ P t vl bengal] । L Γ न वर्हयति, B निर्वर्हयति धूर्यारीन्। L T I तपसा यो B तप सधो, G P स्वयमर्हो, C यधमर्हो, A स्वयमर्हो Bhβ स्वयमेव, र्हो zw मे u व über d Zeile । B L F निवर्हति, vl वर्ह दीप्तौ भ्वादिः। L T F इहार्हति च य, vl erkl nur अर्हति। L T Γ पूजा युधि ऽपीन्द्रस्तम°, P पीशत्व° ॥ — २५५) cfr α 286, α 199 P देवान्यो मानति। B A P गुरुद्विजान्। B L Γ C Bhβ G P रोदसी। L T Γ P स्वधर्मम°, C v Bhβ G सत्सङ्गम° ॥ — २५६) cfr α 258, α 104 L T F न निद्राति च, so erkl auch vl । L पर। C A Bhβ G v गर्हयते ॥ — २५७) cfr α 85 — २५८) cfr α 211, α 174 G P तर्जयन्ते ऽहि°, L T Γ तर्जते यो हि। C A Bbβ G P °हित भर्मो नान्य तर्जति L T Γ हि भूपालान्न तर्जयति। Komm t तर्ज भर्त्स सतर्जने चुरादात्मनेपदी तृज व्यक्ताया वाचि तर्ज्जयतीति तर्ज्ज भर्त्सने भ्वादि vl तर्ज सतर्जने भ्वादात्मनेपदी तर्ज भर्त्सने चुरादिः ॥

न सूदते मतिर्यस्य यः सूदयति शात्रवम् ।
चिकित्सति जगद्याधिं साधु केतयति प्रजाः ॥ २५९ ॥
यो जूषति प्रजारिष्टं जुषते यः सदा सुखम् ।
सत्यं संगिरते यश्च गृणाति सुभगं वचः ॥ २६० ॥
यो भुङ्क्ते भुवने राज्यं यस्य धीर्न भुजत्यलम् ।
पलन्ति यद्विषो दिक्षु दुरितं च पलायते ॥ २६१ ॥
जहाति दुर्जनैः सङ्गं जिहीते सज्जनाश्रयम् ।
लिनाति धर्म एवासौ नेन्द्रियार्थेषु लीयते ॥ २६२ ॥
जायन्ति यस्य पापानि जायन्ते च शुभोदयाः ।
यः पृथ्वीं पाति पायन्ति यत्प्रभावाच्च शत्रवः ॥ २६३ ॥
चित्तं रजति नारीणां स्वयं तासु न रज्यति ।
रहत्यविदुषां सङ्गं रहयत्यप्रियं सदा ॥ २६४ ॥

---

२५९) cfr. α 221. L F यः सूदति न शा॰ । C Bbβ विचिकित्सति स व्याधि, A विचिकिसति स व्याधीन्, B यगद्, G च स st. जगद् ॥ — २६०) cfr. α 227. 1. Halbstr. fehlt in L T F vl; die dadurch entstehende abweichende Verteilung der Halbstrophen auf die Strophen gleicht sich erst 269 wieder aus; s auch 267. t यूष . . ., C G जुपति [G ॰न्ति], v जुपतीति जूष . . ., P मूपति, Bbβ जयति । Bbβ जूपते, t युपो . . . । C A Bbβ G P सुखं सदा । A सुगमं ॥ — २६१) cfr. α 196, α 281. L T F भुवमं धर्मे, P भुवनं धर्माद्, B ॰ने राज्ञ । C A Bbβ G श्री॰, P धीय ॥ — २६२) cfr. α 267, α 287. C A Bbβ G जहात्यसज्जनैः । C Bbβ ॰ते दुर्जनैय यं, A G ॰ते दुर्जभैय य., B ॰श्रमं ॥ t fügt hier mit fortlaufenden Strophenzahlen Erklärungen zu den in 192, 193, 195 vorkommenden Verben an; der Wortlaut stimmt mit dem früheren nicht überein ॥ — २६३) cfr. α 293. B läst d. Str. aus. L F जायन्ते यस्य सत्पुत्रा जयन्ति च गुणोदयाः, vl erkl. जायन्ते u. जयन्ति ॥ — २६४) cfr. α 109, α 235 B यय st स्वयं । L T स्यय ता अनुरज्यते, F तामनुराज्यते, in t vl Genus nicht zu entscheiden । P रहतेवि॰ । C A Bbβ G ॰श्रिय, P ॰प्रियः ॥

कीर्तिर्भ्राम्यति यस्योर्व्यां गुणाः स्वर्गे भ्रमन्ति च।
मानं खण्डयति स्त्रीणां खण्डते द्विषतां शिरः ॥ २६५ ॥
प्रोषति द्विषतः सर्वान्मुष्णात्यपि च तत्पुरम्।
अर्थापयति शास्त्राणि नार्थमर्थयते ऽन्यतः ॥ २६६ ॥
विभाजयति यो द्रव्यं सभाजयति सज्जनान्।
लुभ्यत्यर्थे न कामे च धर्मे लुभ्यति यः सदा ॥ २६७ ॥
वेदान्गदति विस्पष्टं न च गद्गदति क्वचित्।
अश्नाति शुचिमाहारमश्नुते च परं तपः ॥ २६८ ॥
दक्षते सर्वकार्येषु दक्षते च कुलं द्विषाम्।
शिवं यक्षयते भक्त्या विभूत्या यश्च यक्षति ॥ २६९ ॥
गाहते शास्त्रमत्यर्थं गाधते नार्थमन्यतः।
यस्मै गुभ्नाति तद्दुर्गं तत्क्षणादेव गुध्यति ॥ २७० ॥

---

२६५) cfr α 101, α 297 B A Bl β G P गुणा सर्वे C सर्वा। B खडते च द्विषा P विद्विषा श्रिय ॥ — २६६) cfr α 209, α 98 L T I प्रोषति। I I सुपत्यपि vl प्रप सुप दाहे भ्वादितुदादौ। G P °यते नत ॥ — २६७) cfr α 244 α 160 B L T I च st न। C A न st च Bl β om च धर्मे न तु st धर्मे ॥ B am Schlusse noch भजते ऽर्थे च कामे च धर्मे भजति य सदा in B herrscht dadurch in der Verteilung der Halbstrophen auf d Strophen im folg Gleichmässigkeit mit L T F vl s 260 ॥ — २६८) cf α 223, α 114 G देवान्। G P य स्पष्ट C य पृष्ठ Bl β य पृष्ट A य पृष्टे B न च गर्दयते L T F न चान्य गदति P न चान्यद्गमति C A Bl β G यो गर्दयति [Bl β ग°], v erkl गदयति t तथा गद शब्दे कण्ड्वादौ, तथा गद शब्दे दिवादि ॥ — २६९) cfr α 290 L T F °पु कुलं दचयते द्विषा vl दच गतिहिंसादनेषु चुरादि, B वल द्विषा। P शिव च यचते ॥ B L I vl fugen noch eine Halbstr hinzu B खलति य सता मध्ये न खोडति निर त L F य चेडति सता मध्ये स खोडति निराश्रय, T ebenso, nur खेटी खोटति vl चिड स्नेहे खोड खोटने भ्वादि cfr 272 ॥ — २७०) cfr α L T F यो ऽस्मै B यस्मै। B कुद्यन्तु st तद्दुर्गं ॥

एजते राजचिह्नैर्यो यद्भयाज्जगदेजति ।
इन्द्धे युद्धेषु यत्तेज एधते यः श्रियाधिकम् ॥ २७१ ॥
यः शौटति मृषाध्मातस्तं शेटति निरीक्ष्य सः ।
प्रतिषेधति यः शत्रून्कार्यं तस्याशु सिध्यति ॥ २७२ ॥
नयन्ते यद्गुणाः सर्वान्यस्तान्नयति दिङ्मुखम् ।
श्रिया मृडति मृड्णाति सरस्वत्या च यः सदा ॥ २७३ ॥

इति समाप्तमवाप्तगुणोदयं
कविरहस्यमिदं रसिकप्रियम् ।
सदभिधाननिधानहलायुध-
द्विजवरस्य कृतिः सुकृतात्मनः ॥ २७४ ॥

---

२७१) cfr α 290, α 298 P राजचक्रे यो । 2. pada. P यद्भत्या जगदेजते C A Bhβ G एजत्येतद्भयाज्जगत् [Bhβ •यज्ज•], L T Γ एजयत्यखिल जगत् ¦ एजृ कम्पने चुरादिर्भुवादिश्च । P इन्धे जगति तत्तेज । B च st य । P •धिक ॥ — २७२) cfr. α 110 B यो वोडाच्च मृ°, C G Bhβ सौटति ¸ सौटतीति शौटृ गर्वे, A सौढति, L शोटति Γ शोठति P खेडति ¦ शौटृ गर्व्वे, ¦ शुट गर्व्वे । B मृषाख्यातिस्त, ख्य auf Tilgung, L T Γ •ति सभामध्ये त, P सता मध्ये । L I शोटति, B वोडति, P चोडति, C A Bhβ G ¸ रौडति, ¦ ¦ om. । L I P य st स । B यस्त्वाशु ॥ — २७३) cfr α 115, α 291. C A Bhβ G P तद्गुणा. । L T I सर्व, C A Bhβ G P सर्वं । C A Bhβ G च संपदा ॥ — २७४) Drutavilambita. cfr α 293. B •वरेण कृत सुकृतात्मना, L •वरस्य कृतिनः कृतार्थिन , Γ •वरस्य कृतार्थिन , T सुकृतार्थिन. ॥

कीर्तिर्भ्राम्यति यस्योर्व्यां गुणाः स्वर्गे भ्रमन्ति च ।
मानं खण्डयति स्त्रीणां खण्डते द्विषतां शिरः ॥ २६५ ॥
प्रोषति द्विषतः सर्वान्मुष्णात्यपि च तत्पुरम् ।
अर्थापयति शास्त्राणि नार्थमर्थयते ऽन्यतः ॥ २६६ ॥
विभाजयति यो द्रव्यं सभाजयति सज्जनान् ।
लुभत्यर्थे न कामे च धर्मे लुभ्यति यः सदा ॥ २६७ ॥
वेदाङ्गदति विस्पष्टं न च गद्यति क्वचित् ।
अश्नाति शुचिमाहारमश्नुते च परं तपः ॥ २६८ ॥
दक्षते सर्वकार्येषु दक्षते च कुलं द्विषाम् ।
शिवं यक्षयते भक्त्या विभूत्या यश्च यक्षति ॥ २६९ ॥
गाहते शास्त्रमत्यर्थं गाधते नार्थमन्यतः ।
यस्मै गुध्नाति तद्दुर्गं तत्क्षणादेव गुध्यति ॥ २७० ॥

---

२६५) cfr α 191, α 207 B A Bhβ G P गुणा सर्वे, C सर्वा । B खडते च द्विषा, P विद्विषा श्रियः ॥ — २६६) cfr α 253, α 225 L T I' प्रोषति । L I मुषत्यपि vl प्रष पुष दाहे भ्वादितुदादी: । G P °यते मत. ॥ — २६७) cfr. α 244, α 160 B L T I च st. न । C A न st. च Bhβ om. च धर्मे, A न तु st. धर्मे ॥ B am Schlusse noch भजते ऽर्थे च कामे च धर्मे भजति यः सदा in B herrscht dadurch in der Verteilung der Halbstrophen auf die Strophen im folg. Gleichmässigkeit mit L T I' vl, s. 200 ॥ — २६८) cfr α 223, α 114 G देवान् । G P य. स्पष्ट, C य. पृष्ठ Bhβ यः पृष्ट, A य पृष्ठे । B न च गर्दयते L T I' न चान्य गदति. P न चान्यद्गमति, C A Bhβ G न यो गर्दयति [Bhβ ग°], s erkl गद्यति : तथा गद व्यक्ते कण्ड्वादौ, vl तथा गद शब्दे दिवादिः ॥ — २६९) cfr. α 29. L T I' °षु कुलं दक्षयते द्विषाम्, vl दक्ष गतिहिंसादनेषु चुरादिः, B चम द्विषां । P शिव च यक्षते ॥ B L T I' vl fügen noch eine Halbstr hinzu. B मर्दति य सता मध्ये न खोटति निरोधते L I' य चेर्दति सता मध्ये न खोटति निरामयः. T ebenso, nur चेटति खोटति, vl चिड स्नेहे खोड खोटने भ्वादिः. cfr. 273 ॥ — २७०) cfr α 191 L T I यो ऽस्मै, B यस्मै । B कुटम्‌ st. तद्दुर्गं ॥

एजते राजचिह्नैर्यो यद्भयाज्जगदेजति।
इन्द्धे युद्धेषु यत्तेज एधते यः श्रियाधिकम् ॥ २७१ ॥
यः शौटति मृषाध्मातस्तं शेटति निरीक्ष्य सः।
प्रतिषेधति यः शत्रून्कार्यं तस्याशु सिध्यति ॥ २७२ ॥
नयन्ते यद्गुणाः सर्वान्यस्तान्नयति दिङ्मुखम्।
श्रिया मृडति मृद्गाति सरस्वत्या च यः सदा ॥ २७३ ॥

इति समाप्तमवाप्तगुणोदयं
कविरहस्यमिदं रसिकप्रियम्।
सदभिधाननिधानहलायुध-
द्विजवरस्य कृतिः सुकृतात्मनः ॥ २७४ ॥

---

२७१) cfr α 290, α 298 P राजचक्रे यो। 2. pada P यद्भक्त्या जगदेजते C A Bhβ G एजत्येतद्भयाज्जगत् [Bhβ °यज्ज°], L T Γ एजयत्यखिल जगत्, t एजृ कम्पने चुरादिर्भुवादिश्च। P इन्धे जगति तत्तेज। B च st य। P °धिक ॥ — २७२) cfr. α 110 B यो वोडात्र मृ°, C G Bhβ सौटति, t सौटतीति शौटृ गर्वे, A सौढति, L शोटति Γ शोठति, P खेडति t शौटृ गर्व्वे vl शुट गर्व्वे। B मृपाख्यातिस्त, ख्य auf Tilgung, L T Γ °ति सभामध्ये त, P सता मध्ये। L 1 L 1 शोटति, B वोडति, P चोडति C A Bhβ G t रौडति, t vl om। L 1 । P य st स । B यस्यशु ॥ — २७३) cfr α 115, α 291. C A Bhβ G P तद्गुणा.। L T Γ सर्व, C A Bhβ G P सर्वे। C A Bhβ G च संपदा ॥ — २७४) Drutavilambita. cfr α 293. B °वरेण कृत सुकृतात्मना, L °वरस्य कृतिन. कृतार्थिन, Γ °वरस्य कृतार्थिन, T सुकृतार्थिनः ॥
